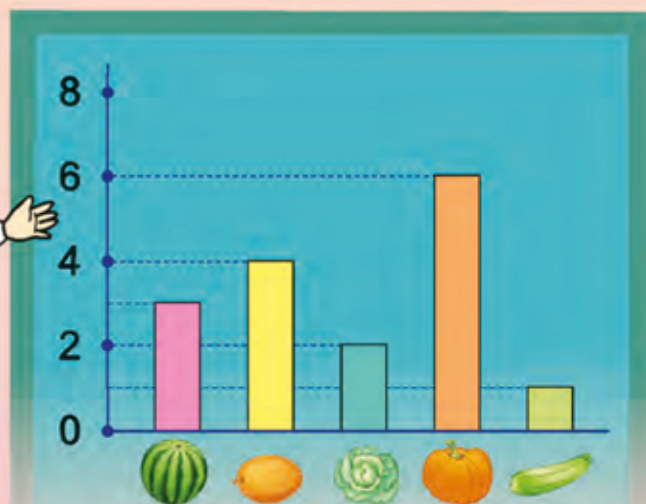

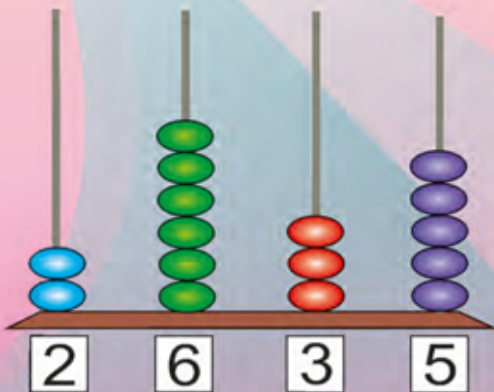
Г. Л. Мураўёва, М. А. Урбан

МАТЭМАТЫКА

4

9	5	2	2	8
8	4		3	4
7	7	2		
1	1	2		
		0		

Частка 1

**Факультативные занятия. Математика.
4 класс. Решение текстовых задач.
Рабочая тетрадь**

В. Д. Герасимов

Рабочая тетрадь содержит оригинальные задания, в том числе занимательного и игрового характера, расширяющие и углубляющие учебный компонент. Стержнем издания выступает линия текстовых (сюжетных) задач.

*Рекомендовано Научно-методическим учреждением
«Национальный институт образования»
Министерства образования Республики Беларусь*

Г. Л. Мураўёва, М. А. Урбан

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для **4** класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

У дзвюх частках

Частка 1

*Допушчана
Міністэрствам адукацыі
Рэспублікі Беларусь*

Мінск

Нацыянальны інстытут адукацыі

2022

УДК 51(075.2=161.3)
ББК 22.1я71
М91

Р э ц е н з е н т ы:

дацэнт кафедры дашкольнай і пачатковай адукацыі ўстановы адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П. М. Машэрава», кандыдат педагагічных навук, дацэнт *З. К. Ляўчук*;

метадычнае аб'яднанне настаўнікаў пачатковых класаў дзяржаўнай установы адукацыі «Гімназія № 146 г. Мінска» (настаўнік пачатковых класаў вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі *С. А. Фёдарова*)

Умоўныя абазначэнні:

— кажы і разважай так;

— адкажы на цікавае пытанне;

— «дружныя» задачы — рашы іх па чарзе;

— выканай заданне ў пары (групе);

— правер сябе;

— выканай заданне дома;

— спасылкі на матэрыял рубрыкі «Гэта цікава!»
(выкарыстоўвай смартфон або планшэт).

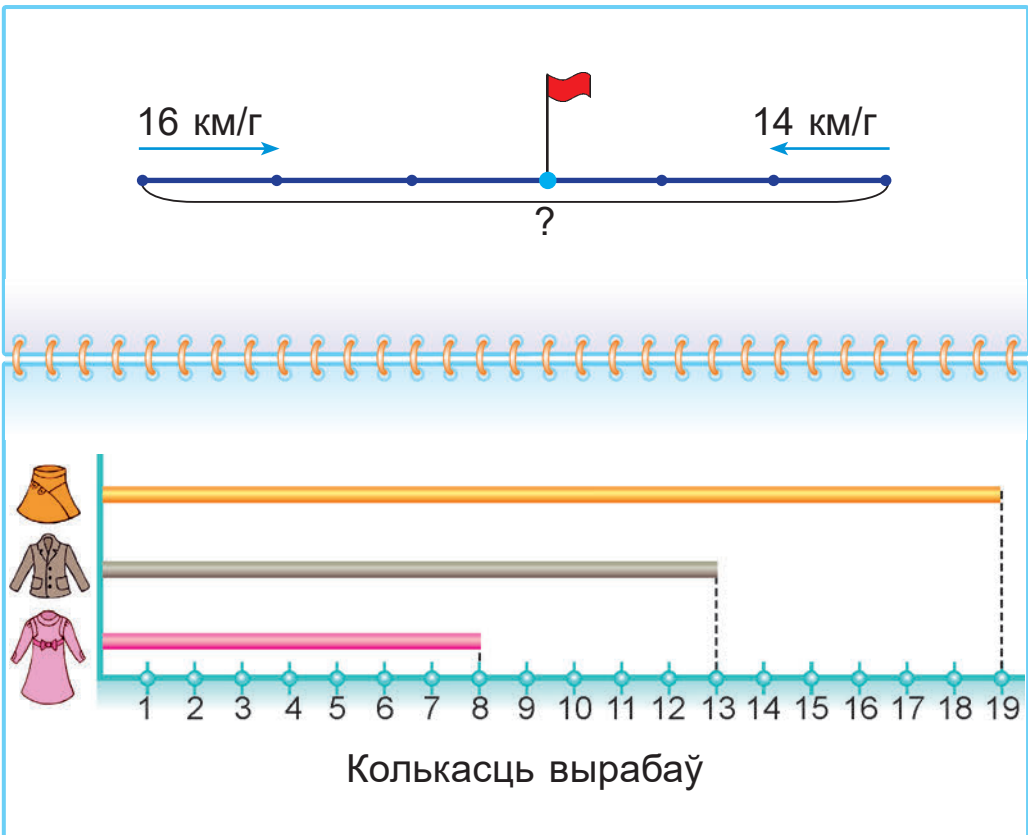

ISBN 978-985-893-097-4 (ч. 1)
ISBN 978-985-893-193-3

© Мураўёва Г. Л., Урбан М. А., 2022
© Афармленне. НМУ «Нацыянальны
інстытут адукацыі», 2022

Змест

Паўтарэнне вывучанага ў 3-м класе	4
Мнагазначныя лікі ад 1000 да 1 000 000	24
Складанне і адніманне	80
Множанне і дзяленне	130

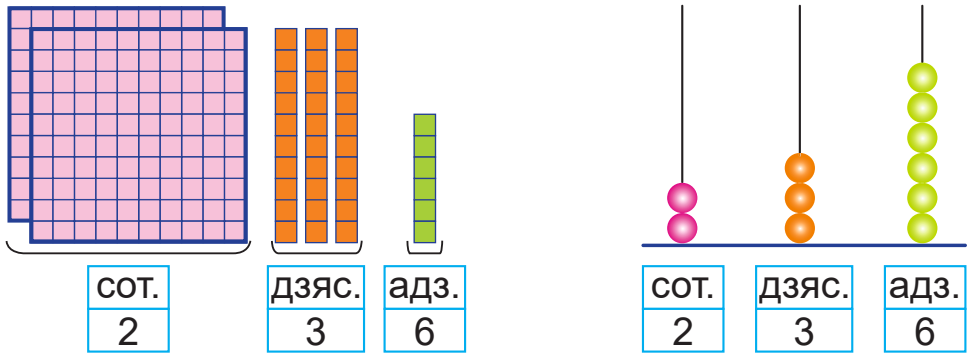

Урок 1

Паўтарэнне вывучанага ў 3-м класе

1. Колькі адзінак першага, другога і трэцяга разрадаў у ліку 236?

2. Зрабі малюнкi і запішы лікi па ўзоры.

2 сот. 3 дзяс. 1 адз. = 231

- 5 соц. 5 дзяс. 5 адз.
- 2 сот. 0 дзяс. 0 адз.
- 4 сот. 3 дзяс. 0 адз.
- 3 сот. 0 дзяс. 2 адз.

- Павяліч кожны лік на 1.
- Паменшы кожны лік на 1.

3. Устаў прапушчаныя лічбы так, каб няроўнасці былі правільныя.

$2*4 < 224$

$48* > 486$

$*63 > 825$

$38* > 388$

$*57 < 291$

$94* < 943$

4. Прачытай роўнасць, у якой лік 537 дадзены ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

$537 = 500 + 37$

$537 = 530 + 7$

$537 = 500 + 30 + 7$

$537 = 536 + 1$

5. Вылічы.

$621 + 1$

$700 + 1$

$399 + 1 + 1$

$1 + 249 + 1$

$621 - 1$

$700 - 1$

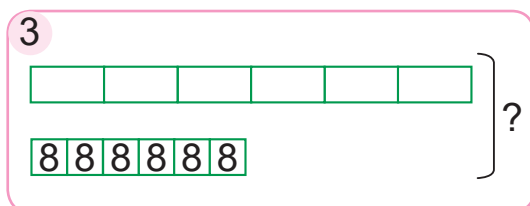
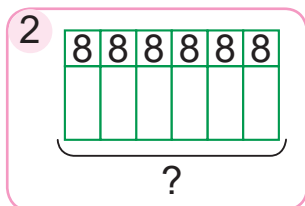
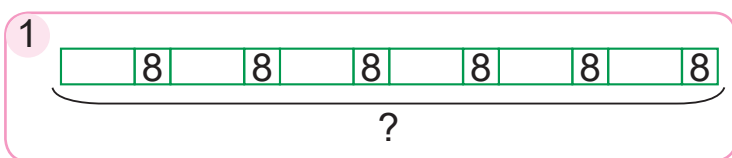
$399 - 1 - 1$

$1000 - 1 + 1$

6. У пяці аднолькавых кватэрах 20 пакояў. Колькі пакояў у трох такіх кватэрах? На колькі больш пакояў у пяці такіх кватэрах, чым у трох?

7. Якія схемы падыходзяць да задачы? Рашыце задачу. Маса шасці аднолькавых скрынь з яблыкамі — 72 кг. У кожную скрыню дадалі яшчэ па 8 кг яблыкаў. Колькі кілаграмаў яблыкаў стала ва ўсіх скрынях?

Яна кажа:

Падыходзіць другая схема.

Алесь кажа:

Падыходзяць усе схемы.

Чья праўда?

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$200 - 1 \quad 299 + 1 \quad 1000 - 1 - 1 \quad 899 + 1 + 1$$

2. З 96 м тканіны пашылі 16 аднолькавых касцюмаў. Колькі такіх касцюмаў можна пашыць з 84 м тканіны?

Урок 2

1. Знайдзі значэнні выказаў.

$600 + 20 + 7$

$700 + 3$

$462 - 60 - 1$

$835 - 800 - 30$

$582 - 2$

$374 - 70 + 1$

2. Колькі ўсяго дзясяткаў у ліках? Колькі ўсяго соцень?

240

670

1000

381

496

3. Вылічы.

$2 \text{ сот.} + 4 \text{ сот.}$

$200 + 400$

$8 \text{ соц.} - 3 \text{ соц.}$

$800 - 300$

$10 \text{ соц.} - 2 \text{ сот.}$

$1000 - 200$

4. Вылічы.

$42 \text{ дзяс.} + 24 \text{ дзяс.}$

$420 + 240$

$78 \text{ дзяс.} - 35 \text{ дзяс.}$

$780 - 350$

$35 \text{ дзяс.} + 65 \text{ дзяс.}$

$350 + 650$

$100 \text{ дзяс.} - 28 \text{ дзяс.}$

$1000 - 280$

$57 \text{ дзяс.} + 39 \text{ дзяс.}$

$570 + 390$

$91 \text{ дзяс.} - 46 \text{ дзяс.}$

$910 - 460$

5. Дапоўні:

$400 \text{ м да } 1 \text{ км}$

$750 \text{ м да } 900 \text{ м}$

$290 \text{ м да } 1 \text{ км}$

$330 \text{ км да } 800 \text{ км}$

6. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.

$1 \text{ м} = 6 \text{ дм} + ? \text{ см}$

$7 \text{ дм } 2 \text{ см} = 1 \text{ м} - ? \text{ см}$

$8 \text{ дм } 7 \text{ см} = 10 \text{ дм} - ? \text{ см}$

$100 \text{ см} = 5 \text{ дм} + ? \text{ см}$

7. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.

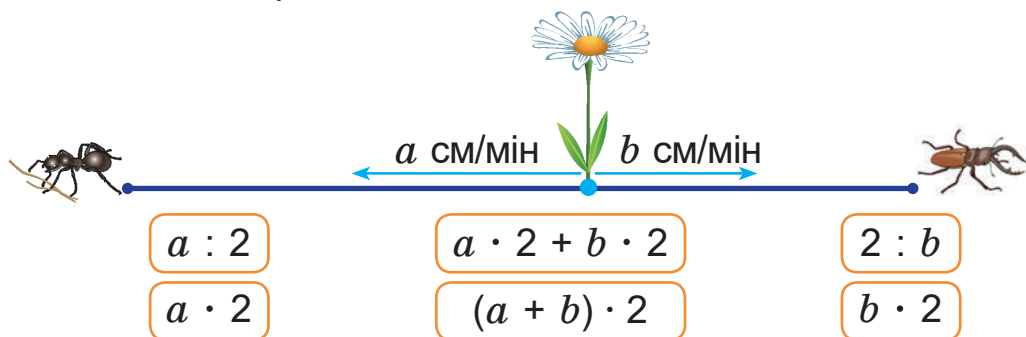
За 2 г запрэжка ездавых сабак прабегла 24 км. З якой скорасцю беглі сабакі?

8. Якія выразы падыходзяць да задачы? Растлумач з дапамогай схемы.

Ад адной кветкі ў супрацьлеглых напрамках папаўзлі мурашка і жук. Мурашка паўзла са скорасцю a см/мін, а жук — са скорасцю b см/мін. Якая адлегласць была паміж імі праз 2 мін?

9. Складзі і рашы задачу.

Цана, р.	Колькасць, кг	Кошт, р.
3	8	аднолькавы
?	12	

10. Шырыня прамавугольніка $ABCD$ роўная 3 см. Вядома, што шырыня гэтага прамавугольніка ў 2 разы карацейшая за яго даўжыню. Начарці прамавугольнік $ABCD$. Знайдзі яго перыметр.

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$300 + 400$

$406 + 90$

$240 + 760$

$800 - 600$

$827 - 800$

$630 - 250$

2. Веласіпедыст за 3 г праехаў 54 км. Якую адлегласць ён праедзе за наступныя 2 г, рухаючыся з той жа скорасцю?

Урок 3

1. Алесь і Яна выканалі вылічэнні.

$$\begin{array}{l} \underline{220 \cdot 3 = 660} \\ 22 \text{ дзяс.} \cdot 3 = 66 \text{ дзяс.} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} \underline{660 : 3 = 220} \\ 66 \text{ дзяс.} : 3 = 22 \text{ дзяс.} \end{array}$$

Чыя праўда?

2. Вылічы.

$2 \text{ сот.} \cdot 4 - 3 \text{ сот.}$

$200 \cdot 4 - 300$

$9 \text{ соц.} : 3 + 7 \text{ соц.}$

$900 : 3 + 700$

$31 \text{ дзяс.} \cdot 2 + 29 \text{ дзяс.}$

$310 \cdot 2 + 290$

$64 \text{ дзяс.} : 4 - 6 \text{ дзяс.}$

$640 : 4 - 60$

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$140 \cdot 5 + 93$

$3 \cdot 160 : 6$

$(350 + 150) \cdot 2$

$840 : 2 - 20$

$990 : 3 \cdot 2$

$4 \cdot (360 - 110)$

4. Знайдзі значэнні выразаў.

$209 \cdot 1$

$1 \cdot 370$

$543 \cdot 1 : 1$

$209 : 1$

$370 : 1$

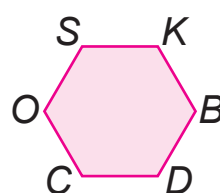
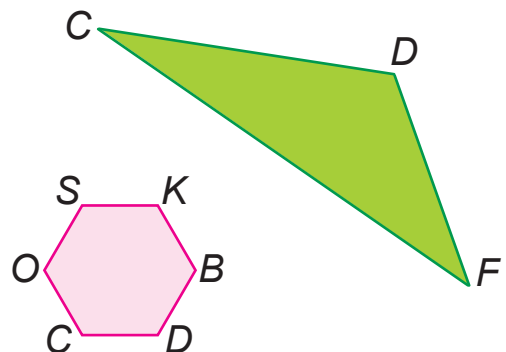
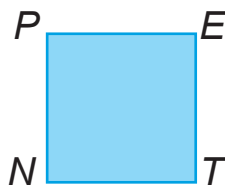
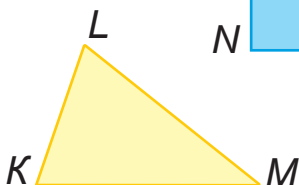
$543 : 1 \cdot 1$

$209 : 209$

$370 : 370$

$543 : 1 \cdot 0$

5. Прачытай назвы шасцівугольніка і квадрата. На колькі сантыметраў перыметр востравугольнага трохвугольніка меншы за перыметр тупавугольнага трохвугольніка?

6. У шасці аднолькавых слоіках столькі ж літраў соку, колькі яго ў дзевяці аднолькавых пакетах. Умяшчальнасць аднаго слоіка з сокам — 3 л. Знайдзі ўмяшчальнасць аднаго пакета з сокам.
7. Разгледзь табліцу. Вызнач прапушчаныя значэнні часу.

	1-ы клас	2-і клас	3-і клас	4-ы клас
Час у аўтобусе	20 мін	30 мін	20 мін	?
Час у глядзельнай зале тэатра	80 мін	120 мін	?	130 мін
Час у буфэце	20 мін	?	15 мін	25 мін
Час у гардэробе	20 мін	10 мін	15 мін	15 мін
Усе затраты часу	?	170 мін	150 мін	190 мін

8. З чатырох двоек і знакаў дзеянняў састаўце выразы, значэнні якіх былі б роўныя лікам: 0; 1; 2; 3.

1. Вылічы.

$$(120 + 130) \cdot 2$$

$$440 \cdot 2 : 1$$

$$(480 - 160) : 8$$

$$930 : 3 \cdot 1$$

2. Перыметр шасцівугольніка з аднолькавымі даўжынямі старон роўны перыметру квадрата. Знайдзі даўжыню стараны квадрата, калі даўжыня стараны шасцівугольніка роўная 6 см.

Урок 4

1. Алесь і Яна выканалі вылічэнні.

$$\begin{array}{r} 750 : 50 = 15 \\ 75 \text{ дзяс.} : 5 \text{ дзяс.} = 15 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 750 : 25 = 30 \\ 75 \text{ дзяс.} : 25 = 3 \text{ дзяс.} \end{array}$$

Чыя праўда?

2. Вылічы.

$12 \text{ дзяс.} : 4 \text{ дзяс.} + 80 \text{ дзяс.}$

$120 : 40 + 800$

$36 \text{ дзяс.} : 9 \text{ дзяс.} + 5 \text{ соц.}$

$360 : 90 + 500$

$96 \text{ дзяс.} : 16 + 4 \text{ сот.}$

$960 : 16 + 400$

$51 \text{ дзяс.} : 17 + 7 \text{ дзяс.}$

$510 : 17 + 70$

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$480 : 20 + 500$

$550 : 11 + 160 \cdot 2$

$920 - 720 : 36$

$250 \cdot 3 - 360 : 9$

4. Рашы ўраўненні.

$40 \cdot y = 720$

$x : 80 = 6$

$960 : a = 32$

5. Вылічы. Вынік выразі ў цэнтнерах і кілаграмах.

$260 \text{ кг} \cdot 3$

$840 \text{ кг} : 4$

$780 \text{ кг} : 2$

$150 \text{ кг} \cdot 5$

$800 \text{ кг} : 5$

$1000 \text{ кг} : 4$

6. Вылічы. Вынік выразі ў тонах і цэнтнерах.

$15 \text{ ц} \cdot 3$

$91 \text{ ц} : 7$

$76 \text{ ц} : 4$

$18 \text{ ц} \cdot 4$

$70 \text{ ц} : 5$

$99 \text{ ц} : 3$

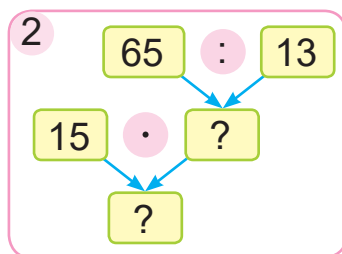
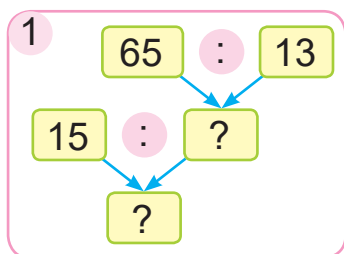
7. Верталёт ляціць са скорасцю 350 км/г. Колькі кіламетраў ён праляціць за 4 г, калі яго скорасць паменшыцца на 50 км/г?

Ці можна рашыць задачу іншым спосабам?

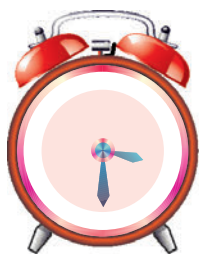

8. Выберы схему. Рашы задачу.
Некалькі маршрутных таксі перавезлі 65 пасажыраў, па 13 пасажыраў у кожным таксі. Колькі пасажыраў можна перавезці, калі ў кожным з гэтых таксі размясціць па 15 пасажыраў?

9. У сераду ў бібліятэцы пабывалі 60 чытачоў, а ў чацвер — на 8 чытачоў менш, чым у сераду. У пятніцу бібліятэку наведалі ў 2 разы больш чытачоў, чым у чацвер. Колькі чытачоў было ў бібліятэцы ў пятніцу?
10. Здагадайся, каторую гадзіну паказваюць гадзіннікі. Каторую гадзіну пакажуць гадзіннікі праз 20 мін?

1. Рашы ўраўненні.

$$y \cdot 90 = 720$$

$$24 \cdot x = 960$$

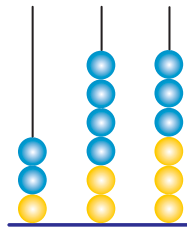
$$d : 2 = 270$$

2. Купілі 3 каробкі чорнага чаю і 2 каробкі зялёнага чаю. У кожнай каробцы было па 50 пакецікаў чаю. Колькі ўсяго пакецікаў чаю ў гэтых каробках?

Урок 5

1. Растлумач, як Алесь знайшоў суму лікаў 123 і 243.

		1	2	3	
		+	2	4	3
			—		
		3	6	6	

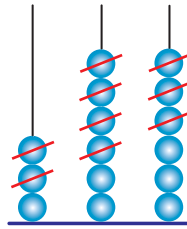
2. Вылічы і растлумач.

$557 + 231$

$159 + 426$

$97 + 628$

3. Растлумач, як Яна знайшла рознасць лікаў 366 і 243.

			3	6	6
			—		
			2	4	3
			1	2	3

4. Вылічы і растлумач.

$659 - 327$

$863 - 437$

$714 - 78$

5. Вылічы. Вынік выразі ў сантыметрах.

$3 \text{ м } 6 \text{ дм } 4 \text{ см } + 2 \text{ м } 3 \text{ дм } 5 \text{ см}$

$8 \text{ м } 9 \text{ дм } 6 \text{ см } - 5 \text{ м } 5 \text{ дм } 6 \text{ см}$

$6 \text{ м } 67 \text{ см } - 4 \text{ м } 6 \text{ дм}$

$4 \text{ м } 44 \text{ см } + 5 \text{ м } 56 \text{ см}$

6. Расстаў дужкі так, каб роўнасці былі правільныя.

$320 - 150 - 70 = 240$

$430 - 160 + 80 = 350$

$560 + 400 - 120 = 840$

$640 - 280 + 140 = 220$

У якіх выпадках дужкі не ўплываюць на
вынік вылічэнняў?

7. Ад горада *A* да горада *B* цягнік ішоў 4 г са скорасцю 90 км/г. Ад горада *B* да горада *C* цягнік ішоў 3 г. Увесь шлях склаў 600 км. З якой скорасцю ішоў цягнік ад горада *B* да горада *C*?
8. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы. Тры самазвалы прывезлі на будоўлю 21 т пяску, пароўну кожны. Колькі тон пяску прывёз кожны самазвал?
9. Выберы схему. Рашы задачу. На працягу трох дзён рабочыя рамантавалі па 170 м дарогі штодзённа, а на працягу двух наступных дзён яны штодзённа рамантавалі на 50 м дарогі больш. Колькі метраў дарогі адрамантавалі рабочыя за два апошнія дні?

10. Колькі розных пар дзяцей можна саставіць?

Данута

Максім

Ясь

Каця

Андрэй

1. Вылічы.

$$314 + 275$$

$$315 - 178$$

$$854 - 652$$

$$232 + 689$$

$$44 + 418$$

$$567 - 99$$

2. Катар ішоў 2 г са скорасцю 35 км/г. Потым ён ішоў столькі ж гадзін са скорасцю 38 км/г. Якую адлегласць пераадолеў катар за ўвесь час руху?

Урок 6

1. Растлумач, як Яна знайшла здабытак лікаў 143 і 4.

$$\begin{array}{r}
 143 \\
 \times 4 \\
 \hline
 572
 \end{array}$$

1. Множу адзінкі. Множу 3 адзінкі на 4, атрымліваю ... .
У ліку ... — ... дзясятка і ... адзінкі.
Адзінкі пішу пад адзінкамі, а ... дзясятка запомню і потым дадам да дзясяткаў.
2. Множу дзясяткі ... .
3. Множу сотні ... .
4. Чытаю адказ — ... .

2. Вылічы.

$113 \cdot 3$

$214 \cdot 3$

$254 \cdot 3$

$368 \cdot 2$

$88 \cdot 7$

$99 \cdot 9$

$4 \cdot 248$

$2 \cdot 475$

3. Значэнне якога выразу большае? На колькі большае?

- Здабытак лікаў 170 і 4 або здабытак лікаў 4 і 180.
- Дзель лікаў 240 і 3 або здабытак гэтых лікаў.
- Здабытак лікаў 72 і 6 або дзель гэтых лікаў.
- Дзель лікаў 960 і 16 або дзель лікаў 960 і 1.

4. Выкарыстоўваючы лікі ад 0 да 8, састаў усе правільныя няроўнасці.

$102 + p < 105$

$120 \cdot y > 700$

$210 \cdot c < 430$

5. Знайдзі значэнні выразу $234 + a : 50$, калі a роўна 350; 550; 600; 850.

6. Начарці прамавугольнік, у якога адна старана ў 2 разы даўжэйшая за другую. Абзнач яго літарамі. Вылічы перыметр гэтага прамавугольніка.

7. Дзве грузавыя фуры ў 6 г 30 мін выехалі са склада ў супрацьлеглых напрамках са скорасцямі 82 км/г і 78 км/г. На якой адлегласці адна ад адной будучь гэтыя фуры праз гадзіну? Праз паўгадзіны? Праз 4 гадзіны?
8. Складзі і рашы задачу.

Маса адной скрыні, кг	Колькасць скрынь, шт.	Маса ўсіх скрынь, кг
24	5	аднолькавая
30	?	

9. • Выразі ў дэцыметрах.

100 см

300 см

500 см

600 см

- Выразі ў сантыметрах.

4 м 3 дм 7 см

1 м 8 дм

4 м 6 см

10. Уздоўж дарогі па прамой праз кожныя 2 метры пасадзілі 60 дрэў, каб зрабіць зялёную агароджу.

Алесь кажа:

Гэтых дрэў хопіць, каб зрабіць зялёную агароджу даўжынёй 118 м.

Ці праўду кажа Алесь?

1. Вылічы.

$232 \cdot 2$

$324 \cdot 3$

$9 \cdot 68$

$4 \cdot 189$

2. На спаборніцтвах 160 дзяцей падзяліліся на 8 аднолькавых каманд. Колькі дзяцей аказалася ў чатырох камандах?

Урок 7

1. Растлумач, як Алесь знайшоў дзель лікаў 372 і 3.

$$\begin{array}{r}
 3723 \\
 - 3 \\
 \hline
 7 \\
 - 6 \\
 \hline
 12 \\
 - 12 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

1. **Першае няпоўнае дзялімае — 3 сотні.**

У запісе дзелі будуць тры лічбы.

Дзялю ... на ..., атрымліваю ... сотню. Множу 1 на 3, атрымліваю 3. Столькі соцень падзялілі.

Аднімаю 3 ад 3, атрымліваю 0. Сотні падзялілі ўсе.

2. **Другое няпоўнае дзялімае — 7 дзясяткаў.**

Дзялю ... на ..., атрымліваю ... . Множу ... на ..., атрымліваю ... . Столькі дзясяткаў падзялілі.

Аднімаю ад ... дзясяткаў ... дзясяткаў, атрымліваю ... дзясяткаў. Столькі дзясяткаў засталася падзяліць.

Параўноўваю астачу з дзельнікам: ... .

3. **Трэцяе няпоўнае дзялімае — 1 дзясятка і 2 адзінкі.** Усяго ... адзінак.

Дзялю ... на ..., атрымліваю ... адзінкі. Адзінкі падзялілі ўсе.

4. Чытаю адказ — ... .

2. Вылічы.

$$264 : 2$$

$$279 : 3$$

$$286 \cdot 3 - 286$$

$$525 : 3$$

$$425 : 5$$

$$176 + 176 \cdot 4$$

3. Рашы ўраўненні.

$$x \cdot 7 = 861$$

$$6 \cdot y = 774$$

$$k : 4 = 234$$

$$736 : n = 2$$

4. З віскозы пашылі 25 сарафанаў, расходуючы па 3 м тканіны на кожны. Колькі сукенак можна было пашыць з гэтага кавалка віскозы, калі на кожную сукенку ідзе 5 м тканіны?

5. Складзі па табліцы задачу і рашы яе. Чым падобныя рашэнні задач 4 і 5? Чым адрозніваюцца?

Цана, р.	Колькасць пакетаў, шт.	Кошт, р.
3	25	аднолькавы
5	?	

6. Жук узбіраецца на галінку даўжынёй 10 дм. За дзень ён падымаецца на 4 дм, а за ноч спаўзае на 3 дм. Праз колькі дзён жук дапаўзе да канца галінкі?

Яна кажа:

Жук дапаўзе да канца галінкі праз сем дзён.

Ці праўду кажа Яна?

1. Вылічы.

$$648 : 2$$

$$891 : 3$$

$$324 : 6$$

$$245 : 7$$

2. Запарк за дзень наведалі 375 чалавек. 3 іх — 226 школьнікаў, а дарослых — у 2 разы менш, чым школьнікаў. Астатнія наведвальнікі — дашкольнікі. Колькі дашкольнікаў наведалі запарк?

Урок 8

1. Яна і Алесь выканалі дзяленне ліку 25 на лік 4 з астачай і яго праверку. Хто з дзяцей правільна выканаў дзяленне з астачай?

$$\begin{array}{r} 25 : 4 = 6 \text{ (аст. 1)} \\ 4 \cdot 6 + 1 = 25 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 25 : 4 = 5 \text{ (аст. 5)} \\ 4 \cdot 5 + 5 = 25 \end{array}$$

2. Выканай і правер дзяленне з астачай.
 $14 : 3$ $47 : 4$ $4 : 9$ $18 : 30$
3. Устаў прапушчаныя лікі, каб запісы былі правільныя.
 $?: 8 = 9$ (аст. 7) $35 : ? = 17$ (аст. 1)
 $46 : ? = 5$ (аст. ?) $? : 12 = 5$ (аст. 4)
4. Раствумач, як падзялілі лік 527 на лік 3 з астачай. Выканай дзяленне з астачай.

		5	2	7	3				
		3				1	7	5	
		2	2						
		2	1						
		1	7						
		1	5						
			2						

$$\begin{array}{r} 218 : 5 \\ 356 : 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 569 : 4 \\ 864 : 5 \end{array}$$

5. Бацька і сын акупвалі кусты малін. Бацька за гадзіну акупаў 8 кустоў, а сын — 4 кусты. Колькі гадзін яны павінны працаваць разам, каб абкапаць 24 кусты малін?
6. У двух аўтобусах было 78 чалавек. Калі з аднаго аўтобуса выйшлі 15 чалавек, а ў другі зайшлі столькі ж чалавек, то пасажыраў у аўтобусах стала пароўну. Колькі чалавек было ў кожным аўтобусе?

7. Дапоўні ўмову задачы значэннямі скорасці і часу, якія падыходзяць. Рашы задачу.

З двух пасёлкаў насустрач адзін аднаму адначасова выехалі веласіпедыст і трактарыст. Веласіпедыст ехаў са скорасцю **?**, а трактарыст — са скорасцю **?**. Яны сустрэліся праз **?**. Знайдзі адлегласць паміж пасёлкамі.

500 г

2 с

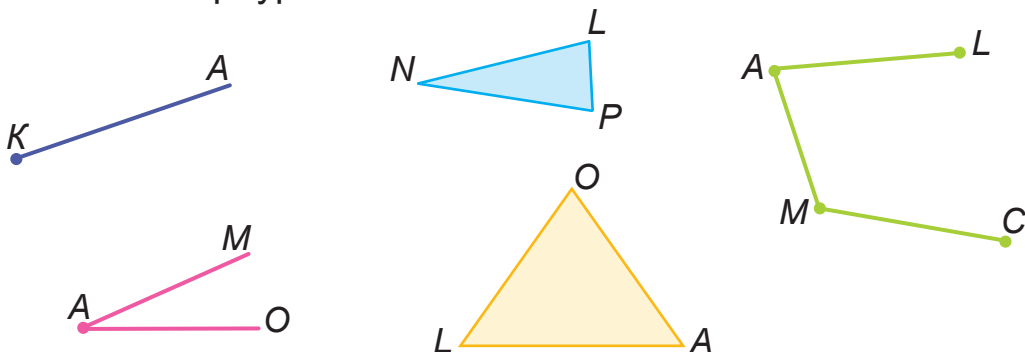
1 г

190 км/г

28 км/г

17 км/г

8. Назаві фігуры.

9. У аграрыдзібе ёсць трусy і фазаны. Ва ўсіх іх разам 100 ног і 36 галоў. Колькі фазанаў і колькі трусой у аграрыдзібе?

1. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$73 : 9$$

$$94 : 4$$

$$991 : 8$$

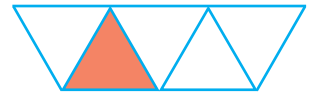
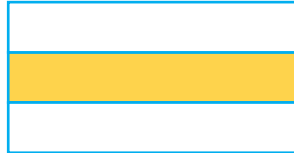
$$807 : 7$$

2. Дарога ідзе ўздоўж вёскі, поля і лесу. Даўжыня дарогі ўздоўж вёскі — 256 м, а ўздоўж поля — на 52 м большая, чым уздоўж вёскі. Даўжыня дарогі ўздоўж лесу ў 2 разы карацейшая, чым уздоўж поля. Якая даўжыня дарогі ўздоўж лесу?

Урок 9

1. Якая частка фігуры зафарбавана?

2. Адкажы на пытанні.

- Колькі сантыметраў складае $\frac{1}{2}$ м; $\frac{1}{4}$ м; $\frac{1}{5}$ м?
- Колькі капеек складае $\frac{1}{2}$ р.; $\frac{1}{4}$ р.; $\frac{1}{5}$ р.?

3. Параўнай.

$$\frac{1}{2} \text{ дм} \text{ ? } \frac{1}{5} \text{ дм}$$

$$\frac{1}{10} \text{ ц} \text{ ? } \frac{1}{2} \text{ ц}$$

$$\frac{1}{6} \text{ мін} \text{ ? } \frac{1}{3} \text{ мін}$$

$$\frac{1}{10} \text{ т} \text{ ? } \frac{1}{5} \text{ т}$$

$$\frac{1}{5} \text{ г} \text{ ? } \frac{1}{4} \text{ г}$$

$$\frac{1}{4} \text{ сут.} \text{ ? } \frac{1}{6} \text{ сут.}$$

4. Якая з шакаладак самая цяжкая, калі:

- маса $\frac{1}{2}$ часткі шакаладкі «Алёнка» роўная 50 г;
- маса $\frac{1}{4}$ часткі шакаладкі «Спартак» роўная 30 г;
- маса $\frac{1}{5}$ часткі шакаладкі «Ідэал» роўная 40 г?

5. Знайдзі значэнні выказаў.

$$734 : 2 - 215 : 5 \qquad 1000 - 2 \cdot 195$$

6. Састаў выразы. Знайдзі іх значэнні.

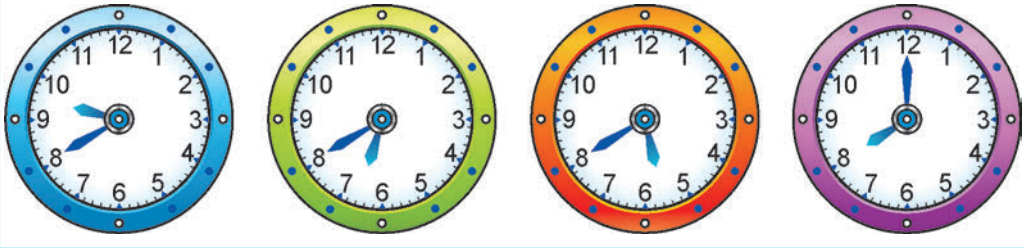
Памяншаемае	1000	1000	$1000 : 5$	$1000 : 2$
Аднімаемае	$250 \cdot 2$	$5 \cdot 180$	$640 : 40$	$120 \cdot 3$

7. Адна другая частка шляху, пройдзенага аўтобусам, роўная 200 км. Колькі гадзін спатрэбілася аўтобусу на ўвесь шлях, калі ён рухаўся са скорасцю 80 км/г?

8. Тося спала трэцюю частку сутак. Колькі гадзін спала Тося?

9. А якой гадзіне прачнулася Тося, калі яна заснула ў 21 г 40 мін? Выберы гадзіннік, які паказвае гэты час.

10. Бібліятэцы трэба адрамантаваць 800 кніг. Адна майстэрня можа выканаць гэту працу за 4 дні, другая — за такі ж час. За колькі дзён майстэрні змогуць адрамантаваць гэтыя кнігі, калі будуць працаваць разам?

11. Трэба прыгатаваць 6 сырнікаў. На скаварадзе змяшчаюцца толькі 4 сырнікі. Кожны бок сырніка смажыцца $\frac{1}{12}$ г. Ці можна прыгатаваць усе 6 сырнікаў

на гэтай скаварадзе за $\frac{1}{4}$ г?

1. Вылічы.

$$810 : 9 - 630 : 9$$

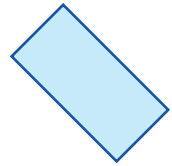
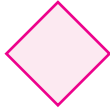
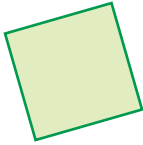
$$2 \cdot (64 + 336)$$

2. На коле агляду каталіся 68 чалавек. З іх $\frac{1}{4}$ частка — дзеці, астатнія — дарослыя. Колькі дарослых было на коле агляду?

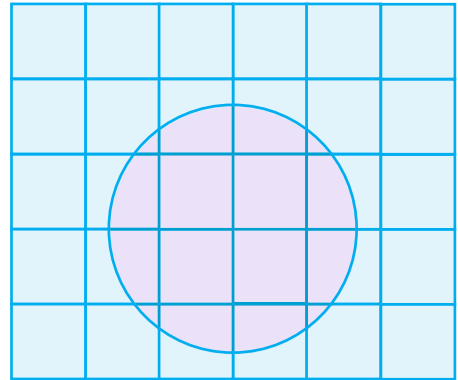
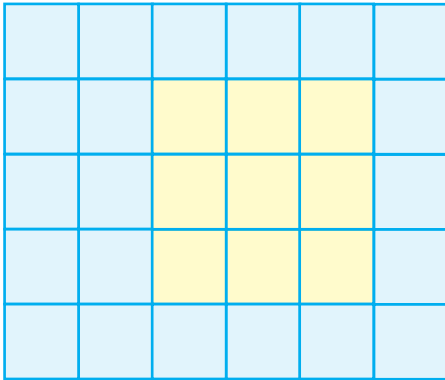

Урок 10

1. Знайдзі квадрат, плошча якога роўная аднаму квадратнаму сантыметру.

2. Раствлумач, як вылічыць плошчу фігур з дапамогай палеткі.

3. Плошча якой наклейкі найбольшая? Знайдзі плошчу гэтай наклейкі з дапамогай палеткі.

4. Знайдзі значэнні выразаў.

$$684 : 6 \cdot 5 - 290$$

$$959 : 7 + (732 - 299)$$

$$645 : 5 \cdot 6 + 116$$

$$237 \cdot 3 - (1000 - 999)$$

5. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$89 : 20$$

$$8 : 24$$

$$231 : 6$$

$$527 : 8$$

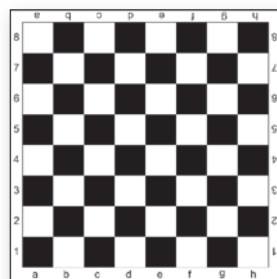

6. Ад кавалка кардону плошчай 125 см^2 адрэзалі п'ятую частку, а ад кавалка паперы плошчай 100 см^2 — чацвёртую частку. Колькі квадратных сантыметраў кардону засталася?
7. Васіль спампаваў некалькі музычных кліпаў на 24 мін прагляду. Кожны кліп доўжыцца 2 мін. Ян спампаваў столькі ж кліпаў, па 3 мін кожны. Колькі мінут можа глядзець свае кліпы Ян?

8. Плошча паверхні кожнай пары клетак, на якія падзелена шахматная дошка, роўная 8 см^2 . Колькі квадратных сантыметраў складае чацвёртая частка плошчы паверхні шахматнай дошкі?

Яна кажа:

Для рашэння задачы трэба ведаць колькасць клетак на шахматнай дошцы.

Алесь кажа:

Для рашэння задачы трэба вызначыць плошчу паверхні шахматнай дошкі.

Чыя праўда?

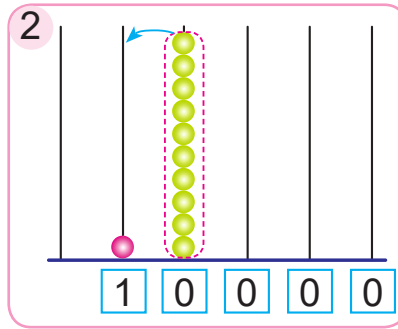
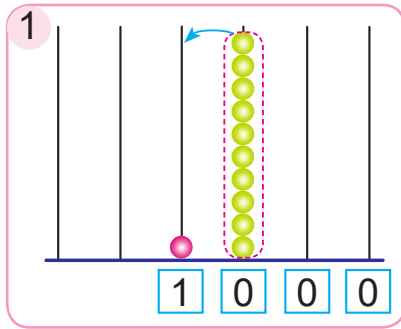
- Знайдзі значэнні выразаў.
 $374 + 425 - 445 : 5$ $1000 - 246 \cdot 4 : 8$
- Паміж дамамі Дануты і Рыты 900 м. Дзяўчынкі адначасова выйшлі насустрач адна адной. Данута прайшла адну шостую частку ўсёй адлегласці, а Рыта — 150 м. На якой адлегласці апынуліся дзяўчынкі адна ад адной?

Урок 11

Мнагазначныя лікі ад 1000 да 1 000 000

Разгледзь на **абаках**, як атрымліваюцца **тысяча**, **дзясятак тысяч**. Растлумач, як атрымліваюцца **сотня тысяч і мільён**.

Разгледзь, як запісаны ў табліцы лікі **дзвесце сорок тры і дзвесце сорок тры тысячы**.

Разрады					
6	5	4	3	2	1
Сотні тысяч	Дзясяткі тысяч	Адзінкі тысяч	Сотні	Дзясяткі	Адзінкі
			2	4	3
2	4	3	0	0	0

Дзесяць адзінак тысяч утвараюць **дзясятак тысяч**.

Дзесяць дзясяткаў тысяч утвараюць **сотню тысяч**.

Дзесяць соцень тысяч утвараюць **мільён**.

1. Запішы лікі.

тысяча

дзесяць тысяч

сто тысяч

мільён

дваццаць тысяч

дзвесце тысяч

чатырыста пяцьдзясят шэсць

чатырыста пяцьдзясят шэсць тысяч

2. Прачытай лікі.

145 000

987 000

357 000

666 000

Назаві, колькі ў гэтых ліках адзінак шостага разраду, пятага разраду, чацвёртага разраду.

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$$439 \cdot 2 - 652 : 4$$

$$285 : 3 + (804 - 269)$$

$$783 : 9 + 143 \cdot 5$$

$$(900 - 248) : 2 \cdot 3$$

4. Тата гуляў з сабакам 1 г 28 мін. Чацвёртую частку гэтага часу тата затраціў на дарогу да парку і назад, а астатні час правёў з сабакам у парку. Колькі часу тата правёў з сабакам у парку?

5. З Мінска і Брэста насустрач адно аднаму адначасова выехалі аўтобус і фура і праз 2 г сустрэліся. Знайдзі адлегласць паміж Мінскам і Брэстам, калі скорасць аўтобуса была 90 км/г, а фуры — на 5 км/г меншая.

? Што абазначае лічба 6 у запісе лікаў?

16 000

637 000

961

1. Знайдзі значэнні выразу $2 \cdot a : 5$, калі a роўна 250; 350; 450.

2. Гаспадыня сабрала 5 скрынь яблыкаў, па 24 кг у кожнай. Трэцяя частка яблыкаў — антонаўка, а астатнія яблыкі — штрыфель. Колькі кілаграмаў штрыфля сабрала гаспадыня?

Урок 12

Прачытай лікі, запісаныя ў табліцы класаў і разрадаў.

Другі клас — клас тысяч			Першы клас — клас адзінак		
6	5	4	3	2	1
Сотні тысяч	Дзясяткі тысяч	Адзінкі тысяч	Сотні	Дзясяткі	Адзінкі
			6	2	5
6	2	5	0	0	0

Адзінкі, дзясяткі і сотні складаюць **першы клас**, або **клас адзінак**.

Адзінкі тысяч (можна гаварыць карацей — тысячы), дзясяткі тысяч і сотні тысяч складаюць **другі клас**, або **клас тысяч**.

- Прачытай лікі. Назаві разрады, якія складаюць другі клас; першы клас.

546 000   324 000   760 000   203 000

- Запішы лікі. Назаві класы і разрады.

2 сот. тыс. 4 дзяс. тыс.   3 дзяс. тыс. 5 тыс.
 6 соц. тыс. 1 тыс.   8 соц. тыс. 9 дзяс. тыс.

- Параўнай.

52 дзяс. ? 520 адз.   800 адз. ? 1 тыс.
 1 тыс. ? 1000 адз.   10 соц. ? 100 адз.

- Назаві лікі, якія ідуць за лікамі і папярэднічаюць ім.

100   1000   10 000   100 000

5. Вылічы.

$5 + 3$

$5000 + 3000$

$50\ 000 + 30\ 000$

$9 - 6$

$9000 - 6000$

$900\ 000 - 600\ 000$

6. Вылічы.

$4 \cdot 2$

$4000 \cdot 2$

$40\ 000 \cdot 2$

$6 : 3$

$6000 : 3$

$600\ 000 : 3$

7. Турысты хочуць наведаць горад Заслаўе і вёску Дудуткі. Адлегласць ад Мінска да Заслаўя роўная пятай частцы ад сотні кіламетраў. Знайдзі адлегласць ад Мінска да Дудутак, калі вядома, што яна ў 2 разы большая за адлегласць ад Мінска да Заслаўя і ў 4 разы меншая за адлегласць ад Мінска да Лепеля.

8. Маса слана складае 5000 кг. Гэта адна восьмая частка масы кашалота. Якая маса трох такіх кашалотаў?

9. Шырыня прамавугольніка роўная 8 дм, што складае чвэрць яго даўжыні. Знайдзі перыметр гэтага прамавугольніка.

Назаві разрады класа адзінак і класа тысяч.

1. Вылічы.

$60\ 000 + 20\ 000$

$300\ 000 \cdot 2$

$7000 - 5000$

$80\ 000 : 4$

2. Аўтобус ехаў 3 г і рухаўся са скорасцю 92 км/г. Пройдзены ім за гэты час шлях складае $\frac{1}{3}$ частку адлегласці ад горада А да горада В. Знайдзі адлегласць ад горада А да горада В.

Урок 13

Як прачытаць лік?

137264

1. Выдзяляю ў ліку клас адзінак і клас тысяч.

137 264

2. Спачатку вызначаю колькасць адзінак другога класа — класа тысяч.

сто трыццаць сем тысяч

3. Затым вызначаю колькасць адзінак першага класа — класа адзінак.

дзвесце шэсцьдзясят чатыры

4. Чытаю лік:

сто трыццаць сем тысяч дзвесце шэсцьдзясят чатыры

1. Прачытай лікі.

712345

203550

40600

54001

245809

2. Назаві лікі, якія папярэднічаюць лікам і ідуць за імі.

300

3000

30 000

300 000

3. Вылічы.

$$2000 \cdot 2 + 1$$

$$270\,000 : 3 - 1$$

$$3000 \cdot 3 + 1$$

$$240\,000 : 3 - 1$$

$$4000 \cdot 4 + 1$$

$$210\,000 : 3 - 1$$

Якім можа быць наступны выраз у кожным слупку?

4. Рашы ўраўненні.

$$2 \cdot x = 714$$

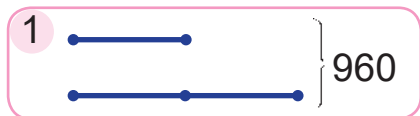
$$657 : a = 3$$

$$926 - b = 569$$

5. Выберы схему. Рашы задачу.

У інтэрнэт-кнігарні было прададзена 960 кніг для дзяцей і дарослых. Кніг для дзяцей прадалі ў 3 разы менш, чым кніг для дарослых. Колькі кніг для дарослых было прададзена ў інтэрнэт-кнігарні?

6. Вызнач па табліцы, колькі кілаграмаў рознай садавіны было ў супермаркеце. На колькі кілаграмаў больш было груш, чым ківі?

	Яблыкі	Грушы	Слівы	Ківі	Персікі
Прадалі	600 кг	640 кг	540 кг	320 кг	250 кг
Засталося	120 кг	360 кг	180 кг	160 кг	100 кг

7. З кожных шасці кідкоў Вацлаў трапляе ў баскетбольную карзіну 2 разы. Колькі разоў Вацлаў трапіць у карзіну, калі ён зробіць 30 кідкоў?

Прачытай лікі.

2315

23405

235500

1. Знайдзі значэнні выказаў.

$$900 : 9 \cdot 1$$

$$(50\ 000 + 40\ 000) : 3$$

$$700 : 7 : 1$$

$$(800\ 000 - 600\ 000) \cdot 4$$

2. У школьным музеі народных рамёстваў 476 экспанатаў. Адно сёмую частку ўсіх экспанатаў прынеслі бацькі, а астатнія сабралі самі школьнікі. Колькі экспанатаў сабралі школьнікі?

Урок 14

Як запісаць лік?

трыста адна тысяча дваццаць чатыры

1. Спачатку запісваю, колькі адзінак другога класа — класа тысяч — змяшчаецца ў ліку.

3 0 1

2. Потым запісваю, колькі адзінак першага класа — класа адзінак — змяшчаецца ў ліку.

3 0 1 0 2 4

3. Атрымліваю запіс ліку:

301 024

1. Запішы лікі.

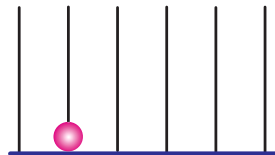
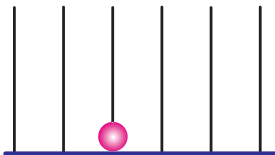
шэсцьсот дваццаць чатыры тысячы пяцьсот дваццаць пяць

трыста дваццаць адна тысяча шэсцьсот чатыры

пяцьсот восем тысяч трыццаць чатыры

семдзесят дзве тысячы дзевяць

2. Запішы лікі, паказаныя на абаках. У колькі разоў адзін лік большы за другі?

- Дзесяць адзінак любога разраду складаюць адну адзінку наступнага разраду.
- Кожная адзінка наступнага разраду ў 10 разоў большая за адзінку папярэдняга разраду.

3. Устаў прапушчаныя лікі.

$$1 \text{ адз.} \cdot 10 = ? \text{ дзяс.}$$

$$1 \text{ дзяс.} \cdot 10 = ? \text{ сот.}$$

$$1 \text{ тыс.} \cdot 10 = ? \text{ дзяс. тыс.}$$

$$1 \text{ дзяс. тыс.} \cdot 10 = ? \text{ сот. тыс.}$$

4. Вылічы.

$$67 \text{ ц} + 3 \text{ т} 3 \text{ ц}$$

$$6 \text{ г} 12 \text{ мін} - 120 \text{ мін}$$

$$27 \text{ р.} 12 \text{ к.} + 54 \text{ к.}$$

$$24 \text{ дм} 6 \text{ см} : 2$$

$$130 \text{ мін} \cdot 3$$

$$240 \text{ р.} : 4$$

5. Маса двух аднолькавых пачкаў масла роўная масе аднаго пачка масла і двух аднолькавых плаўленых сыркоў. Маса пачка масла — 200 г. Знайдзі масу плаўленага сырка.

6. Складзі і рашы задачу.

	Расход тканіны на адзін выраб, м	Колькасць вырабаў, шт.	Агульны расход тканіны, м
Сукенкі	4	12	аднолькавы
Плашчы	6	?	

? Запішы і прачытай лік, у якім дзвесце адзінак другога класа і столькі ж адзінак першага класа.

1. Запішы лікі.

дзевяцьсот трыццаць восем тысяч шэсцьсот сорок

чатырыста пяць тысяч сто дзевяць

2. Купілі 5 аднолькавых мастацкіх альбомаў па цане 60 р. і некалькі аднолькавых кніг па цане 15 р. За ўсе альбомы заплацілі столькі ж грошай, колькі за ўсе кнігі. Колькі купілі кніг?

Урок 15

Разрадны састаў ліку 4312:

4 тыс. 3 сот. 1 дзяс. 2 адз.

Сума разрадных складаемых ліку 4312:

$$4312 = 4000 + 300 + 10 + 2.$$

Разрадны састаў ліку 50 401:

5 дзяс. тыс. 4 сот. 1 адз.

Сума разрадных складаемых ліку 50 401:

$$50\ 401 = 50\ 000 + 400 + 1.$$

1. Запішы лікі. Запішы іх у выглядзе сумы разрадных складаемых.

9 тыс. 5 соц. 7 дзяс. 6 адз.

8 соц. тыс. 6 тыс. 3 сот. 1 адз.

3 дзяс. тыс. 3 тыс. 5 соц. 2 дзяс.

4 сот. тыс. 4 сот. 4 адз.

2. Назаві разрадны састаў лікаў. Запішы лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

56 894

209 407

3620

790 123

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$$2000 + 200 + 30$$

$$50\ 000 + 7000 + 90 + 1$$

$$100\ 000 + 80\ 000 + 30$$

$$600\ 000 + 6000 + 6 - 1$$

4. Устаў прапушчаныя лікі.

$$1\ \text{дзяс.} : 10 = ?\ \text{адз.}$$

$$1\ \text{дзяс. тыс.} : 10 = ?\ \text{тыс.}$$

$$1\ \text{сот.} : 10 = ?\ \text{дзяс.}$$

$$1\ \text{сот. тыс.} : 10 = ?\ \text{дзяс. тыс.}$$

5. Вылічы.

$$197 \cdot 5 - 226 \cdot 4$$

$$(154 + 318) : 2$$

$$684 : 9 + 736 : 4$$

$$4 \cdot (555 - 378)$$

6. На будоўлю прывезлі 60 т керамзіту. Спачатку выкарысталі п'ятую частку керамзіту, а потым — яшчэ 15 т. Колькі тон керамзіту засталася?
7. Складзі і рашы задачу.

Наведвальнікаў за адным столікам	Колькасць столікаў	Усяго наведвальнікаў
4	аднолькавая	20
?		30

8. Вядома, што маса крухмалу складае п'ятую частку масы бульбы.

Яна кажа:

У 160 кг бульбы змяшчаецца 60 кг крухмалу.

Алесь кажа:

Для таго каб атрымаць 160 кг крухмалу, трэба ўзяць 800 кг бульбы.

Чыя праўда?

- ? Вызнач разрадны састаў ліку 888 888. Запішы гэты лік у выглядзе сумы разрадных складаемых.

1. Запішы лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

20 070

20 700

3303

3033

2. Дзве стараны трохвугольніка маюць аднолькавую даўжыню, роўную 60 дм. Перыметр трохвугольніка — 160 дм. Знайдзі даўжыню трэцяй стараны гэтага трохвугольніка.

Урок 16

Растлумач, як выканалі параўнанне лікаў з аднолькавай колькасцю разрадаў.

$$634\ 671 > 534\ 671$$

$$534\ 571 < 534\ 671$$

$$544\ 671 > 534\ 671$$

$$534\ 631 < 534\ 671$$

$$535\ 671 > 534\ 671$$

$$534\ 670 < 534\ 671$$

Два лікі з аднолькавай колькасцю разрадаў параўноўваюць паразрадна, пачынаючы з вышэйшага разраду.

Растлумач, як выканалі параўнанне лікаў з рознай колькасцю разрадаў.

$$23\ 564 > 3546$$

$$12\ 307 < 123\ 070$$

З двух лікаў з рознай колькасцю разрадаў большы той лік, у якім разрадаў больш.

1. Параўнай.

$$2347 \text{ ? } 3247$$

$$30\ 000 \text{ ? } 29\ 990$$

$$3780 \text{ ? } 2456$$

$$534\ 177 \text{ ? } 535\ 177$$

2. Параўнай. Запішы пяцізначныя лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

$$6521 \text{ ? } 624\ 350$$

$$5670 \text{ ? } 27\ 456$$

$$3671 \text{ ? } 78\ 902$$

$$90\ 487 \text{ ? } 9487$$

3. Вылічы.

$$560\ 405 + 20$$

$$673\ 538 - 30$$

$$5000 \cdot 3$$

$$560\ 405 + 2000$$

$$673\ 538 - 3000$$

$$24\ 000 : 8$$

4. Знайдзі значэнні выразаў.

$$93 \cdot 9 - 498$$

$$7 \cdot 84 + 412$$

$$712 : 4 : 2$$

$$168 \cdot 5 - 388$$

$$546 : 7 + 298$$

$$121 \cdot 3 \cdot 2$$

5. У Зосі ёсць дзядуля і бабуля. Дзядулю 60 гадоў, а бабулі — 58. Дзядуля ў 2 разы старэйшы за тату Зосі. У колькі разоў Зося маладзейшая за тату, калі ёй 10 гадоў?
6. Складзі задачы, якія рашаюцца так:

$$640 : 8 \cdot 5$$

$$90 \cdot 6 : 3$$

7. Колькі мінут складае:

- чвэрць гадзіны;
- трэць гадзіны;
- палова гадзіны;
- пятая частка гадзіны?

8. Прачытай паказанні гадзіннікаў з дапамогай слоў «палова», «чвэрць», «без чвэрці».

- ? Назаві лікі ў парадку павелічэння.

34 509

34 590

345 090

345 009

1. Параўнай.

$$20\ 305 - 1 \quad ? \quad 1 + 20\ 302$$

$$308\ 308 + 1 \quad ? \quad 308\ 312 - 1$$

2. Ад адной кветкі ў супрацьлеглых напрамках адна-часова папаўзлі дзве божыя кароўкі і праз 30 с спыніліся. На якой адлегласці яны апынуліся адна ад адной, калі скорасць адной з іх была 2 см/с, а другой — 3 см/с?

Урок 17

1. Сярод лікаў 24 356, 32 654, 265 436, 45 263 знайдзі лік, у якога лічба 2 запісана ў разрадзе:
- соцень;
  - тысяч;
  - соцень тысяч;
  - дзясяткаў тысяч.

2. Вызнач разрадны састаў лікаў. Запішы гэтыя лікі ў выглядзе сумы разрадных складаемых.

835 124

901 019

3749

40 072

3. Назаві і запішы ўсе шасцізначныя лікі, якія:

- меншыя за лік 100 005;
- большыя за лік 999 996.

4. Параўнай.

27 653 ? 27 635

132 290 ? 132 209

54 029 ? 55 029

806 346 ? 806 347

36 824 ? 336 824

529 183 ? 5291

5. Устаў прапушчаныя лічбы так, каб няроўнасці былі правільныя.

$9 * 3504 < 913504$

$1500 > *499$

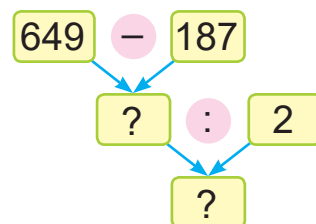
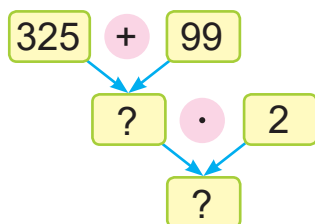
$57982 > *7982$

$65 *37 < 65 *37$

6. Запішы тры лікі, якія:

- большыя за лік 28 976 і заканчваюцца лічбай 1;
- меншыя за лік 325 043 і заканчваюцца лічбай 9.

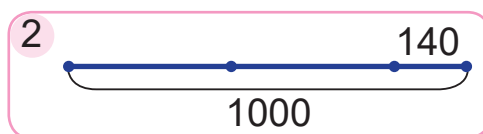
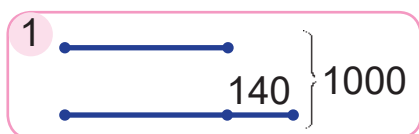
7. Састаў выразы. Знайдзі іх значэнні.

8. Прывезлі 4 скрыні з абрыкосамі, па 30 кг у кожнай скрыні, і столькі ж скрынь з персікамі, па 25 кг у кожнай. Якой садавіны прывезлі больш? На колькі кілаграмаў больш?

9. Параўнай схемы. Рашы задачу.
За 2 дні цеплаход прайшоў 1000 км. У другі дзень ён прайшоў на 140 км больш, чым у першы. Колькі кіламетраў прайшоў цеплаход у другі дзень?

10. У нумары атэля ўстанаўліваюць новыя тэлевізары. Для падключэння пяці тэлевізараў патрэбна 15 м электрычнага шнура, пароўну на кожны тэлевізар. Ці хопіць 400 м электрычнага шнура, каб падключыць 134 тэлевізары?

11. Начарці прамавугольнік, даўжыня адной стараны якога роўная $\frac{1}{3}$ частцы даўжыні другой стараны. Абзнач прамавугольнік лацінскімі літарамі. Вылічы перыметр гэтага прамавугольніка.

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$300\ 000 + 6000 + 30$$

$$20\ 000 + 700 + 8$$

$$65\ 100 - 5000$$

$$941\ 005 - 40\ 000$$

2. Грыша можа за 3 мін з'есці 18 арэхаў, а яго малодшы брат Міша за той жа час можа з'есці 9 арэхаў. Колькі арэхаў яны могуць з'есці разам за 1 мін?

Урок 18

Растлумач вылічэнні.

$$5600 + 2100 = 56 \text{ соц.} + 21 \text{ сот.} = 77 \text{ соц.} = 7700$$

$$32\ 000 + 22\ 000 = 32 \text{ тыс.} + 22 \text{ тыс.} = 54 \text{ тыс.} = 54\ 000$$

$$290\ 000 - 140\ 000 = 29 \text{ дзяс. тыс.} - 14 \text{ дзяс. тыс.} = \\ = 15 \text{ дзяс. тыс.} = 150\ 000$$

1. Вылічы.

$$3100 + 2600$$

$$6200 + 900$$

$$4800 + 5200$$

$$9400 - 7800$$

$$5900 - 400$$

$$10\ 000 - 4600$$

2. Вылічы.

$$45\ 000 + 22\ 000$$

$$48\ 000 - 31\ 000$$

$$17\ 000 + 25\ 000$$

$$51\ 000 - 37\ 000$$

$$62\ 000 + 38\ 000$$

$$100\ 000 - 52\ 000$$

3. Вылічы.

$$660\ 000 - 320\ 000$$

$$570\ 000 - 290\ 000$$

$$230\ 000 + 770\ 000$$

$$230\ 000 + 270\ 000$$

$$460\ 000 + 370\ 000$$

$$1\ 000\ 000 - 300\ 000$$

4. Рашы ўраўненні.

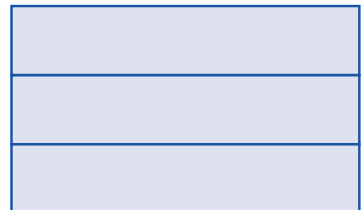
$$20\ 000 + x = 25\ 000$$

$$78\ 000 - y = 8000$$

$$a + 390\ 000 = 1\ 000\ 000$$

$$c - 48\ 000 = 52\ 000$$

5. З трох прамавугольнікаў з даўжынямі старон 5 дм і 10 см саставілі прамавугольнік так, як паказана на малюнку. Вылічы перыметр фігуры, якая атрымалася.

6. З пад'езда дома ў 14 г выйшлі Крысціна і Дзяніс і пайшлі ў супрацьлеглых напрамках. Ці змогуць яны праз 5 мін апынуцца на адлегласці 800 м адно ад аднаго, калі скорасць Крысціны была 80 м/мін, а скорасць Дзяніса — на 5 м/мін меншая?
7. Кожная ячэйка табліцы абазначае 5 мін часу прагляду. Ці змесцяцца ўсе мультфільмы на планшэт, калі на ім засталася свабоднага месца на 2 г прагляду?

«Беларускія прымаўкі»				
«Малыш і Карлсан»				
«Фіксікі»				
«Барбоскіны»				
«Віні Пух»				
«Свінка Пэпа»				
«Піліпка»				

 Раствлумач вылічэнні.

$$3400 + 5000$$

$$590\ 000 - 120\ 000$$

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$2500 + 5300$$

$$410\ 000 + 590\ 000$$

$$61\ 000 - 28\ 000$$

$$1\ 000\ 000 - 700\ 000$$

2. Бяроза можа пражыць 200 гадоў. Гэта складае $\frac{1}{8}$ частку магчымай працягласці жыцця дуба. На колькі гадоў даўжэй можа пражыць дуб, чым бяроза?

Урок 19

Растлумач вылічэнні.

$$2400 \cdot 2 = 24 \text{ сот.} \cdot 2 = 48 \text{ соц.} = 4800$$

$$9600 : 3 = 96 \text{ соц.} : 3 = 32 \text{ сот.} = 3200$$

1. Вылічы.

$1500 \cdot 5$

$3200 \cdot 3$

$2500 \cdot 4$

$8000 : 5$

$8100 : 3$

$7200 : 6$

2. Вылічы.

$18\ 000 \cdot 4$

$24\ 000 \cdot 3$

$2 \cdot 470\ 000$

$250\ 000 \cdot 4$

$81\ 000 : 9$

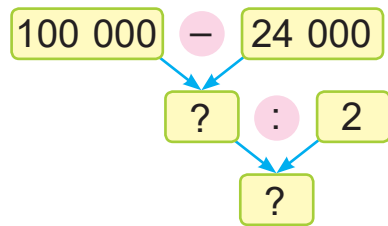
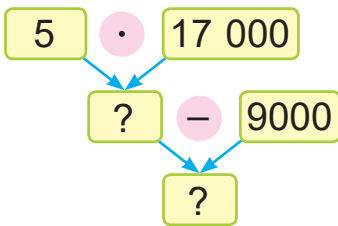
$84\ 000 : 7$

$510\ 000 : 3$

$580\ 000 : 2$

$1\ 000\ 000 : 5$

3. Састаў выразы. Знайдзі іх значэнні.

4. Параўнай. Разважай па ўзоры.

$220\ 000 \text{ кг} \text{ ? } 2200 \text{ ц}$

• Кожная сотня кілаграмаў у 220 000 кг — гэта 1 ц.

• У ліку 220 000 змяшчаецца 2200 соц.

$220\ 000 = 2200 \text{ соц.}$

• Значыць, 220 000 кг — гэта 2200 ц.

$220\ 000 \text{ кг} = 2200 \text{ ц.}$

$5400 \text{ кг} \text{ ? } 540 \text{ ц}$

$134\ 000 \text{ ц} \text{ ? } 1340 \text{ т}$

$370 \text{ см} \text{ ? } 37 \text{ м}$

$540\ 000 \text{ м} \text{ ? } 540 \text{ км}$

5. Знайдзі значэнні выразу $(180\ 000 + b) : 3$, калі b роўна 90 000; 240 000.
6. На дванаццаці машынах перавезлі 36 т цукровых буракоў, пароўну на кожнай. Колькі такіх машын трэба, каб перавезці 51 т цукровых буракоў?
7. Леў бяжыць са скорасцю 1 км/мін, а тыгр — са скорасцю 1300 м/мін. Хто са звяроў прабяжыць больш метраў за 4 мініуты? На колькі метраў больш?

8. Рыбак злавіў чатырох рыб і яшчэ палову ўлову. Колькі рыб злавіў рыбак?

Раствлумач вылічэнні.

$$3400 \cdot 2$$

$$450\ 000 : 3$$

1. Знайдзі значэнні выказаў.

$$2 \cdot 38\ 000 + 24\ 000$$

$$640\ 000 : 4 - 120\ 000$$

$$1\ 000\ 000 - 250\ 000 \cdot 3$$

$$300\ 000 + 84\ 000 : 7$$

2. Маса чатырох пачкаў сметанковага масла — 800 г. Знайдзі масу трох пакетаў смятаны, калі адзін пакет смятаны на 50 г цяжэйшы за адзін пачак сметанковага масла.

Урок 20

Растлумач вылічэнні.

$$220\ 000 : 11 = 22 \text{ дзяс. тыс.} : 11 = 2 \text{ дзяс. тыс.} = 20\ 000$$

$$220\ 000 : 110\ 000 = 22 \text{ дзяс. тыс.} : 11 \text{ дзяс. тыс.} = 2$$

1. Вылічы.

$$32\ 000 : 16$$

$$480\ 000 : 24$$

$$65\ 000 : 13$$

$$760\ 000 : 19$$

2. Вылічы.

$$32\ 000 : 16\ 000$$

$$480\ 000 : 240\ 000$$

$$65\ 000 : 13\ 000$$

$$760\ 000 : 190\ 000$$

3. Які з лікаў меншы і ў колькі разоў меншы?

$$240\ 000 \text{ і } 480\ 000$$

$$99\ 000 \text{ і } 9\ 000$$

$$17 \text{ і } 850\ 000$$

$$10\ 000 \text{ і } 1\ 000$$

$$300\ 000 \text{ і } 30\ 000$$

$$9\ 000 \text{ і } 3\ 000$$

4. Вылічы.

$$4 \cdot (72\ 000 - 56\ 000)$$

$$1\ 000\ 000 - 150\ 000 \cdot 5$$

$$(690\ 000 - 90\ 000) : 6$$

$$910\ 000 : 13 + 840\ 000 : 14$$

5. Састаў і рашы ўраўненні.

Множнік	x	24	c
Множнік	4	a	12 000
Здабытак	720 000	9600	96 000

6. За 4 г верталёт праляцеў 600 000 м, рухаючыся з аднолькавай скорасцю. Колькі кіламетраў ён праляцеў за 3 г?

7. У пякарні ў аўторак зрасходавалі палову мукі, якая была, а ў сераду — 110 пачкаў, якія засталіся, па 2 кг мукі ў кожным. Колькі кілаграмаў мукі зрасходавалі ў пякарні за гэтыя 2 дні?
8. Плошча старонкі блакнота роўная 216 см^2 і складае $\frac{1}{3}$ частку плошчы старонкі кнігі. На колькі квадратных сантыметраў плошча старонкі блакнота меншая за плошчу старонкі кнігі?

9. Для таго каб абгарадзіць боксёрскі рынг, трэба чатыры канаты. Колькі метраў каната спатрэбіцца для абгароджвання, калі рынг мае форму квадрата са старонай 6 м?

10. Ці хопіць 100 р., каб купіць канат для рынга з задачы 9, калі вядома, што яго цана не даражэйшая за 1 р. за метр?

? **Растлумач вылічэнні.**

$$570\ 000 : 19$$

$$570\ 000 : 190\ 000$$

1. Знайдзі значэнне выразу.

$$431\ 000 - 360\ 000 : 12 + 109$$

2. Цеплаход, рухаючыся па цячэнні ракі са скорасцю 35 км/г , прайшоў адлегласць паміж дзвюма прыстанямі за 4 г. На дарогу назад яму спатрэбілася 5 г. Знайдзі скорасць цеплахода, з якой ён рухаўся па дарозе назад.

Урок 21

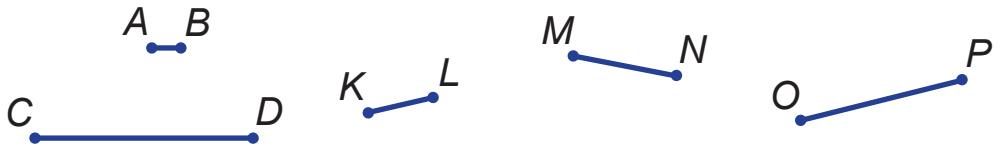
Даўжыня адрэзка MN — адзін сантыметр.

У адным сантыметры дзесяць **міліметраў**.
1 см = 10 мм

Даўжыня адрэзка MN — дзесяць міліметраў.

1. Вымерай даўжыні адрэзкаў у міліметрах.

2. Начарці адрэзкі, даўжыні якіх роўныя 10 мм; 15 мм; 20 мм; 25 мм.

3. Выразі ў міліметрах.

- 4 см   5 см 5 мм   310 см 6 мм
- 40 см   50 см 5 мм   1000 см 9 мм

4. Устаў прапушчаныя лікі.

- 12 мм = ? см ? мм   367 мм = ? см ? мм
- 29 мм = ? см ? мм   9876 мм = ? см ? мм

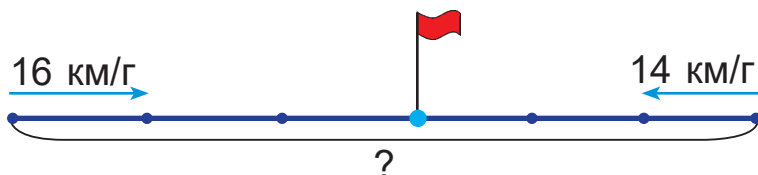
5. Вылічы. Вынік запішы ў сантыметрах.

$(230 \text{ мм} + 120 \text{ мм}) \cdot 2$ $(1000 \text{ мм} - 610 \text{ мм}) : 3$

6. Знайдзі $\frac{1}{10}$ см; $\frac{1}{10}$ дм; $\frac{1}{10}$ м.

7. Знайдзі значэнні выразаў.
 $50\ 000 \cdot 4$ $(900\ 800 - 800) : 3$
 $200\ 000 : 4$ $39\ 000 \cdot 2 - 3000 \cdot 7$
8. Трыма самазваламі з кар'ера вывезлі 12 т жвіру. На трэцім самазвале вывезлі 30 ц жвіру, а на другім — на 1 т больш, чым на першым. Колькі цэнтнераў жвіру вывезлі на першым самазвале?
9. Дапоўні ўмову задачы данымі схемы. Рашы задачу. З двух дачных пасёлкаў насустрач адзін аднаму адначасова выехалі два веласіпедысты і праз ? г сустрэліся. Знайдзі адлегласць паміж пасёлкамі, калі скорасць першага веласіпедыста — ? км/г, а другога — ? км/г.

10. Начарці прамавугольнік $MNOP$ з даўжынямі старон 40 мм і 25 мм. Вылічы яго перыметр.

? Колькі міліметраў змяшчаецца ў 1 см; 5 см?

1. Параўнай.
 7 см 1 мм ? 70 мм   9 см 2 мм ? 100 мм
2. Пашылі 25 куртак, расходуючы па 4 м тканіны на кожную. Колькі куртак можна пашыць з такога ж кавалка тканіны, калі расходаваць па 5 м на кожную куртку?

Урок 22

Растлумач і запомні.

$$1 \text{ см} = 10 \text{ мм}$$

$$1 \text{ дм} = 10 \text{ см} = 100 \text{ мм}$$

$$1 \text{ м} = 10 \text{ дм} = 100 \text{ см} = 1000 \text{ мм}$$

$$1 \text{ км} = 1000 \text{ м} = 10\,000 \text{ дм} = 100\,000 \text{ см} = 1\,000\,000 \text{ мм}$$

1. Выразі ў міліметрах.

5 дм

50 дм

500 дм

5 дм 5 мм

6 м

60 м

600 м

6 м 6 мм

2. Выразі ў дэцыметрах.

720 см

7200 мм

6 км

8 м 4 дм

135 000 мм

9 км 9 м

3. Параўнай.

$\frac{1}{5}$ км ? 2000 дм

8 км 80 м ? 880 м

$\frac{1}{2}$ м ? 5000 мм

7 дм 7 мм ? 77 см

4. Вылічы.

$720\,000 : (6400 : 800)$

$3000 \cdot 5 : (45\,000 : 3)$

$48\,000 : (720 : 90)$

$6 \cdot 90\,000 : (42\,000 : 7000)$

5. Растлумач, што абазначаюць выразы.

Даўжыня звяна AB ломанай $ABCD$ роўная a мм, звяно BC на 250 мм даўжэйшае за звяно AB , а звяно CD у 2 разы даўжэйшае за звяно AB .

$$a + 250$$

$$a \cdot 2$$

$$a + a \cdot 2$$

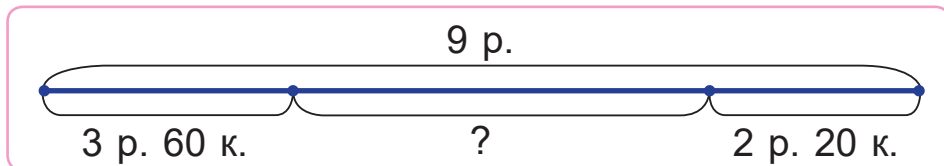
$$a + (a + 250)$$

$$a \cdot 2 - a$$

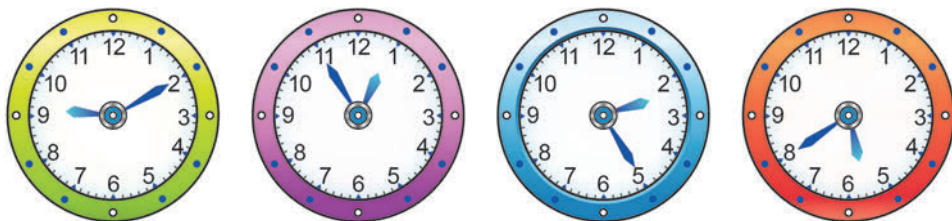

6. Складзі і рашы задачу.

7. Чатыры каровы могуць даць за дзень 120 л малака. Колькі кароў могуць даць за дзень 300 л малака, калі кожная карова дае штодзённа аднолькавую колькасць малака?

8. Каторая зараз гадзіна, калі гадзіннікі адстаюць на 20 мін?

9. Ёсць 9 кубікаў. Восем кубікаў маюць аднолькавую масу, а дзевяты кубік — меншую масу.

Алесь кажа:

Можна знайсці самы лёгкі кубік двума ўзважваннямі на рычажных вагах.

Ці праўду кажа Алесь?

? Якія лікі прапушчаны?

1 000 000 мм = ? км

100 000 мм = ? м

1. Выразі ў міліметрах.

9 дм 2 см

7 м 26 мм

6 м 3 дм 9 мм

2. Маса чатырох курыных яек — 320 г, а трох галубіных яек — 84 г. На колькі грамаў галубінае яйка лягчэйшае за курынае?

Урок 23

1. Знайдзі значэнні выказаў.

$$12\ 000 \cdot 4 + 200 + 1$$

$$800\ 000 : 16 + 5000 - 1$$

$$85\ 000 : 17 \cdot 6 + 400$$

$$720\ 000 : 180\ 000 + 500 + 70$$

2. Параўнай.

$$2010 \text{ ? } 2001$$

$$13\ 000 \cdot 4 \text{ ? } 5 \cdot 12\ 000$$

$$5900 \text{ ? } 5009$$

$$180\ 000 \cdot 4 \text{ ? } 5 \cdot 180\ 000$$

$$3339 \text{ ? } 3340$$

$$77\ 000 : 7 \text{ ? } 77\ 000 : 11$$

$$8899 \text{ ? } 8989$$

$$12\ 000 : 2000 \text{ ? } 14\ 000 : 2000$$

У якіх выпадках у другім слупку можна выканаць параўнанне без вылічэнняў?

3. Начарці адрэзкі, даўжыні якіх роўныя 20 мм; 35 мм; 50 мм; 65 мм.

4. Выразі ў сантыметрах.

6 дм

180 дм

30 мм

240 мм

500 мм

2 км 7 см

9 дм 90 мм

3500 мм

5. Выразі ў метрах.

400 см

4 км 900 м

600 дм

12 000 мм

7 км 10 м

24 км 6 м

540 дм

640 000 мм

6. Рашы ўраўненні.

$$x + 888 = 1000$$

$$1000 - y = 121$$

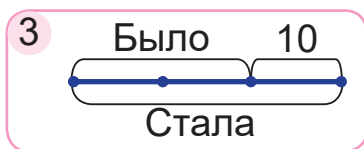
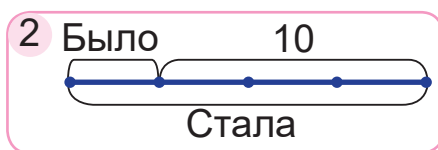
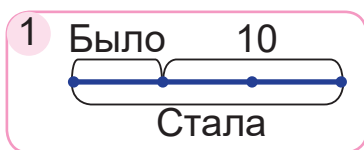
$$400 \cdot a = 5200$$

$$39\ 000 : c = 13$$

7. Плошча ліста фанеры — 3600 см^2 , а ліста гіпсакардону — 5600 см^2 . Каб зрабіць паліцы ў шафцы, Мікіта адпіліў трэцюю частку ліста фанеры, а потым — яшчэ палову часткі, якая засталася. Колькі квадратных сантыметраў ліста фанеры засталася?

8. Мурашка паўзе да мурашніка са скорасцю 5 м/мін. Ці паспее яна дапаўзці да мурашніка за 9 мін, калі адлегласць ад мурашкі да мурашніка — 40 м?
9. Выберы схему. Рашы задачу. Алеся паставіла на паліцу 10 кніг. Пасля гэтага на паліцы стала ў 3 разы больш кніг, чым было. Колькі кніг было на паліцы ў Алесі першапачаткова?

10. Знайдзіце заканамернасць і вызначце прапушчаныя лікі.

240	340	440	540	?	?
↓	↓	↓	↓	↓	↓
120	170	220	?	?	?
↓	↓	↓	↓	↓	↓
60	85	?	?	?	?

1. Параўнай.

7300 м ? 73 дм
210 мм ? 21 см

1600 см · 5 ? 8 м
24 000 мм : 12 ? 24 дм

2. За 5 с Жэня прабег 60 м. Колькі метраў ён прабяжыць за 7 с, калі яго скорасць не зменіцца?

Урок 24

Разгледзь план заняткаў Мірона на тыдзень пасля ўрокаў у школе. Назаві дні тыдня. Якія заняткі плануе Мірон? У якія дні тыдня Мірон заняты пасля школы больш? Менш?

	20 пн	21 аўт	22 ср	23 чц	24 пт	25 сб	26 ндз
14 ⁰⁰							
15 ⁰⁰						Музей	
16 ⁰⁰	Хакей		Хакей		Хакей		
17 ⁰⁰				Кіно			
18 ⁰⁰		Гурток малявання					
19 ⁰⁰	Прагулка з сабакам		Прагулка з сабакам		Прагулка з сабакам		Прагулка з сабакам
20 ⁰⁰							

Разгледзь каляндар. Назаві зімнія і летнія месяцы. Вызнач па гэтым календары дзень нараджэння Мірона, калі ён яго адзначае ў трэці панядзелак першага месяца зімы.

Студзень пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Красавік пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	Ліпень пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Кастрычнік пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Снежань пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31
Люты пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28	Май пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Жнівень пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Лістапад пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	
Сакавік пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31	Чэрвень пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30	Верасень пн аўт ср чц пт сб ндз 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30		

1. Па пятніцах Лёня наведвае гурток робататэхнікі, а па панядзелках і суботах — басейн. Колькі разоў у лістападзе гэтага года і студзені наступнага года Лёня можа наведаць гурток робататэхнікі? Басейн?

2. Сёлета сям'я паехала на адпачынак 15 ліпеня, а вярнулася дадому праз два тыдні. Калі сям'я вярнулася?
3. Знайдзі значэнні выразаў.
 $129 \cdot 6 - 168$ $567 : 3 + 647$
4. Састаў запісы па ўзоры. Вылічы.

Шостую частку адрэзка даўжынёй 1800 мм павялічылі на 1900 мм.

$$1800 \text{ мм} : 6 + 1900 \text{ мм} = 2200 \text{ мм}$$

- Пятую частку адрэзка даўжынёй 80 000 мм паменшылі на 6000 мм.
- Трэцюю частку адрэзка даўжынёй 240 мм павялічылі ў 3 разы.

У якім выпадку можна выканаць заданне без вылічэнняў?

5. Вожык, калі яму пагражае небяспека, прабягае за секунду 2 м. Гэта ў 8 разоў менш, чым прабягае за секунду заяц. Хто з іх хутчэй прабяжыць адлегласць 32 м? На колькі секунд хутчэй?

Назаві асеннія месяцы. Назаві веснавыя месяцы.

1. Знайдзі значэнні выразаў.
 $362 : 362 + 20 + 3000$ $520 : 13 + 750 : 25$
2. Міця прачытаў кнігу за тыдзень, чытаючы штодзённа па 15 старонак. За колькі дзён ён змог бы прачытаць гэту кнігу, калі б кожны дзень чытаў на 8 старонак менш?

Урок 25

Колькі сутак у студзені? У чэрвені? У верасні? Колькі ўсяго дзён у гэтых месяцах?

Студзень						
П	А	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Чэрвень						
П	А	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Верасень						
П	А	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Паглядзі на каляндар і вызнач, колькі сутак у кожным месяцы года.

Ва ўсіх месяцах, акрамя лютага, 30 сутак або 31 суткі.

У лютым 28 сутак або 29 сутак.

1. Колькі сутак доўжыцца кожная пара года? Што даўжэйшае — лета або восень? На колькі сутак даўжэйшае?
2. Выберы правільныя сцвярджэнні.
  - У сакавіку столькі ж сутак, колькі ў красавіку.
  - У ліпені і жніўні аднолькавая колькасць сутак.
  - У лютым можа быць 29 сутак.
  - У снежні на адны суткі больш, чым у лістападзе.

3. Знайдзі значэнні выразаў.

$$(230 + 770) \cdot 5 + 244$$

$$75 \cdot 4 + (61\,000 + 39\,000) \cdot 7$$

4. Знайдзі дзель лікаў m і n , калі:
  - m роўна 792 і n роўна 9;
  - m роўна 592 і n роўна 8.

5. Вылічы.

$320 \text{ мм} \cdot 3$	$54\,000 \text{ мм} : 6$	$(24 \text{ дм} + 60 \text{ см}) : 3$
$960 \text{ дм} : 16$	$120 \text{ мм} \cdot 8$	$(100 \text{ мм} - 4 \text{ см}) \cdot 7$

6. Майстар можа за 6 г зрабіць 78 дэталей. Вучань майстра за 1 г робіць 10 дэталей. За колькі гадзін майстар і вучань зрабяць 69 дэталей, калі будуць працаваць разам?

7. Начарці адрэзкі, даўжыні якіх роўныя 15 мм; 30 мм; 45 мм; 60 мм.

8. Перыметр прамавугольніка $ABCD$ — 16 см. Даўжыня гэтага прамавугольніка ў 3 разы большая за шырыню. Знайдзі даўжыні старон прамавугольніка $ABCD$ і начарці яго.

9. Казімір нарадзіўся ў верасні. Ён на 60 дзён маладзейшы за Таню. Сёлета дзень нараджэння Казіміра быў у аўторак. На які дзень тыдня прыпаў сёлета дзень нараджэння Тані?

Назаві самы кароткі месяц у годзе.

1. Знайдзі значэнні выказаў, калі b роўна 0.

$$(198 + 136) - 26 + b \cdot 1300$$

$$804 - (265 - 139) + b : 36$$

2. За 6 мін швачка можа адстрачыць 36 аднолькавых дэталей. Колькі такіх дэталей можа адстрачыць швачка за чвэрць гадзіны працы?

Урок 26

У годзе 12 месяцаў. Колькі месяцаў у кожнай пары года?

Вылічы па календары, колькі ўсяго сутак у годзе.
Можа атрымацца 365 або 366 сутак.

Год, у якім 366 сутак, называюць **высакосным**.

У высакосным годзе ў лютым 29 сутак.

Высакосны год выпадае 1 раз на 4 гады.

1. Дапоўні сказы.

- У годзе 7 месяцаў, у кожным з якіх ... суткі. Гэтыя месяцы — ... .
- У годзе 4 месяцы, у якіх па ... сутак. Гэтыя месяцы — ... .
- У годзе ёсць месяц, у якім 28 або 29 сутак. Гэты месяц — ... .

2. Вызнач па календары, які зараз год — высакосны або невысакосны. Якім быў мінулы год? Якім будзе наступны год?

3. Вызнач па календары, якім быў год твайго нараджэння — высакосным або невысакосным. Колькі было ў ім сутак?

4. Прачытай запісы па ўзоры.

1 г. = 12 мес. Адзін год роўны дванаццаці месяцам.

5 г. = 60 мес. Пяць гадоў роўныя шасцідзесяці месяцам.

3 г. = 36 мес.   7 г. = 84 мес.   24 мес. = 2 г.

5. Прачытай выразы. Знайдзі іх значэнні.

$$1200 + (1200 + 500) \qquad 1200 - (1200 - 500)$$

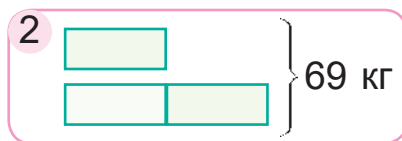
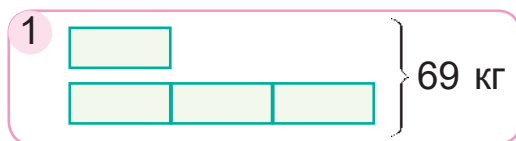
6. Выканай дзяленне з астачай.

$$91 : 5 \qquad 17 : 25 \qquad 526 : 4 \qquad 289 : 7$$

7. Паміж двума гарадамі 960 км. Трэцюю частку гэтай адлегласці цягнік прайшоў са скорасцю 80 км/г. Ці зможа цягнік прайсці адлегласць, якая засталася, за 4 г, калі будзе рухацца са скорасцю 110 км/г?

8. Выберы схему. Рашы задачу.

У дзвюх скрынях 69 кг дэталей. Маса дэталей у адной скрыні складае палову масы дэталей у другой скрыні. Знайдзі масу дэталей у кожнай скрыні.

? Які зараз месяц? Колькі сутак у гэтым месяцы?

1. Вылічы.

$$738 : 6 - 861 : 7 \qquad 5 \cdot 195 - 875 : 5$$

2. На 3600 р. для спартыўнай школы можна купіць 200 аднолькавых футболак. Колькі такіх футболак можна купіць на 5400 р.?

Урок 27

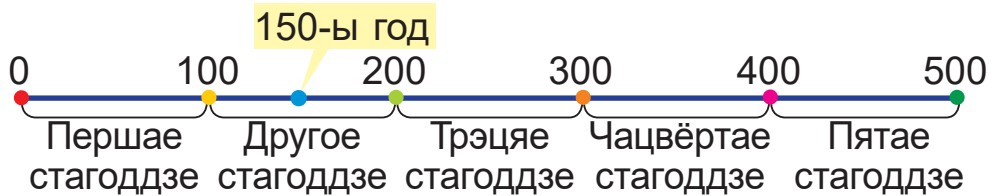
Для вымярэння вялікіх часавых прамежкаў выкарыстоўваюць буйную адзінку часу — **стагоддзе**.

Стагоддзе — адзінка часу.

Адно стагоддзе роўнае ста гадам.

1 ст. = 100 г.

Разгледзь схему, на якой паказаны 5 стагоддзяў у выглядзе адрэзкаў.

Стагоддзі прынята лічыць ад пункта, які называюць пачаткам летазлічэння. Гэты пункт на схеме абазначаны лічбай 0.

Паміж якімі пунктамі на схеме размешчаны пункт, які абазначае 150-ы год? Якое гэта па ліку стагоддзе?

Дапоўні разважанне.

1. Першае стагоддзе доўжылася ... гадоў і закончылася сотым годам.
2. Другое стагоддзе доўжылася яшчэ ... гадоў і закончылася ... годам.
3. Паміж сотым годам і двухсотым годам знаходзіцца стопяцідзясяты год.
4. Значыць, стопяцідзясяты год быў у ... стагоддзі.

1. Колькі гадоў складаюць 3 стагоддзі; 5 стагоддзяў; 7 стагоддзяў; 2 стагоддзі і 40 гадоў; 10 стагоддзяў і 10 гадоў?

2. Да якога па ліку стагоддзя адносяцца гэтыя гады?

289 г.

401 г.

552 г.

925 г.

1399 г.

2014 г.

3. Вылічы.

$$6 \text{ г. } 9 \text{ мес.} + 1 \text{ г. } 2 \text{ мес.}$$

$$1 \text{ г. } 1 \text{ мес.} + 2 \text{ г. } 7 \text{ мес.}$$

$$7 \text{ г. } 10 \text{ мес.} - 2 \text{ г. } 9 \text{ мес.}$$

$$3 \text{ г. } 11 \text{ мес.} - 1 \text{ г. } 6 \text{ мес.}$$

$$2 \text{ г. } 4 \text{ мес.} : 7$$

$$1 \text{ г. } 2 \text{ мес.} \cdot 4$$

$$1 \text{ сут. } 6 \text{ г.} \cdot 3$$

$$3 \text{ сут. } 2 \text{ г.} : 2$$

4. Рашы ўраўненні.

$$4 \cdot x = 708$$

$$m \cdot 3 = 369$$

$$894 : y = 6$$

$$n : 3 = 276$$

$$20\,000 - a = 18\,000$$

$$k - 640\,000 = 360\,000$$

5. Начарці прамавугольнік з даўжынямі старон 6 см 5 мм і 3 см 5 мм. Знайдзі перыметр гэтага прамавугольніка.

6. Ліфт у жылым доме можа падымаць груз масай не большай за 400 кг. На ліфце трэба падняць на пяты паверх груз масай 220 кг. Колькі грузчыкаў змогуць паехаць у ліфце разам з грузам, калі маса кожнага грузчыка — 90 кг?

Ці змога такі ліфт падняць усіх членаў тваёй сям'і?

? Колькі гадоў складаюць 1 стагоддзе; 5 стагоддзяў; 10 стагоддзяў?

1. Рашы ўраўненні.

$$7 \cdot x = 924$$

$$m \cdot 8 = 752$$

$$882 : y = 6$$

$$448 : n = 7$$

2. Веласіпедыст некалькі гадзін ехаў са скорасцю 12 км/г, а астатні шлях ён праехаў за 4 г са скорасцю 15 км/г. Увесь шлях склаў 96 км. Колькі часу веласіпедыст ехаў першую частку шляху?

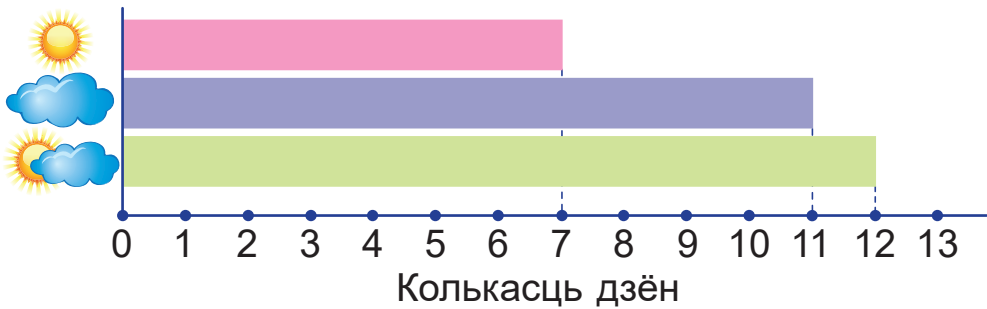

Урок 28

Стася вяла календар надвор'я ў верасні. У канцы месяца яна падлічыла колькасць ясных і пахмурных дзён і дзён з пераменнай воблачнасцю. Гэтыя лікавыя даныя яна занесла ў таблицу.

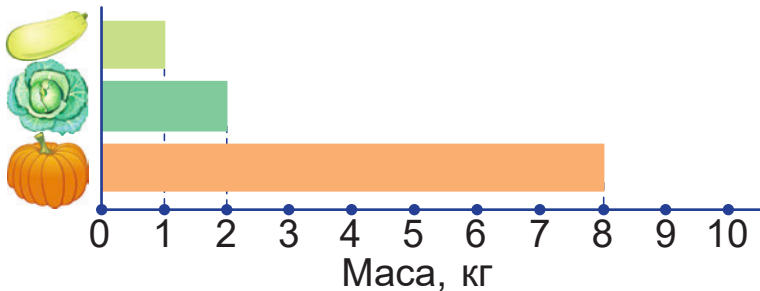
Надвор'е			
Колькасць дзён	7	11	12

Пасля Стася пабудавала дыяграму.

1. Дапоўні ўмову задачы данымі дыяграмы. Рашы задачу.

Маса качана капусты — ? кг, а маса гарбуза — ? кг. Што цяжэйшае — 36 качаноў капусты або 14 гарбузоў? На колькі кілаграмаў цяжэйшае?

2. На колькі дзён больш доўжыцца лета, чым зіма, у высакосным годзе? У невысакосным годзе?

3. Састаў выразы. Знайдзі іх значэнні.
  - Здабытак лікаў 240 і 4 паменшылі ў 80 разоў.
  - Дзель лікаў 72 і 18 павялічылі на 1000.

4. Першы лік — 798. Ён у 7 разоў большы за другі лік і ў 6 разоў большы за трэці лік. Знайдзі суму другога і трэцяга лікаў.

5. Параўнай.

861 мм ? 8 м	9 р. 6 к. ? 96 к.
9 т 9 кг ? 990 кг	560 г. ? 6 ст.

6. Складзі і рашы задачу.

Скорасць, км/г	Час, г	Адлегласць, км
240	2	?
320	3	?

} (?)

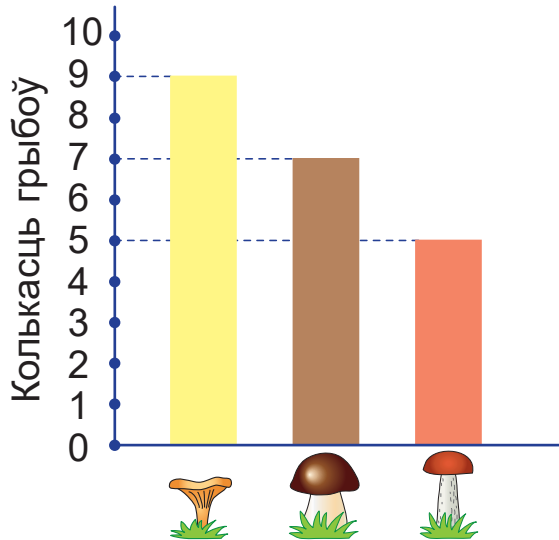
7. Вызнач шырыню прамавугольніка, калі яго перыметр — 140 мм, а даўжыня большая за шырыню на 1 см. Начарці гэты прамавугольнік.
- ?
- Вера пабудавала дыяграму, на якой чырвонай паласой абазначыла колькасць дзяўчынак, а сіняй — колькасць хлопчыкаў у класе. Чырвоная паласа на дыяграме ў Веры даўжэйшая за сінюю. Каго ў класе больш — дзяўчынак або хлопчыкаў?

1. Знайдзі значэнне выразу.
 $14\ 625 - (52\ 000 : 13 + 10\ 625)$

2. За 5 аднолькавых кніг заплацілі 90 р. Колькі такіх кніг можна купіць на 360 р.?

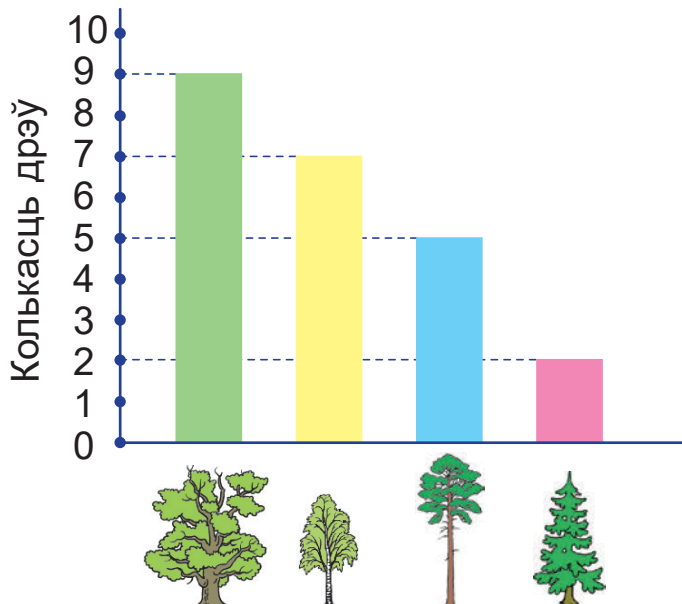
Урок 29

На дыяграме паказана, колькі розных грыбоў знайшлі дзеці.

Якіх грыбоў дзеці знайшлі больш? Якіх менш? Колькі знайшлі баравікоў? Колькі чырвонагаловікаў?

1. Колькі дрэў кожнага віду пасадзілі? Колькі ўсяго дрэў пасадзілі? Складзі і рашы задачу.

2. Устаў прапушчаныя лікі.

$$35 \text{ ц} = ? \text{ т } ? \text{ ц}$$

$$9700 \text{ кг} = ? \text{ т } ? \text{ ц}$$

$$3 \text{ г } 12 \text{ мін} = ? \text{ мін}$$

$$240 \text{ мін} = ? \text{ г}$$

3. Вылічы.

$$(27 \text{ кг} + 32 \text{ кг}) \cdot 3$$

$$(9600 \text{ ц} - 60 \text{ т}) : 5$$

$$20 \text{ см} \cdot 2 + 600 \text{ мм}$$

$$680 \text{ мм} - 13 \text{ см} \cdot 5$$

4. Калі турысты прайшлі 20 км, то да паловы адлегласці, якую ім трэба прайсці, засталася 60 км. Знайдзі $\frac{1}{4}$ частку ўсяго маршруту.

5. Маса трох скрынь з яблыкамі і васьмі скрынь з мандарынамі роўная 171 кг, а маса трох скрынь з яблыкамі і пяці скрынь з мандарынамі — 135 кг. Знайдзіце масу адной скрыні з мандарынамі.

Яна кажа:

Для рашэння задачы трэба знайсці суму лікаў 171 і 135.

Ці праўду кажа Яна?

? На дыяграме Пеця зялёнай паласой абазначыў масу дыні, а блакітнай — масу кабачка. Зялёная паласа ў 2 разы даўжэйшая за блакітную. Што цяжэйшае — кабачок або дыня?

1. Вылічы.

$$(12 \text{ дм} + 3800 \text{ мм}) \cdot 2$$

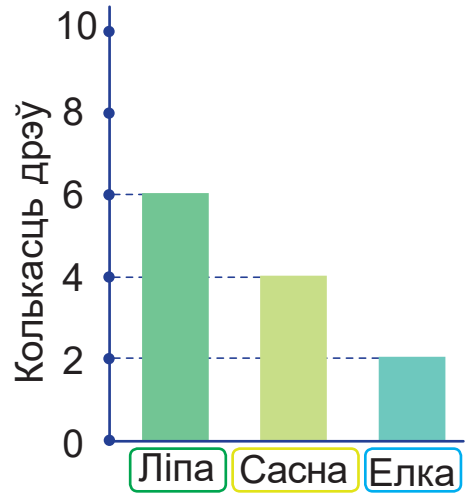
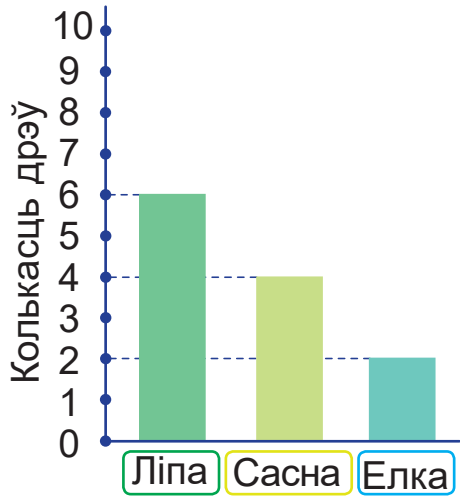
$$(4700 \text{ ц} - 140 \text{ т}) : 11$$

2. У Рамана 32 салдацікі, а ў Віці — 46. Колькі салдацікаў Віця павінен даць Раману, каб салдацікаў у хлопчыкаў стала пароўну?

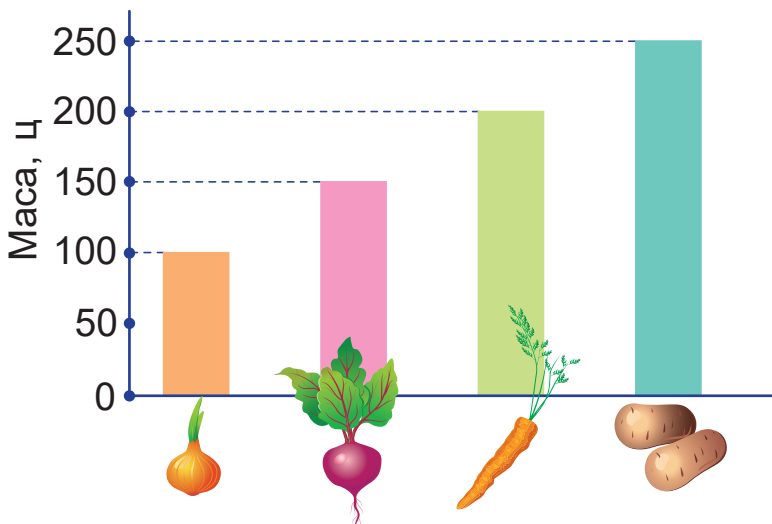

Урок 30

Разгледзь і параўнай дыяграмы. Колькі дрэў кожнага віду пасадзілі?

1. Дапоўні ўмову задачы данымі дыяграмы. Рашы задачу.
Сабралі ? ц буракоў, ? ц морквы і ? ц бульбы. Увесь ураджай вывезлі з палёў за 3 дні, пароўну штодзень. Колькі цэнтнераў агародніны вывозілі штодзень?

2. Састаў і рашы ўраўненні.
- Лік 130 памножылі на невядомы лік і атрымалі 910.
  - Невядомы лік павялічылі на 386 і атрымалі 821.

3. Знайдзі значэнні выказаў.
- $$(624 - 348) : 4 + 375 \qquad 4 \cdot 98 - 528 : 3$$

4. Два верталёты ў 10 г вылецелі з аднаго аэрадрома ў супрацьлеглых напрамках. Першы верталёт ляцеў 2 г са скорасцю 450 км/г. Другі верталёт праляцеў за гэты час 800 км. На якой адлегласці былі адзін ад аднаго верталёты за час руху?

Ці правільна, што скорасць другога верталёта была меншая, чым скорасць першага?

5. За 5 аднолькавых кубкаў заплацілі 35 р. Колькі такіх кубкаў можна купіць на 63 р.?

- ❓ Адна паласа на дыяграме ў 2 разы даўжэйшая за другую. Выберы пары лікаў, якія могуць быць паказаны на такой дыяграме.

2 і 4

20 і 40

3 і 9

100 і 200

30 і 90

1. Знайдзі значэнні выразу $251 - a : 70$, калі a роўна 490; 560; 770; 910.
2. Начарці прамавугольнік $ABCD$, калі яго даўжыня — 75 мм, а шырыня складае трэцюю частку даўжыні. Вылічы перыметр гэтага прамавугольніка.

Урокі 31—33

1. Запішы лікі. Назаві лікі ў парадку павелічэння.

2 дзяс. тыс. 1 тыс. 5 соц. 7 дзяс. 3 адз.

5 соц. тыс. 3 тыс. 8 соц. 5 дзяс. 5 адз.

32 сот. 5 дзяс. 7 адз.

24 дзяс. тыс. 3 сот. 4 дзяс.

12 адзінак другога класа 12 адзінак першага класа

2. Знайдзі значэнні выказаў.

$$(45 \cdot 9 - 77) : 8$$

$$(136 + 164) : 6 \cdot 9$$

$$213 \cdot 3 : 9 + 345$$

$$768 : 8 \cdot 7 + 888 : 6$$

3. Рашы ўраўненні.

$$349 + x = 720$$

$$54\,000 : y = 3$$

$$a - 415 = 326$$

$$4 \cdot k = 456$$

$$m : 1200 = 5$$

$$990 - n = 176$$

4. Параўнай.

$$80 \text{ мм} \text{ ? } 8 \text{ см}$$

$$260 \text{ г.} \text{ ? } 2 \text{ ст.}$$

$$72 \text{ м} \text{ ? } 720 \text{ мм}$$

$$100 \text{ мін} \text{ ? } 1 \text{ г}$$

$$35 \text{ мм} \text{ ? } 3 \text{ дм}$$

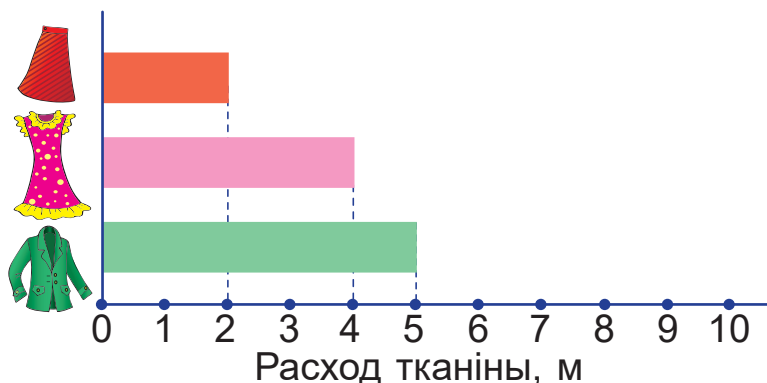
$$4 \text{ г} \text{ ? } 240 \text{ мін}$$

5. Маса аўтамабіля з поўным бакам бензіну роўная 1 т 200 кг. Маса аўтамабіля з пустым бакам — 1 т 100 кг. Якая будзе маса аўтамабіля з бакам, які запоўнены бензінам напалову?
6. На заводзе кожныя 3 мін аўтамат выпускае 246 бляшанак з фруктовым напіткам. Колькі бляшанак выпусціць аўтамат за адну дзясятую частку гадзіны?
7. Трэба пафарбаваць 84 м агароджы. Адзін рабочы можа выканаць гэта за 6 г, а другі — за 3 г. Колькі метраў агароджы могуць пафарбаваць за 1 г гэтыя рабочыя, калі яны будуць працаваць разам?

8. Дапоўні ўмову задачы данымі дыяграмы. Рашы задачу.

Для пашыву сукенкі трэба ? м тканіны, а для пашыву спадніцы — ? м. Пашылі 12 сукенак. Сукенак пашылі ў 2 разы больш, чым спадніц. Колькі метраў тканіны зрасходавалі на ўсе сукенкі і спадніцы?

9. Самалёт можа праляцець 4500 км за 5 г. Якую адлегласць ён праляціць за гэты час, калі паменшыць скорасць на 100 км/г?
10. Начарці прамавугольнік *STOP* з даўжынямі старон 55 мм і 35 мм. Знайдзі яго перыметр.

11. Першае ўпамінанне пра Мінск у летапісе было ў 1067 г. У якім стагоддзі Мінск упершыню быў упамянута ў летапісе?

12. Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа ў Віцебску быў адкрыты ў 1926 г., а Мазырскі драматычны тэатр імя Івана Мележа — у 1990 г. У якім стагоддзі былі адкрыты гэтыя тэатры? У якім стагоддзі і ў якіх гадах гэтыя тэатры адзначаць свае стагадовыя юбілеі?

Правер сябе

1. Знайдзі, у якім выпадку няправільна запісана даўжыня адрэзка AB .

- A 115 мм   Б 10 см 5 мм
В 11 см 5 мм   Г 1 дм 1 см 5 мм

2. Да якога стагоддзя адносіцца 587 год?

- A Да пятага стагоддзя   Б Да шостага стагоддзя
В Да чацвёртага стагоддзя   Г Да сёмага стагоддзя

3. Знайдзі, у якім выпадку няправільна знойдзена значэнне выразу.

- A $6200 + 300 = 9200$ Б $6900 - 700 = 6200$
В $8400 : 7 = 1200$ Г $6500 : 1300 = 5$

4. Знайдзі правільны адказ задачы.

Даўжыня прамавугольніка ў 3 разы большая за яго шырыню. Перыметр прамавугольніка — 1600 мм. Чаму роўная шырыня гэтага прамавугольніка?

- A 800 мм   Б 400 мм   В 600 мм   Г 200 мм

5. З двух пасёлкаў насустрач адно аднаму адначасова выйшлі Ваня і Таня са скорасцямі 4 км/г і 3 км/г і праз 2 г сустрэліся. Разам з Ванем выбег сабака Жучок са скорасцю 12 км/г. Жучок бегаў ад Вані да Тані і назад, пакуль дзеці не сустрэліся. Колькі кіламетраў прабегаў Жучок?

- A 14 км   Б 7 км   В 24 км   Г 12 км

Заданні і праекты

1. Алесь і Яна плануюць удзельнічаць у сплаве на байдарках па Іслачы. Ім трэба распрацаваць маршрут не больш чым на 4 дні, з якіх адзін дзень павінен быць днём адпачынку. Якая інфармацыя можа спатрэбіцца для складання маршруту?

2. Пазнаёмцеся з інфармацыяй, якую для складання маршруту Алесь і Яна разам з настаўнікам знайшлі ў інтэрнэце:

- магчымая працягласць сплаву для вопытных турыстаў — каля 90 км, для пачынаючых турыстаў — каля 60 км;
- магчымая скорасць сплаву на байдарках — ад 3 км/г да 5 км/г;
- магчымы час сплаву турыстаў з дзецьмі за адзін дзень — ад 3 г да 7 г.

3. Разгледзьце ў табліцы праграму маршруту, якую склалі Алесь і Яна для чатырохдзённага сплаву на байдарках пры скорасці руху 4 км/г.

Дзень тыдня	Пройдзены ўчастак ракі	Час сплаву за дзень
Чацвер	16 км	4 г
Пятніца	24 км	6 г
Субота	—	—
Нядзеля	20 км	5 г

4. Складзіце табліцу з іншым варыянтам праграмы маршруту па Іслачы.

Урок 34

Начарці квадрат, даўжыня стараны якога роўная 1 дм.

Плошча гэтага квадрата — адзін **квадратны дэцыметр**.

1 дм²

Квадратны дэцыметр — гэта адзінка плошчы.

1. Якім можа быць значэнне плошчы фігуры?

13 м

7 дм²

28 см

20 кг

36 см²

11 дм

2. Плошча падлогі ў пакоі, якую трэба пакрыць паркетам, — 2400 дм². Спачатку паркетам пакрылі чацвёртую частку гэтай падлогі, а потым — палову той часткі, якая засталася. Колькі квадратных дэцыметраў падлогі пакоя пакрылі паркетам?

3. Выразі ў гадзінах.

120 мін

300 мін

360 мін

240 мін

1 сут.

2 сут.

3 сут.

4 сут.

4. Знайдзі значэнні выразаў.

$$66\ 000 + 34\ 000 - 24\ 000$$

$$9900 - 5400 + 250\ 000$$

$$246 + 98 - 179$$

$$162 - 96 + 418$$

5. Знайдзі значэнні выразаў.

• $a + a + a + a \cdot 3$, калі a роўна 1900.

• $c \cdot 2 + 5 \cdot c$, калі c роўна 110 000.

6. Самалёт ляціць са скорасцю 480 км/г. Колькі кіламетраў ён праляціць за 2 г, калі паменшыць скорасць на $\frac{1}{8}$ яе частку?

7. На дзвюх паліцах кніг было пароўну. З першай паліцы пераставілі на другую 15 кніг. На якой паліцы кніг стала больш? На колькі кніг больш?

8. Прачытайце задачу. Здагадайцеся, адказ гэтай задачы будзе большым або меншым, чым адказ задачы 7. Рашыце задачу і праверце здагадку.
На дзвюх паліцах кніг было пароўну. З першай паліцы пераставілі на другую 15 кніг, а з другой на першую — 10 кніг. На якой паліцы кніг стала больш? На колькі кніг больш?

9. Складзі пытанне. Рашы задачу.
Вышыня надводнай часткі айсберга — 20 м, што складае $\frac{1}{7}$ частку яго падводнай часткі.

10. Перыметр прамавугольніка — 48 дм. Яго шырыня складае $\frac{1}{2}$ частку яго даўжыні. Знайдзі даўжыні старон гэтага прамавугольніка.

? Якая даўжыня стараны квадрата плошчай 1 дм²?

1. Вылічы.

$$250\ 000 \cdot 3$$

$$9600 : 24$$

$$72\ 000 : 3000$$

2. З двух гарадоў насустрач адзін аднаму адначасова выехалі два аўтобусы. Праз 3 г аўтобусы сустрэліся. Якой была адлегласць паміж гарадамі, калі адзін аўтобус ехаў са скорасцю 88 км/г, а другі — 99 км/г?

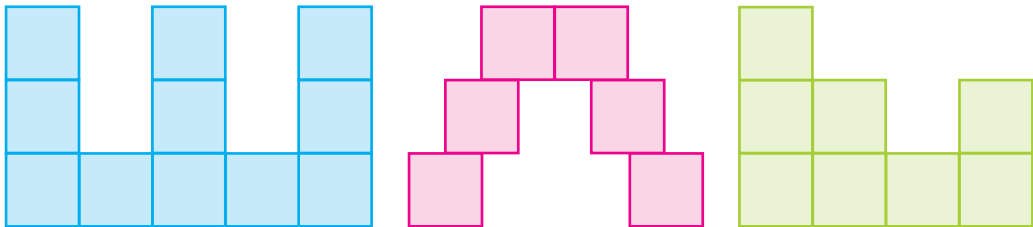
Урок 35

Для вымярэння вялікіх плошчаў выкарыстоўваюць адзінку плошчы — **квадратны метр**.

Плошча квадрата з даўжынёй стараны 1 м роўная аднаму квадратнаму метру.

$$1 \text{ м}^2$$

1. Вылічы плошчы фігур, складзеных з квадратаў, калі даўжыня стараны кожнага квадрата роўная 1 м.

2. Падлогу ў студыі плошчай 900 м^2 пакрылі ламінатам і пліткай. Плошча часткі падлогі, пакрытай пліткай, была на 200 м^2 меншая за плошчу часткі падлогі, пакрытай ламінатам. Знайдзі плошчу кожнай часткі падлогі.

3. Адкажы на пытанні.

- Колькі міліметраў у $\frac{1}{2}$ м; $\frac{1}{5}$ м; $\frac{1}{4}$ м; $\frac{1}{10}$ м?
- Колькі мінут у $\frac{1}{2}$ г; $\frac{1}{5}$ г; $\frac{1}{4}$ г; $\frac{1}{10}$ г?
- Колькі грамаў у $\frac{1}{2}$ кг; $\frac{1}{5}$ кг; $\frac{1}{4}$ кг; $\frac{1}{10}$ кг?

4. Знайдзі значэнні выказаў.

$$18\ 000 + 82\ 000 + 24\ 000 + 76\ 000$$

$$140\ 000 + (160\ 000 + 840\ 000) : 5 - 220\ 000$$

$$(70\ 000 : 2 - 5000) \cdot 3 - 16\ 000$$

$$171\ 000 \cdot 0 + 350\ 000 : 5 - 73 \cdot 0 : 1$$

5. Вылічы.

$$296 \cdot 3$$

$$158 \cdot 5$$

$$916 : 2$$

$$715 : 5$$

$$367 \cdot 2$$

$$259 \cdot 3$$

$$756 : 3$$

$$876 : 4$$

6. З двух гарадоў у поўдзень насустрач адзін аднаму выехалі аўтамабіль са скорасцю 110 км/г і матацыкл са скорасцю 120 км/г. Яны сустрэліся ў 15 г таго ж дня. Ці праўда, што матацыкл праехаў да сустрэчы на 35 км больш, чым аўтамабіль?

7. За 20 мін на газонакасілцы можна скасіць 60 м² газона. Колькі квадратных метраў газона можна скасіць за чвэрць гадзіны працы?

8. Складзі задачу, якая рашаецца так:

$$96 : 6 + 45 : 5$$

9. Пётр Клімук — першы беларускі касманаўт. Ён паляцеў у космас у 1973 г. У якім стагоддзі Пётр Клімук паляцеў у космас?

? Якая даўжыня стараны квадрата, калі яго плошча роўная 1 м²?

1. Рашы ўраўненні.

$$x : 2400 = 2$$

$$a + 21\,000 = 100\,000$$

$$y \cdot 4 = 560\,000$$

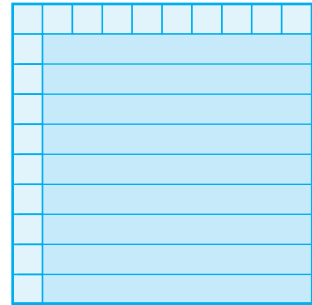
$$c - 47\,000 = 100\,000$$

2. Плошча агарода роўная 150 м². Яго плошча роўная палове плошчы саду. Знайдзі плошчу ўчастка зямлі, занятага агародам і садам.

Урок 36

Начарці квадрат плошчай 1 дм^2 .
Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ўздоўж адной стараны гэтага квадрата? Колькі такіх радоў?

У адным квадратным дэцыметры дзесяць дзясяткаў квадратных сантыметраў, або адна сотня квадратных сантыметраў.

$$1 \text{ дм}^2 = 100 \text{ см}^2$$

Колькі квадратных дэцыметраў змяшчаецца ўздоўж адной стараны квадрата плошчай 1 м^2 ? Колькі такіх радоў?

У адным квадратным метры дзесяць дзясяткаў квадратных дэцыметраў, або адна сотня квадратных дэцыметраў.

$$1 \text{ м}^2 = 100 \text{ дм}^2$$

1. Выразі ў квадратных сантыметрах: 7 дм^2 ; 4 дм^2 ; 18 дм^2 ; 260 дм^2 ; 321 дм^2 .

7 дм^2 — гэта сем соцень квадратных сантыметраў, або 700 см^2 .

$$7 \text{ дм}^2 = 700 \text{ см}^2$$

2. Выразі ў квадратных дэцыметрах: 4 м^2 ; 7 м^2 ; 61 м^2 ; 300 м^2 ; 660 м^2 .

4 м^2 — гэта чатыры сотні квадратных дэцыметраў, або 400 дм^2 .

$$4 \text{ м}^2 = 400 \text{ дм}^2$$

3. Састаў выразы. Знайдзі іх значэнні.

Дзялімае	$356 + 298$	$128 \cdot 6$	$1000 - 28$
Дзельнік	$701 - 699$	$311 - 309$	$592 + 169 - 755$

4. Растлумач, што абазначаюць выразы.

Кастусь ішоў 8 мін са скорасцю a м/мін. Потым ён павялічыў скорасць на 10 м/мін і ішоў яшчэ 5 мін.

$$a \cdot 8$$

$$a + 10$$

$$(a + 10) \cdot 5$$

5. Трэба вымыць 8500 м^2 плошчы вокнаў гандлёвага цэнтра. У першы дзень мыйшчыкі вокнаў вымылі пятую частку ўсёй плошчы, а ў другі дзень — 1100 м^2 . Колькі квадратных метраў плошчы вокнаў засталася вымыць?

Як змяніць лікавыя даныя ва ўмове задачы, каб адказ стаў меншым?

? Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ў адным квадратным дэцыметры?

Колькі квадратных дэцыметраў змяшчаецца ў адным квадратным метры?

1. Устаў прапушчаныя лікі.

$$6 \text{ м}^2 = ? \text{ дм}^2$$

$$18 \text{ дм}^2 = ? \text{ см}^2$$

$$? \text{ дм}^2 = 24 \text{ м}^2$$

$$6 \text{ дм}^2 = ? \text{ см}^2$$

$$18 \text{ м}^2 = ? \text{ дм}^2$$

$$? \text{ см}^2 = 24 \text{ дм}^2$$

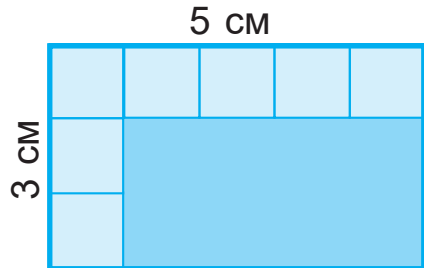
2. Для вырабу васьмі пар аднолькавага абутку неабходна 32 дм^2 скуры. Колькі квадратных дэцыметраў скуры спатрэбіцца, калі трэба пашыць у 2 разы менш пар такога абутку?

Урок 37

Як вылічыць плошчу прамавугольнага, не выкарыстоўваючы палетку? Разгледзь прамавугольнік з даўжынямі старон 5 см і 3 см.

Колькі квадратных сантыметраў змяшчаецца ў радзе ўздоўж адной стараны прамавугольнага? Колькі такіх радоў? Колькі ўсяго квадратных сантыметраў?

Растлумач два спосабы вылічэнняў.

Спосаб 1

$$5 \text{ см}^2 \cdot 3 = 15 \text{ см}^2$$

Спосаб 2

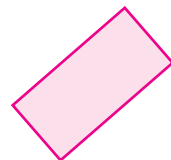
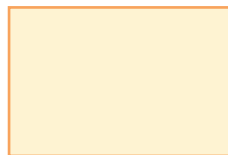
$$3 \text{ см}^2 \cdot 5 = 15 \text{ см}^2$$

Плошчу фігуры абазначаюць літарай **S**.

Плошча прамавугольнага з даўжынямі старон a і b роўная здабытку даўжынь гэтых старон.

$$S = a \cdot b$$

1. Вылічы плошчы прамавугольнікаў.

2. Вылічы плошчу прамавугольнага, даўжыня якога роўная 27 м, а шырыня — 8 м.

3. Састаў выразы. Знайдзі іх значэнні, калі a роўна 168; 197.

- Сума складаецца з трох складаемых: першае складаемае — a , другое — на 5 большае за першае, а трэцяе — у 3 разы большае за першае.
- Сума складаецца з чатырох складаемых: першае складаемае — a , а кожнае наступнае складаемае на 500 большае за папярэдняе.

4. Аўтобус за 3 г праехаў 270 км. Ці правільна, што, рухаючыся з той жа скорасцю, ён зможа пераадолець астатнюю адлегласць у 200 км за 2 г?

5. За 12 кг вішань заплацілі 72 р. Колькі кілаграмаў вішань па той жа цане можна купіць на 36 р.?

6. Прачытай задачу. Падумай, як зменіцца адказ задачы ў параўнанні з адказам задачы 5. Рашы задачу і правер здагадку.

За 12 кг вішань заплацілі 72 р. Колькі кілаграмаў вішань можна купіць на 36 р., калі іх цана стане ў 2 разы меншай?

7. Гадзіннік адбівае 4 удары за 6 с. За колькі секунд ён адаб'е 7 удараў?

Алесь кажа:

Паміж першым і чацвёртым ударам было 4 прамежкі часу.

Ці праўду кажа Алесь?

Чаму роўная плошча прамавугольніка з даўжынямі старон c і d ? Выберы правільны выраз.

$c + d$

$c \cdot d$

$c - d$

$c : d$

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$176 : (802 - 798)$

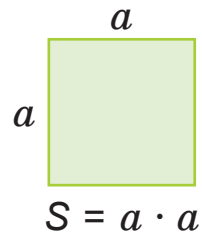
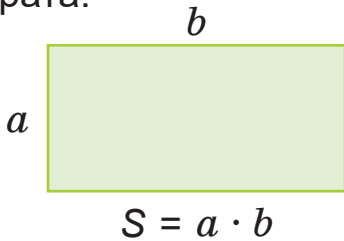
$(262 + 157) \cdot 2$

2. Вылічы плошчу прамавугольніка з даўжынямі старон 14 см і 7 см.

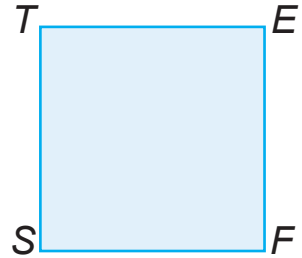
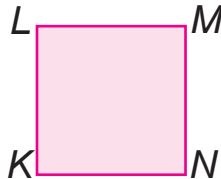

Урок 38

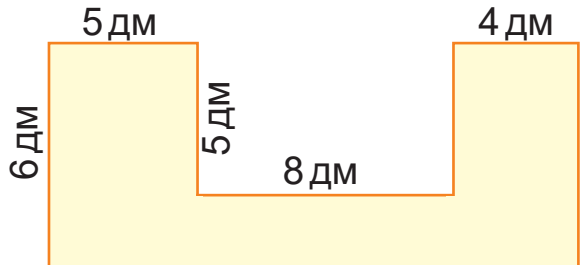
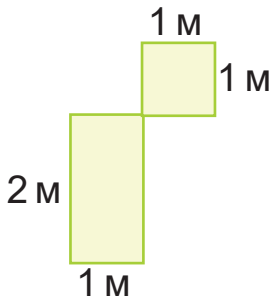
Параўнай, як вылічваюць плошчы прамавугольнага і квадрата.

1. Прачытай назвы квадратаў. Вылічы іх плошчы.

2. Вылічы плошчы фігур.

3. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.

Плошча прамавугольнага роўная 48 см^2 , а даўжыня адной яго стараны — 12 см . Знайдзі даўжыню другой стараны гэтага прамавугольнага.

4. Выразі ў квадратных дэцыметрах.

8 м²

200 см²

34 м²

5 м²

900 см²

6700 см²

5. Знайдзі значэнні выразаў.

$$672 : 4 \qquad 2 \cdot (14\,000 + 36\,000) : 4$$

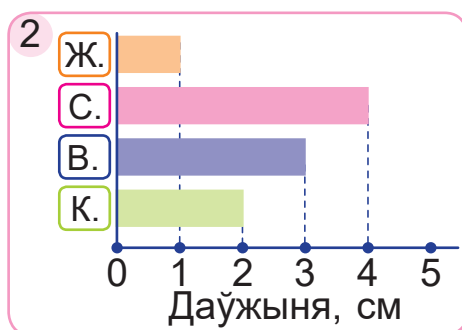
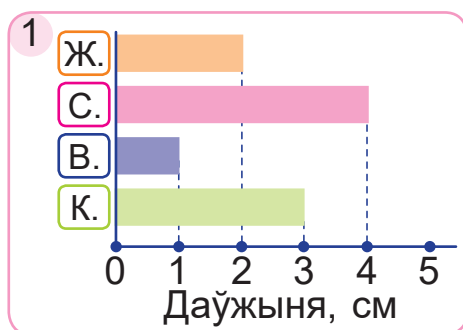
$$672 : 8 \qquad (390\,000 \cdot 2 - 80\,000) : 35$$

6. Складзі і рашы задачу.

Скорасць, км/г	Час, г	Адлегласць, км
аднолькавая	6	480
	8	?

7. Выбери дыяграму, якая падыходзіць да табліцы.

Насякомае	Жук	Страказа	Вусень	Конік
Даўжыня	1 см	4 см	3 см	2 см

? Чаму роўная плошча квадрата з даўжынёй стараны c ? Выбери правільны выраз.

$c + c$

$c : c$

$c \cdot 4$

$c \cdot c$

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$68\,000 : 17 + 640 : 160 \qquad 140 \cdot (76 : 19)$$

2. Плошча прамавугольніка ў 3 разы большая за плошчу квадрата з даўжынёй стараны 9 дм. Знайдзі плошчу прамавугольніка.

Урок 39

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$(46 + 69 + 23) : 6$$

$$(129 + 364 - 309) \cdot 5$$

$$72\ 000 : 36\ 000$$

$$72\ 000 : 36$$

2. Выразі ў квадратных сантыметрах.

$$3\ \text{дм}^2$$

$$25\ \text{дм}^2$$

$$17\ \text{дм}^2\ 64\ \text{см}^2$$

$$30\ \text{дм}^2$$

$$250\ \text{дм}^2$$

$$64\ \text{дм}^2\ 1\ \text{см}^2$$

3. Параўнай.

$$8\ \text{см}^2 \ ? \ 8\ \text{дм}^2$$

$$200\ \text{см}^2 \ ? \ 20\ \text{дм}^2$$

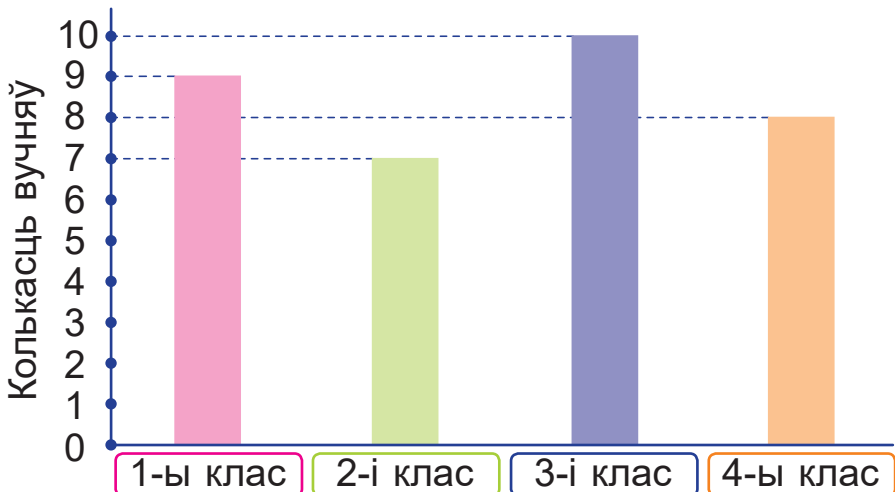
$$329\ \text{см}^2 \ ? \ 3\ \text{м}^2\ 2\ \text{дм}^2$$

$$1784\ \text{дм}^2 \ ? \ 1\ \text{м}^2\ 78\ \text{дм}^2$$

4. Знайдзі значэнні выразу $2 \cdot t + t : 3 - t$, калі t роўна 300; 30 000.

5. Дапоўні ўмову задачы данымі дыяграмы. Рашы задачу.

У спартыўную школу ходзяць вучні першага, другога, трэцяга і чацвёртага класаў. Адна трэцяя частка вучняў трэцяга і чацвёртага класаў перамагла ў спаборніцтвах. Колькі вучняў сталі пераможцамі?

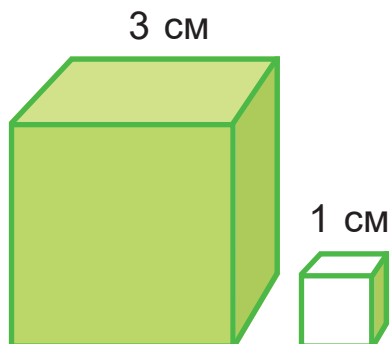

6. Маса слана прыблізна роўная масе дзевяці жыраф. Маса кашалота прыблізна роўная масе дзевяці сланоў. Вызнач масу кашалота, калі маса жырафы — 6 ц.
7. За чвэрць гадзіны Віця можа прайсці 1 км. На якой адлегласці ад парку жыве Віця, калі ад дома да парку ён ідзе паўгадзіны?
8. Начарці квадрат, уздоўж стараны якога змяшчаецца 8 клетак ліста сшытка. Знайдзі плошчу гэтага квадрата ў квадратных сантыметрах. Колькі квадратных сантыметраў складае $\frac{1}{2}$ частка гэтага квадрата; $\frac{1}{4}$ частка квадрата; $\frac{1}{8}$ частка квадрата?

9. Вялікі драўляны кубік пафарбавалі ў зялёны колер. Пасля яго распілавалі на маленькія кубікі. Колькі маленькіх кубікаў атрымалася? Колькі атрымалася кубікаў, пафарбаваных зялёным колерам з трох бакоў? З двух бакоў? З аднаго боку?

1. Рашы ўраўненні.

$$21\ 000 \cdot x = 84\ 000$$

$$84\ 000 : b = 21\ 000$$

$$y \cdot 4 = 84\ 000$$

$$a : 21\ 000 = 4$$

2. Прывезлі 360 кг бульбы і 420 кг морквы. Моркву расфасавалі ў пакеты, па 7 кг у кожны. Бульбу расфасавалі ў такую ж колькасць пакетаў. Знайдзі масу аднаго пакета з бульбай.

Урок 40

Складанне і адніманне

Растлумач вылічэнні.

$$\begin{array}{r}
 543267 \\
 + 132431 \\
 \hline
 675698
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 874569 \\
 - 532143 \\
 \hline
 342426
 \end{array}$$

- Каб выканаць складанне або адніманне мнагазначных лікаў, спачатку запішу іх у слупок, размясціўшы аднолькавыя разрады адзін пад адным.
- Потым выканаю складанне або адніманне паразрад-на, пачынаючы з разраду адзінак першага класа.

- Запішы ў слупок. Вылічы.

$$3524 + 2265$$

$$218\ 025 + 451\ 273$$

$$6999 - 2873$$

$$798\ 549 - 264\ 318$$

$$5763 + 32\ 135$$

$$649\ 577 - 32\ 451$$

- Які з двух лікаў большы і на колькі большы?

$$572\ 989 \text{ і } 30\ 854$$

$$6456 \text{ і } 697\ 567$$

$$643\ 855 \text{ і } 3214$$

$$5247 \text{ і } 888\ 369$$

- Рашы ўраўненні.

$$213\ 432 = 755\ 644 - x$$

$$325\ 893 = 114\ 112 + y$$

$$55\ 254 = a - 21\ 632$$

$$865\ 489 = b + 402\ 174$$

- У 15 г 30 мін з двух гарадоў насустрач адзін аднаму выехалі два аўтобусы. Аўтобусы сустрэліся ў 19 г 30 мін, а потым прадоўжылі рух па сваіх маршрутах на працягу 2 г. Скорасць першага аўтобуса — 90 км/г, а другога — 70 км/г. Знайдзі адлегласць паміж гарадамі.

5. Шырыня прамавугольніка ў 3 разы меншая за яго даўжыню. Знайдзі перыметр і плошчу гэтага прамавугольніка, калі яго шырыня роўная 8 дм.

6. • Выразі ў сутках і гадзінах.

27 г

60 г

83 г

100 г

• Выразі ў гадзінах і мінутах.

74 мін

185 мін

154 мін

280 мін

• Выразі ў мінутах і секундах.

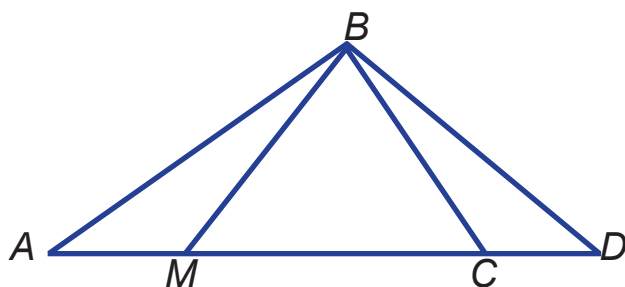
85 с

149 с

200 с

310 с

7. Назаві прамавугольныя і востравугольныя трохвугольнікі. Назаві тупавугольны трохвугольнік.

? Як выканаць складанне і адніманне двух мнагазначных лікаў у слупок?

1. Запішы ў слупок. Вылічы.

$$710\ 314 + 154\ 123$$

$$113\ 256 + 41\ 313$$

$$282\ 373 - 141\ 162$$

$$564\ 894 - 13\ 682$$

2. Цягнік ідзе ад аднаго горада да другога адны суткі. Чацвёртую частку сутак цягнік ужо знаходзіцца ў дарозе. Колькі гадзін засталася ісці цягніку?

Урок 41

Параўнай вылічэнні. Растлумач.

$$\begin{array}{r} + 367 \\ 276 \\ \hline 643 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + 785367 \\ 123276 \\ \hline 908643 \end{array}$$

1. Вылічы.

$1098 + 6093$

$341\,279 + 537\,191$

$19 + 584 + 1269$

$5152 + 3763$

$646\,208 + 353\,792$

$386 + 27 + 3476$

2. Знайдзі суму двух лікаў, калі адзін лік — 15 000 і ён на 4500 большы за другі.

3. Састаў ураўненні і рашы іх.

• Невядомы лік павялічылі ў 190 разоў і атрымалі 760.

• Невядомы лік паменшылі ў 280 разоў і атрымалі 3.

4. На адной машыне можна перавезці 25 ц груза, а на другой — на 500 кг больш. Ці змогуць гэтыя дзве машыны за 6 рэйсаў перавезці 400 ц груза?

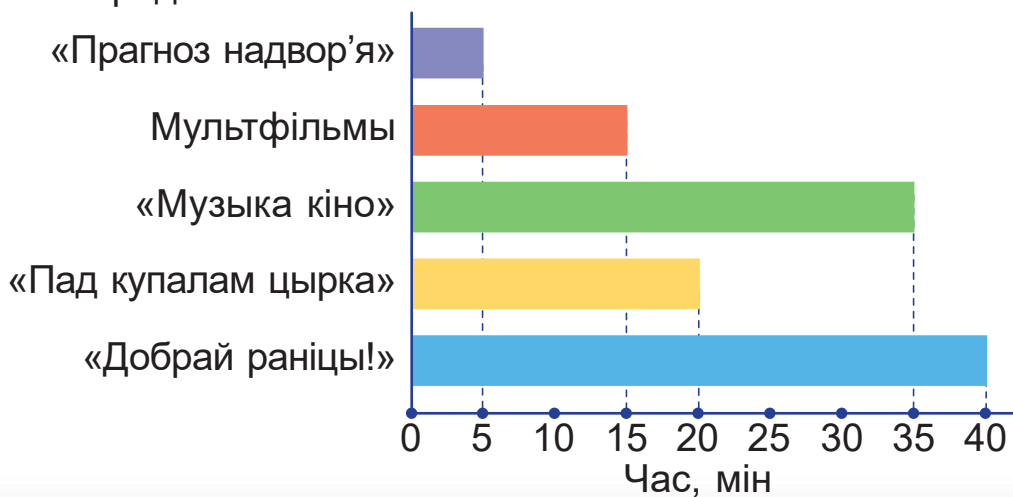
5. У горадзе А пражываюць 275 945 чалавек, што на 50 430 чалавек менш, чым у горадзе В. Колькі чалавек жывуць у горадзе С, калі ў ім столькі жыхароў, колькі ў гарадах А і В разам?

6. Складзі і рашы задачу.

Скорасць, км/г	Час, г	Адлегласць, км
18	аднолькавы	?
22		66

7. Вызнач па дыяграме, колькі часу доўжылася кожная перадача.

8. Першая перадача з задачы 7 пачалася ў 8 г раніцы. Усе перадачы ішлі запар. А якой гадзіне закончылася апошняя перадача?

9. Пабудуй прамавугольнік $ABCD$ з даўжынямі старон 40 мм і 25 мм. Вылічы яго перыметр.

? Чаму складанне мнагазначных лікаў у слупок пачынаюць з разраду адзінак першага класа?

1. Вылічы.

$$1568 + 1625$$

$$6328 + 3673$$

$$58\ 102 + 20\ 898$$

$$57\ 874 + 284\ 367$$

2. Першая брыгада можа адрамантаваць 180 м дарогі за 6 дзён, а другая — за 3 дні. Колькі метраў дарогі змогуць адрамантаваць гэтыя брыгады за 1 дзень, калі будуць працаваць разам?

Урок 42

Параўнай вылічэнні. Растлумач.

	6	2	3	
—	2	8	7	
	3	3	6	

	3	0	5	6	2	3	
—	1	4	1	2	8	7	
	1	6	4	3	3	6	

1. Вылічы.

$$3245 - 1067$$

$$45\ 084 - 36\ 946$$

$$672\ 254 - 564\ 394$$

$$927\ 506 - 517\ 835$$

2. Знайдзі прапушчаныя лікі.

a	56 201	70 001	?
b	8384	?	7661
$a + b$	?	99 877	?
$a - b$	?	?	28 303

3. Сярод лікаў 10, 20, 40, 500 знайдзі тыя, пры якіх няроўнасці будуць правільныя.

$$a + 152 < 200$$

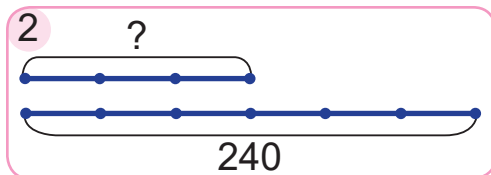
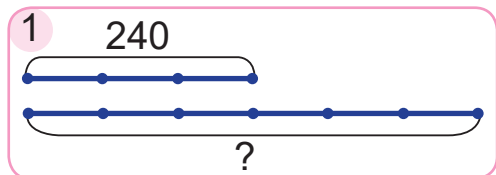
$$649 - b > 300$$

4. Тыгр прабеж 600 м са скорасцю 15 м/с. За які час тыгр прабеж гэту адлегласць? За які час прабеж бы гэту адлегласць Якуб, рухаючыся са скорасцю 6 м/с?

5. Даўжыня ракі Заходняя Дзвіна — 1020 км. Гэта рака цячэ па тэрыторыі Беларусі, Латвіі, Расіі. Частка яе даўжыні ў Расіі складае 325 км, што на 42 км менш, чым у Латвіі. Якая даўжыня ракі Заходняя Дзвіна на тэрыторыі Беларусі?

6. Выберы схему. Рашы задачу.
За 3 аднолькавыя крэслы заплацілі 240 р. Які кошт шасці такіх крэсел?

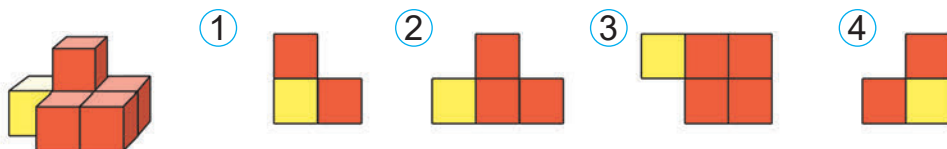

7. У трохвугольніку ABC старана AB роўная 6 см 4 мм. Гэта старана на 12 мм карацейшая за старану BC і на 1 см 6 мм даўжэйшая за старану AC . Вылічы перыметр трохвугольніка ABC .

Як зменіцца перыметр трохвугольніка ABC , калі даўжыню кожнай яго стараны павялічыць у 2 разы?

8. Фігуру сфатаграфавалі з розных бакоў. Выберыце фотаздымкі, якія маглi атрымацца.

- ? Чаму адніманне мнагазначных лікаў у слупок пачынаюць з разраду адзінак першага класа?

1. Вылічы.

$$24\ 416 - 11\ 389$$

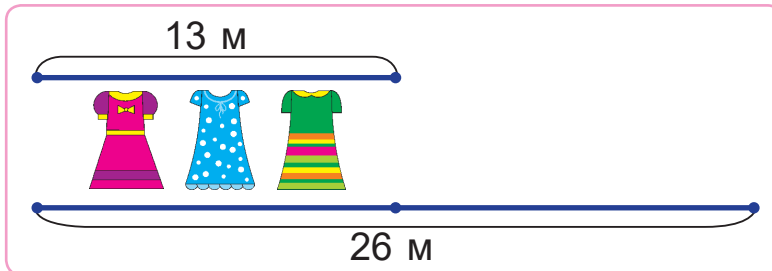
$$156\ 749 - 63\ 851$$

2. Рабочы вытачыў на станку 7 дэталей за 3 г 30 мін, а станок-аўтамат вытачыў 15 такіх дэталей за 1 г 30 мін. У колькі разоў менш часу на выраб адной дэталі трэба станку, чым рабочаму?

Урок 43

З 13 м тканіны можна пашыць 3 сукенкі. Колькі такіх сукенак можна пашыць з 26 м тканіны?

1. Я не магу даведацца, колькі метраў тканіны ідзе на адну сукенку, бо 13 не дзеліцца на 3 без астачы.
2. Але я магу даведацца, у колькі разоў другі кавалак тканіны большы за першы.
3. У столькі ж разоў больш сукенак павінна атрымацца з другога кавалка тканіны, чым з першага.

1. За 4 г працы журналіст набраў на камп'ютары 38 000 знакаў. Колькі знакаў ён набраў за 2 г працы на камп'ютары?
2. Знайдзі значэнні выразаў.

234 567 + 212 311	29 432 – 13 111
38 194 + 655 508	458 361 – 251 759
80 214 + 919 786	1 000 000 – 7344
3. Вылічы зручным спосабам.

73 + 126 + 27	340 + 450 + 660 + 550
14 + 319 + 86	1240 + 1510 + 2760 + 8490
46 + 899 + 54	2312 + 4646 + 3688 + 5354
4. Па раскладзе цягнік павінен прыбыць на станцыю ў 20 г 28 мін. Назаві час прыбыцця цягніка, калі ён спазніўся на 30 мін; 32 мін; 1 г 32 мін.

5. Вылічы.

$$466 : 2$$

$$354 : 6$$

$$415 : 5$$

$$168 : 4$$

$$198 : 6$$

$$896 : 8$$

$$468 : 9$$

$$200 : 5$$

У якіх выпадках можна выканаць дзяленне лікаў вусна?

6. Колькі сутак змяшчаюць:

- усе веснавыя месяцы;
- усе летнія месяцы;
- усе асеннія месяцы;
- усе зімнія месяцы?

7. Колькі гадоў складаюць:

- 3 стагоддзі;
- 9 стагоддзяў і 51 год;
- 6 стагоддзяў;
- 7 стагоддзяў і 100 гадоў?

8. Знайдзі адлегласць паміж прыстанямі, калі трэцюю частку гэтай адлегласці катар прайшоў за 3 г са скорасцю 27 км/г.

9. Даша паглядзела ў люстэрка, і ёй здалася, што гадзіннік, адлюстраваны ў люстэрку, паказвае 6 г 50 мін. Каторую гадзіну паказвае гадзіннік?

? Кошт трох аднолькавых кніг роўны 8 р. Які кошт шасці такіх кніг?

1. Рашы ўраўненні.

$$70\ 000 - c = 4791$$

$$x - 269\ 458 = 730\ 542$$

$$18\ 779 + y = 103\ 425$$

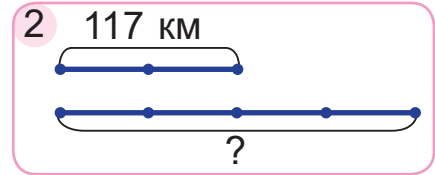
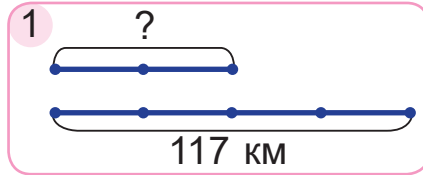
$$a + 278\ 645 = 1\ 000\ 000$$

2. За 8 г працы майстар можа зрабіць 36 дэталай. Колькі дэталай ён можа зрабіць за 2 г працы?

Урок 44

1. Выберы схему. Рашы задачу.
За 2 г скутар праехаў 117 км. Колькі кіламетраў ён праедзе за 4 г, рухаючыся з той жа скорасцю?

2. У шаснаццаці аднолькавых скрынях знаходзіцца 3 ц персікаў. Колькі цэнтнераў персікаў у сарака васьмі такіх скрынях?
3. Каб зварыць варэнне, трэба ўзяць на кожныя 5 кг ягад 4 кг цукру. Колькі кілаграмаў цукру трэба ўзяць на 15 кг ягад?

4. Знайдзі значэнні выразаў.

$$124\ 301 + 4345 + 249$$

$$87\ 823 + 13\ 184 + 898\ 993$$

$$59\ 063 + 134\ 814 + 27\ 854$$

$$111\ 111 - 44\ 444$$

$$365\ 004 - 166\ 543$$

$$1\ 000\ 000 - 1259$$

5. Знайдзі значэнні выразаў.

$$2806 - (1134 + 950) - 280$$

$$3753 - (1793 - 229) + 975$$

6. Параўнай.

$$6\ \text{г}\ 10\ \text{мін} \ ?\ 350\ \text{мін}$$

$$34\ \text{кг}\ 8\ \text{г} \ ?\ 3408\ \text{г}$$

$$8\ \text{дм}^2 \ ?\ 83\ \text{см}^2$$

$$270\ \text{с} \ ?\ 4\ \text{мін}\ 30\ \text{с}$$

$$48\ 000\ \text{кг} \ ?\ 480\ \text{т}$$

$$800\ \text{см}^2 \ ?\ 8\ \text{дм}^2$$

7. Якія выразы падыходзяць да ўмовы задачы?

У магазін прывезлі 16 000 альбомаў у пачках, па a штук у кожным, і 5700 кніг у пачках, па b штук у кожным.

$$16\ 000 : a$$

$$16\ 000 \cdot a$$

$$5700 : b$$

$$16\ 000 : a + 5700 : b$$

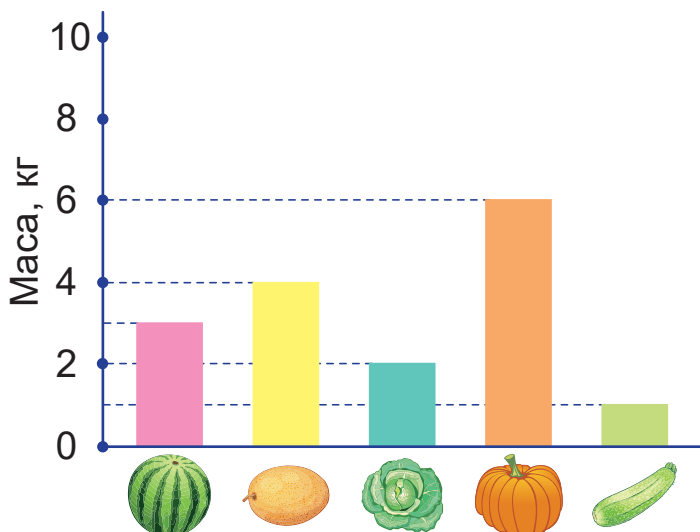
$$16\ 000 + 5700$$

$$5700 \cdot b$$

8. Складзі ўмову задачы, выкарыстоўваючы даныя дыяграмы. Рашы задачу.

Якая маса пяці кабачкоў і двух гарбузоў?

9. Знайдзі плошчу квадрата з даўжынёй стараны $\frac{1}{10}$ м.

10. Начарціце квадрат, плошча якога ў 4 разы меншая, чым плошча квадрата з задачы 9.

11. Горад Мазыр быў заснаваны ў дванаццатым стагоддзі. Выберы год заснавання гэтага горада.

1912 г.

1255 г.

1155 г.

1. Знайдзі значэнне выразу.
 $(800\ 301 - 56\ 422) + (1\ 000\ 000 - 743\ 879)$

2. За 5 с Алег прабегае 27 м. Колькі метраў ён прабяжыць за 10 с, калі яго скорасць не зменіцца?

Урок 45

1. Знайдзі значэнні выказаў.

$$(4038 + 19\ 683) - (5387 + 8293)$$

$$(72\ 054 - 8958) + (240\ 000 - 57\ 236)$$

2. Вылічы.

$$1549 + 13\ 000 + 5451$$

$$3251 + 72\ 000 + 6749$$

$$2158 + 765 + 1638$$

$$11\ 431 + 5316 + 6115$$

У якіх выпадках можна знайсці суму лікаў вусна?

3. Замест * устаў прапушчаныя лічбы.

$$\begin{array}{r} + \quad 6*87 \\ \quad *4*8 \\ \hline 10395 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + \quad 5***** \\ \quad 13926 \\ \hline 575201 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - \quad 5816 \\ \quad *8* \\ \hline *3*7 \end{array}$$

4. Выразі ў секундах.

4 мін

6 мін 60 с

5 мін 8 с

10 мін 10 с

5. Выразі ў метрах.

4000 см

40 дм

44 км

4 км 4 м

4 км 400 м

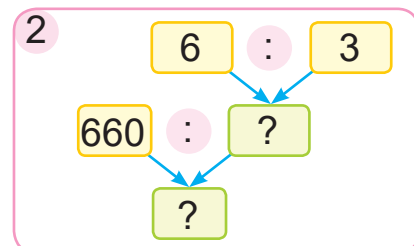
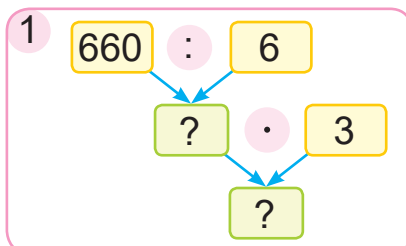
4 км 40 м

400 дм

40 000 мм

400 000 мм

6. Растлумач два спосабы рашэння задачы па схемах. За 6 порцый марожанага заплацілі 6 р. 60 к. Колькі каштуюць 3 порцыі такога марожанага?

7. Маса чатырох аднолькавых каробак з мармеладам — 30 кг, а чатырох аднолькавых каробак з зефірам — 25 кг. Знайдзі масу дванаццаці каробак з мармеладам.

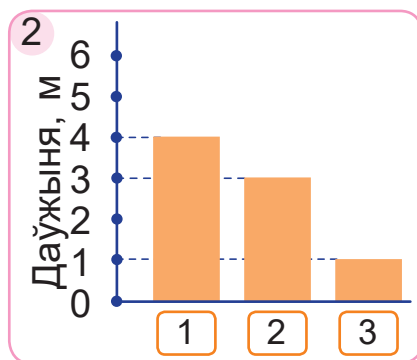
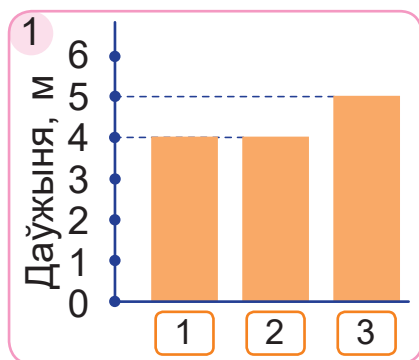
8. Вядомы мараплавец Хрыстафор Калумб упершыню прыплыў у Амерыку ў 1492 г. У якім стагоддзі гэта адбылося? Колькі стагоддзяў і гадоў прайшло пасля гэтай падзеі?

9. Выберыце правільную дыяграму.

Купілі дзве навагоднія гірлянды аднолькавай даўжыні. Адну з іх разрэзалі на 2 часткі. Атрымалася 3 гірлянды.

1. Вылічы.

$$546\ 123 + 89\ 713$$

$$804\ 305 - 92\ 638$$

$$150\ 096 + 119\ 388$$

$$602\ 524 - 91\ 347$$

2. У гасцініцы для рамонту падлогі ў чатырох аднолькавых нумарах выкарысталі 6400 дм² лінолеуму. Колькі квадратных дэцыметраў лінолеуму выкарысталі для двух такіх нумароў?

Урок 46

Для вымярэння вялікіх плошчаў выкарыстоўваюць адзінку плошчы — **гектар**.

Плошча квадрата з даўжынёй стараны 100 м роўная аднаму гектару (1 га).

У адным гектары сто соцень квадратных метраў, або дзесяць тысяч квадратных метраў.

$$1 \text{ га} = 10\,000 \text{ м}^2$$

1. Рашы задачу. Адказ выразі ў гектарах.
Заасфальтавалі ўчастак дарогі прамавугольнай формы даўжынёй 2500 м і шырынёй 4 м. Знайдзі плошчу заасфальтаванага ўчастка дарогі.
2. Колькі квадратных метраў у двух гектарах? У пяці гектарах?
3. Выразі ў квадратных метрах.

8 га

24 га

6 га 1325 м²

3 га

16 га

7 га 246 м²

4. Устаў прапушчаныя лікі.
 $40\,000 \text{ м}^2 = ? \text{ га}$ $640\,000 \text{ м}^2 = ? \text{ га}$
 $150\,150 \text{ м}^2 = ? \text{ га } ? \text{ м}^2$ $154\,060 \text{ м}^2 = ? \text{ га } ? \text{ м}^2$

5. Выразі ў квадратных метрах.

$\frac{1}{2}$ га

$\frac{1}{4}$ га

$\frac{1}{5}$ га

$\frac{1}{10}$ га

6. Плошча Мінска — каля 34 884 га, Брэста — каля 14 612 га, а Гомеля — каля 13 977 га. На колькі гектараў плошча Брэста большая за плошчу Гомеля і меншая за плошчу Мінска?

7. Складзі і рашы задачу.

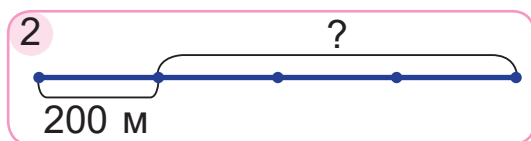
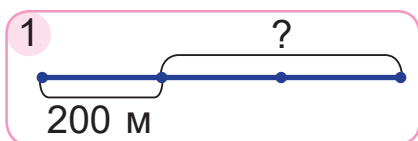
Маса адной машыны, т	Колькасць машын, шт.	Маса ўсіх машын, т
аднолькавая	6	9
	18	?

8. Састаў і рашы ўраўненні.

- Да задуманага ліку дадалі лік 63 712 і атрымалі лік 965 138.
- Ад задуманага ліку аднялі лік 5778 і атрымалі лік 994 222.

9. Выберы схему. Рашы задачу.

Спартсмен прабег 200 м. Гэта складае трэць часткі дыстанцыі, якая засталася. Якую адлегласць засталася прабегчы спартсмену?

Якая даўжыня стараны квадрата плошчай 1 га?

1. Устаў прапушчаныя лікі.

$$4 \text{ га} = \boxed{?} \text{ м}^2$$

$$4 \text{ га } 354 \text{ м}^2 = \boxed{?} \text{ м}^2$$

$$4 \text{ га } 1354 \text{ м}^2 = \boxed{?} \text{ м}^2$$

$$4 \text{ га } 54 \text{ м}^2 = \boxed{?} \text{ м}^2$$

2. Трактарысту трэба ўзараць 12 га поля. Ён ужо ўзараў $\frac{1}{6}$ яго частку. Колькі гектараў поля ўзараў трактарыст? Колькі квадратных метраў поля яму засталася ўзараць?

Урок 47

Для вымярэння вялікіх плошчаў выкарыстоўваюць яшчэ адну адзінку плошчы — **ар**.

Плошча квадрата з даўжынёй стараны 10 м роўная аднаму ару (1 а).

У адным ары сто квадратных метраў.

$$1 \text{ а} = 100 \text{ м}^2$$

$$1 \text{ га} = 100 \text{ а}$$

1. Рашы задачу. Адказ выразі ў арах.
Фермер на ўчастку зямлі прамавугольнай формы са старанамі 50 м і 2 м пасадзіў саджанцы туі. Знайдзі плошчу гэтага ўчастка зямлі.

2. Выразі ў квадратных метрах.

9 а

27 а

431 а

3 а 75 м²

3. Выразі ў арах.

800 м²

7200 м²

42 000 м²

52 300 м²

4. Устаў прапушчаныя лікі.

$3 \text{ га} = ? \text{ а}$

$500 \text{ а} = ? \text{ га}$

$4 \text{ га } 1 \text{ а} = ? \text{ а}$

$32 \text{ га} = ? \text{ а}$

$6200 \text{ а} = ? \text{ га}$

$19 \text{ га } 19 \text{ а} = ? \text{ а}$

5. Знайдзі значэнні выразаў.

$3496 + (13\,678 - 2168)$

$4 \cdot 15\,000 - 2381$

$296\,543 - 83\,223 + 46\,680$

$32\,050 - 7200 : 3$

6. Знайдзі прапушчаныя лікі.

Множнік	125	?	4	328
Множнік	6	5	?	3
Здабытак	?	645	864	?

7. Людзі часта выкарыстоўваюць замест слова «ар» слова «сотка». Паспрабуй растлумачыць чаму. Для гэтага ўспомні, колькі квадратных метраў змяшчаецца ў адным ары.

8. Бабуля Зіна гаворыць, што плошча яе дачнага ўчастка роўная шасці соткам. Бабуля Каця гаворыць, што плошча яе дачнага ўчастка роўная дзесяці арам. Чый участак большы? На колькі квадратных метраў большы?

9. Плошча Полацкага раёна — каля 317 900 га, а Слуцкага раёна — 182 106 га. Якая плошча Нясвіжскага раёна, калі яна на 413 731 га меншая, чым сума плошчаў Полацкага і Слуцкага раёнаў?

10. Прайшла $\frac{1}{3}$ частка года. Колькі дзён мінула, калі гэты год быў высакосны?

Колькі высакосных гадоў ужо прайшло ў 21-м стагоддзі? Колькі ў 21-м стагоддзі было невысакосных гадоў?

? Якая даўжыня стараны квадрата плошчай 1 а?

1. Устаў прапушчаныя лікі.

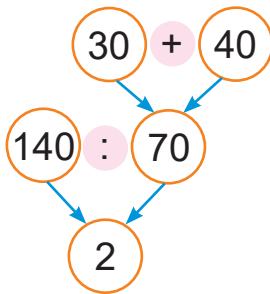
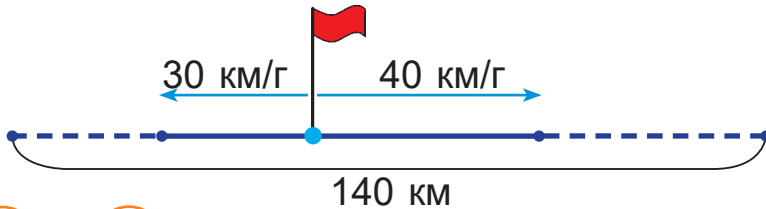
12 га = ? а   6000 а = ? га   2 га 34 а = ? а
36 га = ? а   54 200 а = ? га   34 га 56 а = ? а

2. Шырыня ўчастка зямлі прамавугольнай формы роўная 8 м, а яго даўжыня — 25 м. Знайдзі плошчу гэтага ўчастка. Выразі яе ў арах.

Урок 48

Два катары адначасова адышлі ад прыстані ў супрацьлеглых напрамках. Скорасць першага катара — 30 км/г, а скорасць другога — 40 км/г. За які час яны апынуцца на адлегласці 140 км адзін ад аднаго?

- Спачатку даведаюся, на колькі кіламетраў аддаляліся катары адзін ад аднаго за 1 г (скорасць аддалення).
- Потым даведаюся, за які час яны змаглі аддаліцца адзін ад аднаго на 140 км.

1. Два лыжнікі адначасова выйшлі з аднаго пасёлка ў супрацьлеглых напрамках. Іх скорасці — 15 км/г і 17 км/г. За які час адлегласць паміж імі стане 96 км?

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$921\ 073 - (3594 + 44\ 756)$$

$$243 \cdot 4 : 2$$

$$271\ 184 + 621\ 876 - 58\ 199$$

$$438 : 3 \cdot 4$$

3. Рашы ўраўненні.

$$50\ 006 - x = 49\ 657$$

$$y - 18\ 624 = 1881$$

$$365 + a = 80\ 002$$

$$c + 8903 = 37\ 000$$

4. Выразі ў арах.

$$3200\ \text{м}^2$$

$$7\ \text{га}$$

$$4\ \text{га}\ 19\ \text{а}$$

$$52\ 400\ \text{м}^2$$

$$65\ \text{га}$$

$$87\ \text{га}\ 5\ \text{а}$$

5. Выразі ў квадратных сантиметрах.

 36 дм^2
 5 м^2
 $82 \text{ дм}^2 \ 94 \text{ см}^2$
 107 дм^2
 63 м^2
 $7 \text{ м}^2 \ 21 \text{ дм}^2$

6. На 3 пірагі пайшло 1300 г мукі. Колькі грамаў мукі спатрэбіцца для дзевяці такіх пірагоў?

7. Замест * устаў патрэбныя лічбы.

$$\begin{array}{r} 46*87 \\ + 3*465 \\ \hline 587* \\ \hline 88425 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 56*48 \\ + 451** \\ \hline *461 \\ \hline 103054 \end{array}$$

8. Старана квадрата роўная a дм. Састаў выразы для знаходжання перыметра і плошчы квадрата. Знайдзі значэнні гэтых выказаў, калі a роўна 5 дм.

9. Складзі задачу, якая рашаецца так:

$$360 : 12 + 480 : 12$$

- ? Знайдзі скорасць аддалення Глеба і Антона, калі вядома, што пры руху ў супрацьлеглых напрамках Глеб праходзіць 3 км за адну гадзіну, а Антон — 4 км за адну гадзіну.

1. Знайдзі значэнні выказаў.

$39 \ 179 + 16 \ 777 - 15 \ 868$

$218 \cdot 2 + 178 : 2$

2. Два цягнікі адначасова адправіліся ад вакзала ў супрацьлеглых напрамках са скарасцямі 80 км/г і 90 км/г. Праз які час яны апынуцца на адлегласці 680 км адзін ад аднаго?

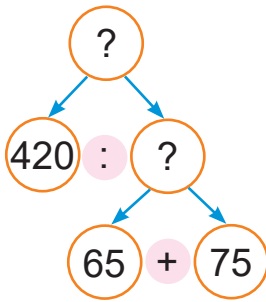
Урок 49

1. Скорасць адной машыны — 110 км/г, а другой — 90 км/г. Растлумач, што абазначаюць выразы.

$$110 + 90$$

$$110 - 90$$

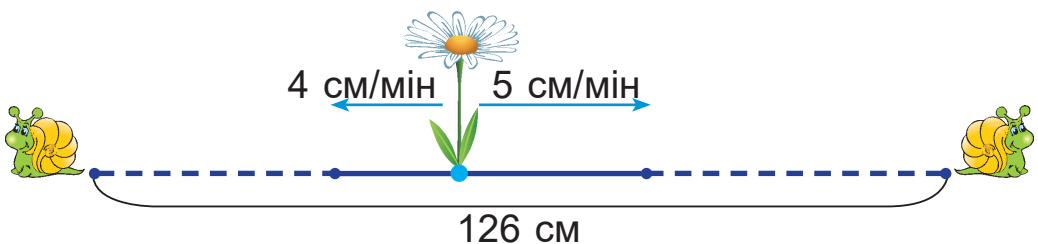
2. Два сябры разам выйшлі з кінатэатра і пайшлі ў супрацьлеглых напрамках са скорасцямі 65 м/мін і 75 м/мін. Праз колькі мінут адлегласць паміж імі стане 420 м?

- Што трэба ведаць, каб адказаць на пытанне задачы?
- Што трэба ведаць, каб вызначыць скорасць аддалення двух сяброў?

3. Дапоўні ўмову і пытанне задачы данымі схемы. Рашы задачу.

Два смаўжы адначасова папаўзлі ад рамонка ў супрацьлеглых напрамках. Скорасць аднаго смаўжа была ? см/мін, а другога — ? см/мін. Праз які час адлегласць паміж імі стане ? см?

4. Параўнай.

$$\frac{1}{4} \text{ м ? } 25 \text{ см}$$

$$50 \text{ кг ? } \frac{1}{2} \text{ т}$$

$$\frac{1}{10} \text{ га ? } 100 \text{ а}$$

$$2000 \text{ м}^2 \text{ ? } \frac{1}{5} \text{ га}$$

5. Знайдзі значэнні выразаў.

$$(2643 - 2528) \cdot 3 + 214$$

$$497 : 7 + 700 \cdot 2 - 700$$

$$840\ 000 : 12$$

$$760\ 000 : 2$$

6. Рашы ўраўненні.

$$129\ 483 = 247\ 635 - x$$

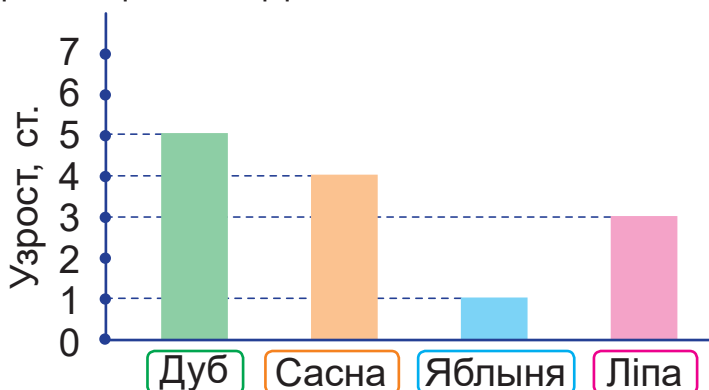
$$25\ 998 = c - 14\ 007$$

$$800\ 000 = a + 672\ 105$$

$$700\ 700 = 504\ 961 + y$$

7. Парусная лодка за 4 г праплыла 33 км. Колькі кіламетраў яна праплыве за 8 г, рухаючыся з той жа скорасцю?

8. На дыяграме паказана працягласць жыцця ў стагоддзях розных парод дрэў, якія растуць у Беларусі. Запішы назвы парод дрэў у парадку павелічэння працягласці іх жыцця.

1. Параўнай.

$$5049 + 1999 \quad ? \quad 6 \cdot 120$$

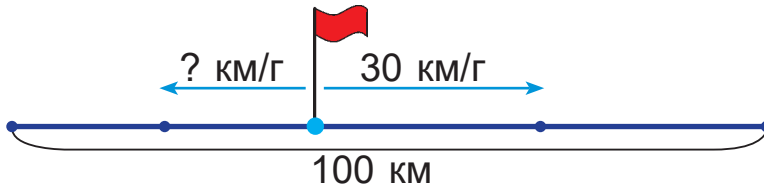
$$4024 - 3949 \quad ? \quad 800 : 200$$

2. Кірыл і Барыс адначасова выйшлі з пад'езда ў супрацьлеглых напрамках са скарасцямі 90 м/мін і 100 м/мін. Праз колькі мінут адлегласць паміж імі будзе 760 м?

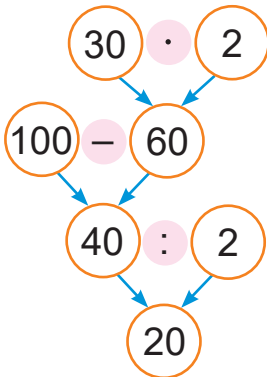
Урок 50

Пагрузчык і трактар адначасова выехалі з вёскі ў супрацьлеглых напрамках. Праз 2 г адлегласць паміж імі стала роўная 100 км. Знайдзі скорасць пагрузчыка, калі скорасць трактара — 30 км/г.

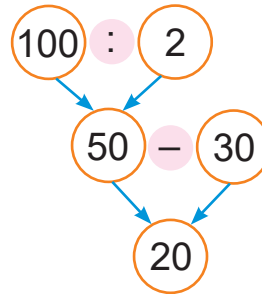

Растлумач па схемах розныя спосабы рашэння.

Спосаб 1

Спосаб 2

1. Тэрэза і Ганна адначасова адплылі ад сярэдзіны дарожкі ў басейне ў супрацьлеглых напрамках і праз 8 с апынуліся на адлегласці 9 м 60 см адна ад адной. Скорасць Тэрэзы была роўная 50 см/с. З якой скорасцю плыла Ганна?

2. Знайдзі значэнні выразаў.

$$127 \cdot 4 \quad 924 : 6 \quad 135 \cdot 7 - 657 : 3$$

$$328 \cdot 3 \quad 741 : 3 \quad 925 : 5 + 216 \cdot 3$$

3. Устаў прапушчаныя лікі.

$$3 \text{ га} = ? \text{ м}^2 \quad 26 \text{ м}^2 = ? \text{ дм}^2 \quad 5200 \text{ см}^2 = ? \text{ дм}^2$$

$$15 \text{ а} = ? \text{ м}^2 \quad 43 \text{ м}^2 = ? \text{ см}^2 \quad 670\,000 \text{ см}^2 = ? \text{ м}^2$$

4. Састаў выраз і знайдзі яго значэнне.
Дзель, у якой дзялімае дадзена сумай лікаў 64 505 і 89 095, а дзельнік — рознасцю лікаў 1000 і 999.
5. Чатыры трактары ўзаралі 1700 га зямлі. Колькі гектараў зямлі могуць узараць дванаццаць такіх трактароў?
6. Плошча аконнай рамы прамавугольнай формы роўная 96 дм². Знайдзі даўжыню адной са старон гэтай рамы, калі даўжыня другой стараны роўная 12 дм.

7. Мяркуюць, што вялікі беларускі вучоны Францыск Скарына нарадзіўся каля 1490 г. Першую друкаваную беларускую кнігу ён выдаў у 1517 г. У якім стагоддзі нарадзіўся Францыск Скарына? У якім стагоддзі ён выдаў першую друкаваную кнігу? Колькі гадоў прайшло ад гэтых падзей?

- ? Скорасць аддалення двух аўтамабіляў пры руху ў супрацьлеглых напрамках роўная 170 км/г. З якімі скарасцямі маглі ехаць гэтыя аўтамабілі?

1. Знайдзі значэнні выказаў.

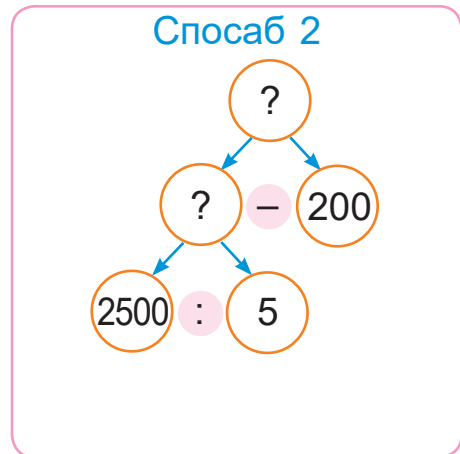
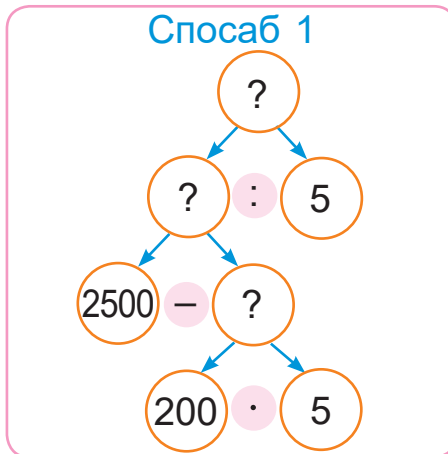
$$9 \cdot (40\,100 - 39\,900) \quad (212 : 4 + 999\,947) : 5$$

2. Два верталёты адначасова вылецелі з аэрадрома ў супрацьлеглых напрамках. Праз 3 г адлегласць паміж імі стала 1200 км. Першы верталёт ляцеў са скорасцю 170 км/г. Знайдзі скорасць другога верталёта.

Урок 51

1. Растлумач па схемах два спосабы рашэння задачы. Зрабі запісы двух спосабаў рашэння.
Ліса і барсук уцякаюць адно ад аднаго ад адной нары ў супрацьлеглых напрамках. Праз 5 мін адлегласць паміж імі стала 2500 м. З якой скорасцю бегла ліса, калі барсук бег са скорасцю 200 м/мін?

2. Ад аднаго аўтавакзала выехалі ў 10 г у супрацьлеглых напрамках два аўтобусы. Аўтобусы прыбылі ў канцавыя пункты, калі адлегласць паміж імі стала 900 км. Скорасць першага аўтобуса была 70 км/г, што на 10 км/г менш, чым скорасць другога аўтобуса. Колькі часу аўтобусы былі ў дарозе?
3. Знайдзі значэнні выразу $(3 \cdot a - 4) : 2$, калі a роўна 60; 180; 290.
4. Знайдзі прапушчаныя лікі.

a	120	?	4800
b	6	7	?
$a \cdot b$	?	9800	?
$a : b$	?	?	2400

5. Выразі ў тонах і цэнтнерах.

3400 кг

19 500 кг

405 900 кг

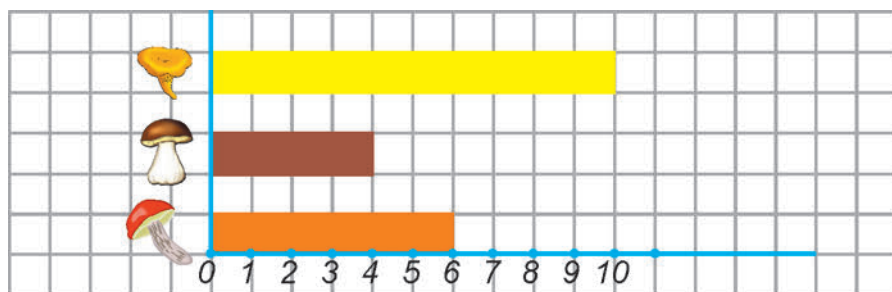
648 ц

1352 ц

58 206 ц

6. Участак зямлі прамавугольнай формы абнесены агароджай працягласцю 64 м. Знайдзі плошчу гэтага ўчастка, калі яго шырыня меншая за даўжыню ў 3 разы. Чаму роўная трэць плошчы гэтага ўчастка зямлі?

7. Стэфан на дыяграме паказаў, колькі грыбоў кожнага віду ён знайшоў.

Света знайшла ў 2 разы менш грыбоў кожнага віду, чым Стэфан. Пабудуй у сшытку дыяграму, на якой будзе паказана, колькі грыбоў кожнага віду знайшла Света.

1. Рашы ўраўненні.

$$x + 34\,748 = 243\,908$$

$$8034 - k = 520$$

2. З адной станцыі адначасова адправіліся ў супрацьлеглых напрамках цягнік і электрычка. Скорасць цягніка была 95 км/г. Знайдзі скорасць электрычкі, калі праз 3 г адлегласць паміж імі стала 537 км.

Урок 52

1. Састаў выразы. Знайдзі іх значэнні.

Памяншаемае	$1514 + 653$	$2 \cdot 2700$	$42\ 000 : 7000$
Аднімаемае	$194 + 1932$	$2 \cdot 98$	$4200 : 700$

2. Параўнай.

70 мм ? 7 см

10 000 м ? 1 км

200 см ? 2 м

30 дм ? 3 м

4 дм ? 4 м

500 м ? 5 км

3. Замест * устаў прапушчаныя лічбы.

$$\begin{array}{r} + 3*1 \\ + 4* \\ \hline *38 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} + *0* \\ + *8 \\ \hline 700 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - *25 \\ - *6 \\ \hline 48* \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 1*0* \\ - 7*7 \\ \hline *06 \end{array}$$

4. Замест * устаў прапушчаныя лічбы.

$$**** + 1 = *****$$

$$***** - ***** = 1$$

5. Запішы, якая частка адрэзка выдзелена чырвоным колерам.

6. Вызнач стагоддзе.

1067 г.

567 г.

1945 г.

2023 г.

7. Выразі ў квадратных сантыметрах.

8 дм²

3 м²

4 дм² 18 см²

3 м² 50 дм²

8. Выразі ў тонах. Выразі ў цэнтнерах.

4000 кг

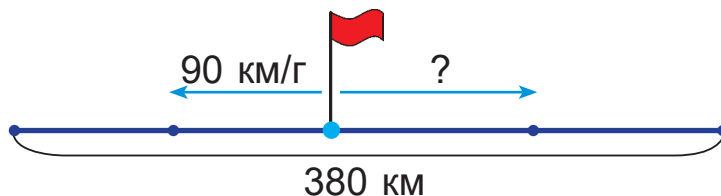
50 000 кг

600 000 кг

820 000 кг

9. Складзі і рашы задачу.

10. Дапоўні ўмову задачы значэннямі скорасці, якія падыходзяць. Рашы задачу.

З двух гарадоў насустрач адзін аднаму адначасова выйшлі два цягнікі. Першы цягнік ішоў са скорасцю **?**, а другі — са скорасцю **?**. Праз 8 г цягнікі сустрэліся. Знайдзі адлегласць паміж гарадамі.

3 км/г

80 км/г

1 км/мін

90 км/г

4500 км/г

11. З адной паркоўкі ў 15 г у супрацьлеглых напрамках выехалі два аўтамабілі са скорасцямі 1000 м/мін і 800 м/мін. Ці змогуць яны за 3 мін ад'ехаць адзін ад аднаго на 9 км?

12. У некалькі школьных буфетаў развезлі 7500 пакетаў кефіру і малака. Кожны буфет атрымаў па 25 пакетаў кефіру, а пакетаў малака — у 2 разы больш, чым кефіру. Колькі школьных буфетаў атрымалі малака і кефір?

1. Рашы ўраўненні.

$$x \cdot 8 = 256 \qquad 7 \cdot c = 903$$

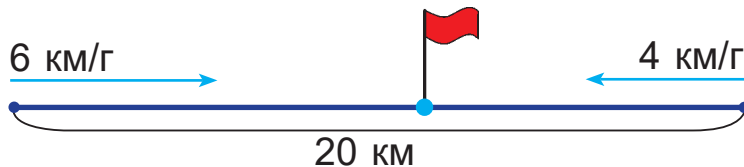
$$y : 6 = 123 \qquad 785 : b = 5$$

2. Слава і Ніна адначасова выйшлі з дома ў супрацьлеглых напрамках. Праз 5 мін адлегласць паміж імі стала 650 м. Знайдзі скорасць Славы, калі Ніна ішла са скорасцю 60 м/мін.

Урок 53

Два турысты адначасова выйшлі насустрач адзін аднаму з двух пасёлкаў, адлегласць паміж якімі — 20 км. Скорасць першага турыста — 6 км/г, а другога — 4 км/г. Праз які час турысты сустрэліся?

- Спачатку даведаюся, на колькі кіламетраў скарачалася адлегласць паміж пешаходамі за 1 г (скорасць збліжэння).
- Потым даведаюся, праз які час пешаходы сустрэліся.

1. Адлегласць паміж гарадамі — 850 км. З гэтых гарадоў насустрач адна адной адначасова выехалі дзве машыны са скорасцямі 90 км/г і 80 км/г. Праз які час машыны сустрэнуцца?
2. Рамка для фотаздымка прамавугольнай формы мае памеры 16 см і 9 см. Плошча фотаздымка складае $\frac{1}{2}$ частку плошчы рамкі. На колькі квадратных сантыметраў плошча рамкі большая за плошчу фотаздымка?

3. Знайдзі значэнні выказаў, калі m роўна 3, n роўна 5.

$$150 \cdot m : n$$

$$150 \cdot n : m$$

$$150 : (m \cdot n)$$

4. Знайдзі значэнні выказаў.

$$235 \cdot 3 - 916 : 4$$

$$756 : (881 - 877) \cdot 5$$

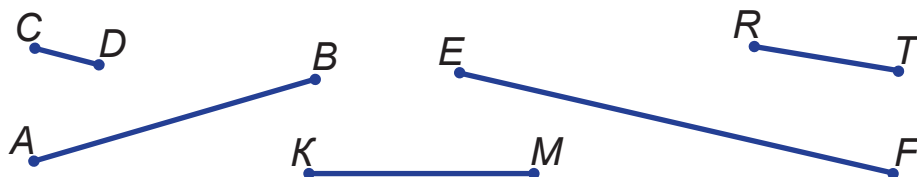
5. Устаў прапушчаныя лікі.

Дзялімае	81	45	?	80	?
Дзельнік	15	?	12	25	9
Дзель	?	4	9	?	21
Астача	?	1	7	?	5

6. Дзядзька Федзя старэйшы за пляменніка Жэню ў 3 разы. Жэня маладзейшы за дзядзьку Федзю на 24 гады. Колькі гадоў Жэню? Колькі гадоў дзядзьку Федзю?

7. Здагадайцеся, якой можа быць даўжыня кожнага адрэзка. Праверце здагадку, выканаўшы вымярэнні з дапамогай лінейкі.

Адлегласць паміж гарадамі — 190 км. Скорасць збліжэння двух матацыклаў, якія выехалі адначасова насустрач адзін аднаму з гэтых гарадоў, — 190 км/г. Праз які час матацыклы сустрэнуцца?

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$22\,000 \cdot 3$$

$$1000 : 4$$

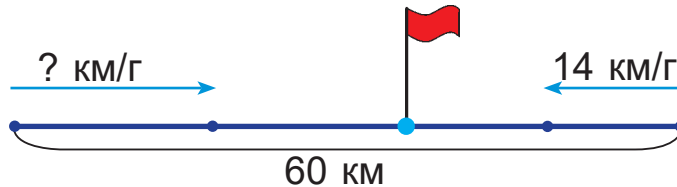
$$1500 \cdot 6 + 96\,000 : 16$$

2. З двух канцоў льдавай дарожкі даўжынёй 200 м насустрач адзін аднаму адначасова выбеглі на каньках Павел і Часлаў. Скорасць Паўла — 3 м/с, а Часлава — 2 м/с. Праз колькі секунд Павел і Часлаў сустрэнуцца?

Урок 54

Два веласіпедысты адначасова выехалі насустрач адзін аднаму з двух пасёлкаў, адлегласць паміж якімі 60 км, і праз 2 г сустрэліся. Знайдзі скорасць першага веласіпедыста, калі скорасць другога — 14 км/г.

Способ 1

- Спачатку даведаюся, колькі кіламетраў праехаў другі веласіпедыст за 2 г.
- Потым даведаюся, колькі кіламетраў праехаў першы веласіпедыст за 2 г.
- Цяпер можна даведацца, якая скорасць першага веласіпедыста.

Способ 2

- Спачатку даведаюся, на колькі кіламетраў скарачалася адлегласць паміж веласіпедыстамі за 1 г (скорасць збліжэння).
- Потым даведаюся, якая скорасць першага веласіпедыста.

1. Двое шчанят адначасова выбеглі насустрач адно аднаму з двух будак, адлегласць паміж якімі 42 м. Шчаняты сустрэліся праз 6 с. Знайдзі скорасць першага шчаняці, калі скорасць другога была 4 м/с.
2. Адлегласць паміж двума гарадамі — 720 км. З гэтых гарадоў насустрач адзін аднаму адначасова выйшлі два цягнікі са скорасцямі 96 км/г і 84 км/г. Праз колькі гадзін цягнікі сустрэнуцца?

3. Рашы ўраўненні.

$$x : 5 = 196 \qquad a - 219 = 146 \cdot 3$$

$$8 \cdot c = 768 \qquad 149 + y = 636 : 2$$

4. Знайдзі суму трох лікаў, першы з якіх:

- роўны 29, а кожны наступны ў 3 разы большы за папярэдні;
- роўны 486, а кожны наступны ў 3 разы меншы за папярэдні.

5. Знайдзі значэнне масы, $\frac{1}{8}$ частка якой роўная 8 кг; 15 г; 96 ц; 120 т.

6. Начарці ў сшытку адрэзак AB даўжынёй 12 см. Начарці адзін пад другім адрэзкі, роўныя $\frac{1}{6}$ частцы адрэзка AB ; $\frac{1}{4}$ частцы адрэзка AB .

7. Трэба распілаваць бярвяно на 8 частак. Кожнае распілоўванне займае 3 мін. Колькі часу спатрэбіцца на гэту працу?

Як даведацца скорасць аднаго лыжніка, калі скорасць другога — 15 км/г, а іх скорасць збліжэння пры руху насустрач адзін аднаму — 29 км/г?

1. Знайдзі значэнні выразу $a : 2 : 3$, калі a роўна 174; 828; 984.

2. Два цеплаходы адначасова адышлі ад дзвюх прыстаней насустрач адзін аднаму і праз 4 г сустрэліся. Адзін цеплаход ішоў са скорасцю 28 км/г. З якой скорасцю ішоў другі цеплаход, калі адлегласць паміж прыстанямі была роўная 240 км?

Урок 55

Разгледзь два спосабы вылічэнняў:

$$12 \text{ км } 285 \text{ м} + 13 \text{ км } 57 \text{ м} = 25 \text{ км } 342 \text{ м}$$

Спосаб 1

$$12 \text{ км } 285 \text{ м} = 12 \text{ 285 м}$$

$$13 \text{ км } 57 \text{ м} = 13 \text{ 057 м}$$

$$\begin{array}{r} 12285 \\ + 13057 \\ \hline 25342 \end{array}$$

$$25 \text{ 342 м} = 25 \text{ км } 342 \text{ м}$$

Спосаб 2

$$\begin{array}{r} 12 \text{ км } 285 \text{ м} \\ + 13 \text{ км } 057 \text{ м} \\ \hline 25 \text{ км } 342 \text{ м} \end{array}$$

1. Вылічы.

$$136 \text{ м} + 243 \text{ м}$$

$$46 \text{ км } 136 \text{ м} + 12 \text{ км } 243 \text{ м}$$

$$656 \text{ м} - 289 \text{ м}$$

$$89 \text{ км } 656 \text{ м} - 34 \text{ км } 289 \text{ м}$$

$$403 \text{ м} + 98 \text{ м}$$

$$67 \text{ км } 403 \text{ м} + 25 \text{ км } 98 \text{ м}$$

$$86 \text{ см} - 49 \text{ см}$$

$$124 \text{ м } 86 \text{ см} - 49 \text{ м } 49 \text{ см}$$

2. Вылічы двума спосабамі па ўзоры. Раствлумач.

$$3 \text{ м} - 29 \text{ см} = 2 \text{ м } 71 \text{ см}$$

Спосаб 1

$$3 \text{ м} = 300 \text{ см}$$

$$\begin{array}{r} 300 \\ - 29 \\ \hline 271 \end{array}$$

$$271 \text{ см} = 2 \text{ м } 71 \text{ см}$$

Спосаб 2

$$3 \text{ м} = 3 \text{ м } 00 \text{ см}$$

$$\begin{array}{r} 3 \text{ м } 00 \text{ см} \\ - 29 \text{ см} \\ \hline 2 \text{ м } 71 \text{ см} \end{array}$$

$$7 \text{ м} - 46 \text{ см}$$

$$12 \text{ дм} - 8 \text{ см}$$

$$25 \text{ дм} - 6 \text{ мм}$$

$$8 \text{ км} - 365 \text{ м}$$

$$4 \text{ км} - 254 \text{ м}$$

$$10 \text{ км} - 89 \text{ см}$$

$$5 \text{ см} - 9 \text{ мм}$$

$$83 \text{ см} - 7 \text{ мм}$$

$$6 \text{ м} - 342 \text{ мм}$$

3. Якія лікі прапушчаны?

$$48 : ? = 3$$

$$2 \cdot ? \cdot 4 = 32$$

$$5 \cdot ? \cdot 2 = 50$$

$$80 : ? = 5$$

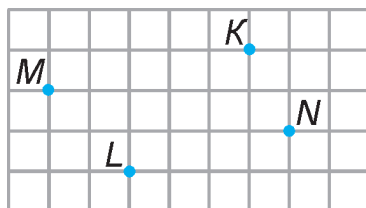
$$7 \cdot ? \cdot 3 = 42$$

$$23 \cdot 3 \cdot ? = 69$$

4. Два маршрутныя таксі ў 8 г выехалі з Брэста і Пінска насустрач адно аднаму са скарасцямі 87 км/г і 83 км/г. У адным маршрутным таксі было 15 пасажыраў, а ў другім — 11. А якой гадзіне таксі сустрэнуцца, калі адлегласць паміж Брэстам і Пінскам роўная 170 км?

5. Для гатавання дзевяці бліноў Глаша ўзяла 160 г мукі. Колькі грамаў мукі трэба ўзяць Глашы, каб спячы 27 бліноў?

6. Пастаў у сшытку пункты M , K , N і L так, як паказана на малюнку. Начарці ўсе магчымыя адрэзкі з канцамі ў пунктах M , K , N і L . Выпішы назвы ўсіх адрэзкаў.

? Раствлумач, як выканаць складанне і адніманне значэнняў даўжыні двума спосабамі.

$$14 \text{ дм } 5 \text{ см } + 3 \text{ дм } 2 \text{ см}$$

1. Вылічы.

$$890 \text{ км } 456 \text{ м} - 48 \text{ км } 398 \text{ м}$$

$$2 \text{ м} - 13 \text{ см}$$

$$67 \text{ дм } 48 \text{ мм} + 56 \text{ дм } 13 \text{ мм}$$

$$24 \text{ км} - 25 \text{ м}$$

2. Веласіпедыст праехаў 116 км за 6 г, рухаючыся з аднолькавай скорасцю. Якую адлегласць ён праехаў з гэтай скорасцю за 3 г?

Урок 56

Разгледзь два спосабы вылічэнняў:

$$204 \text{ кг } 347 \text{ г} + 28 \text{ кг } 45 \text{ г} = 232 \text{ кг } 392 \text{ г}$$

Спосаб 1

$$204 \text{ кг } 347 \text{ г} = 204 \text{ } 347 \text{ г}$$

$$28 \text{ кг } 45 \text{ г} = 28 \text{ } 045 \text{ г}$$

$$\begin{array}{r} 204347 \\ + 28045 \\ \hline 232392 \end{array}$$

$$232 \text{ } 392 \text{ г} = 232 \text{ кг } 392 \text{ г}$$

Спосаб 2

$$\begin{array}{r} 204 \text{ кг } 347 \text{ г} \\ + 28 \text{ кг } 045 \text{ г} \\ \hline 232 \text{ кг } 392 \text{ г} \end{array}$$

1. Вылічы.

$$299 \text{ г} + 78 \text{ г}$$

$$712 \text{ кг} - 459 \text{ кг}$$

$$852 \text{ ц} + 968 \text{ ц}$$

$$867 \text{ кг} - 109 \text{ кг}$$

$$509 \text{ кг } 299 \text{ г} + 129 \text{ кг } 78 \text{ г}$$

$$17 \text{ ц } 71 \text{ кг} - 12 \text{ ц } 35 \text{ кг}$$

$$409 \text{ т } 8 \text{ ц} + 234 \text{ т } 9 \text{ ц}$$

$$342 \text{ т } 867 \text{ кг} - 313 \text{ т } 109 \text{ кг}$$

2. Вылічы двума спосабамі па ўзоры. Раствлумач.

$$6 \text{ кг} - 324 \text{ г} = 5 \text{ кг } 676 \text{ г}$$

Спосаб 1

$$6 \text{ кг} = 6000 \text{ г}$$

$$\begin{array}{r} 6000 \\ - 324 \\ \hline 5676 \end{array}$$

$$5676 \text{ г} = 5 \text{ кг } 676 \text{ г}$$

Спосаб 2

$$6 \text{ кг} = 6 \text{ кг } 000 \text{ г}$$

$$\begin{array}{r} 6 \text{ кг } 000 \text{ г} \\ - 324 \text{ г} \\ \hline 5 \text{ кг } 676 \text{ г} \end{array}$$

$$9 \text{ кг} - 117 \text{ г}$$

$$5 \text{ т} - 413 \text{ кг}$$

$$14 \text{ т} - 9 \text{ кг}$$

$$8 \text{ ц} - 98 \text{ кг}$$

$$7 \text{ ц} - 58 \text{ кг}$$

$$1 \text{ т} - 548 \text{ г}$$

3. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$937 : 4$$

$$377 : 5$$

$$6 : 19$$

$$11 : 20$$

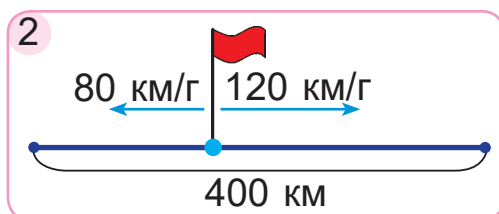
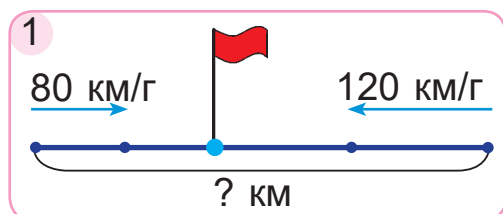
4. Знайдзі значэнні выразаў.

$$\begin{array}{l} 720 : 2 \quad 1\,000\,000 - (25 \cdot 4 - 19) \\ 720 : 3 \quad 1\,000\,000 - (250 \cdot 4 - 199) \\ 720 : 4 \quad 1\,000\,000 - (2500 \cdot 4 - 1999) \\ 720 : 5 \quad 1\,000\,000 - (25\,000 \cdot 4 - 19\,999) \end{array}$$

Якім можа быць наступны выраз у кожным слупку?

5. Складзі і рашы задачы.

6. Каб пафарбаваць аўтамабіль, патрабуецца 2 кг 800 г фарбы, а каб пафарбаваць прычэп — 1 кг 200 г фарбы. Знайдзі масу фарбы, якая патрэбна для афарбоўкі трох такіх аўтамабіляў з прычэпамі.

? Растлумач, як выканаць складанне і адніманне значэнняў масы двума спосабамі.

32 кг 200 г і 16 кг 100 г

1. Вылічы.

$$\begin{array}{ll} 95\text{ т } 35\text{ кг} - 68\text{ т } 29\text{ кг} & 2\text{ т} - 394\text{ кг} \\ 44\text{ кг } 132\text{ г} + 18\text{ кг } 98\text{ г} & 56\text{ т} - 67\text{ кг} \end{array}$$

2. Лыжнік прайшоў спачатку 12 км 700 м, а потым — яшчэ 23 км 300 м. Усю гэту адлегласць ён пераадолеў за 3 г. За які час ён пройдзе 48 км, рухаючыся з той жа скорасцю?

Урок 57

1. Выразі ў кілаграмах.

2 т 238 кг

340 т 2 кг

4 т 8 ц

7 т 7 ц 7 кг

2. Выразі ў сантыметрах.

8 дм

30 дм 4 см

11 м 7 см

10 м

4000 мм

5 м 40 см

50 м 13 см

19 дм

3. Вылічы.

6 км 347 м + 42 км 589 м

4 км – 23 м

37 м 57 см – 24 м 88 см

12 м – 4 см

47 кг 117 г + 36 кг 54 г

15 ц – 82 кг

15 т 6 ц – 7 т 8 ц

23 т – 2 кг

4. Рашы ўраўненні.

$750\,000 : x = 3 \cdot 50\,000$

$46\,827 + y = 5 \cdot 200\,000$

$a : 8 = 90\,000 : 9$

$b - 400\,000 = 150\,000 \cdot 4$

5. Дапоўні ўмову задачы лікавым даным, якое падыходзіць. Рашы задачу.

Два самалёты адначасова вылецелі з аднаго аэрадрома ў супрацьлеглых напрамках. Праз 4 г адлегласць паміж імі стала **?**. Знайдзі скорасць аднаго самалёта, калі скорасць другога была 550 км/г.

60 км

4560 м

60 дм

4800 км

6. Даўжыня ракі Днепр — каля 2200 км, а ракі Сож — каля 648 км. Днепр даўжэйшы за Нёман прыблізна на 1270 км. Якая даўжыня ракі Свіслач, калі яна ў 3 разы карацейшая за Нёман? Пакажы гэтыя рэкі на карце Беларусі.

7. Алег злавіў трох карасёў. Маса першага карася — 400 г, што складае адну другую частку масы другога карася. Маса трэцяга карася ў 3 разы меншая за масу першых двух карасёў разам. Знайдзі масу кожнага карася.

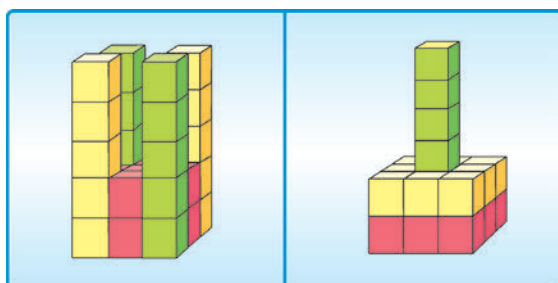
8. Старана квадрата $KLMN$ роўная 9 см. Знайдзі плошчу і перыметр гэтага квадрата.

З двух такіх квадратаў склалі прамавугольнік.

- Ці правільна, што плошча прамавугольніка, які атрымаўся, у 2 разы большая за плошчу квадрата $KLMN$?
- Ці правільна, што перыметр гэтага прамавугольніка ў 2 разы большы за перыметр квадрата $KLMN$?

9. Колькі кубікаў спатрэбілася для кожнай вежы?

1. Знайдзі значэнні выразуў.

$$\begin{aligned} (530\ 000 - 30\ 000) : 2 & \quad (960\ 000 - 900\ 000) \cdot 3 \\ (27\ 000 + 25\ 000) : 26 & \quad (80\ 000 + 60\ 000) \cdot 4 \end{aligned}$$

2. Дзве дзяўчынкі ў поўдзень выйшлі з двух дамоў насустрач адна адной і сустрэліся праз 4 мін. Знайдзі адлегласць паміж дамамі, калі скорасці дзяўчынак былі роўныя 50 м/мін і 60 м/мін.

Урок 58

Разгледзь вылічэнні. Раствлумач.

$$34 \text{ г } 27 \text{ мін} + 13 \text{ г } 15 \text{ мін} = 47 \text{ г } 42 \text{ мін}$$

$$34 \text{ г } 27 \text{ мін} - 13 \text{ г } 15 \text{ мін} = 21 \text{ г } 12 \text{ мін}$$

$$\begin{array}{r} + 34 \text{ г } 27 \text{ мін} \\ + 13 \text{ г } 15 \text{ мін} \\ \hline 47 \text{ г } 42 \text{ мін} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} - 34 \text{ г } 27 \text{ мін} \\ - 13 \text{ г } 15 \text{ мін} \\ \hline 21 \text{ г } 12 \text{ мін} \end{array}$$

1. Вылічы.

$$9 \text{ г } 14 \text{ мін} + 46 \text{ г } 17 \text{ мін}$$

$$17 \text{ мін } 38 \text{ с} + 26 \text{ мін } 18 \text{ с}$$

$$42 \text{ г } 32 \text{ мін} - 35 \text{ г } 15 \text{ мін}$$

$$25 \text{ мін } 47 \text{ с} - 8 \text{ мін } 2 \text{ с}$$

2. Вылічы.

$$36 \ 787 + 28 \ 315$$

$$90 \ 506 - 29 \ 487$$

$$269 \ 509 + 539 \ 493$$

$$308 \ 325 - 242 \ 428$$

3. Запішы выразы. Знайдзі іх значэнні.

• Паменшы ў 4 разы лікі: 84 000; 100 000; 24 000; 2800.

• Павяліч у 3 разы лікі: 4000; 33 000; 2500; 14 000.

4. Выканай і правер дзяленне з астачай.

$$73 : 8$$

$$14 : 19$$

$$395 : 3$$

$$145 : 7$$

5. Параўнай.

$$25 \text{ т } ? \ 19 \ 570 \text{ кг}$$

$$7 \text{ ц } ? \ 712 \text{ кг}$$

$$5 \text{ т } ? \ 50 \text{ ц}$$

$$3 \text{ т } 2 \text{ ц } ? \ 3200 \text{ кг}$$

$$32 \text{ т } 500 \text{ кг } ? \ 3250 \text{ ц}$$

$$7 \text{ кг } 250 \text{ г } ? \ 70 \ 250 \text{ г}$$

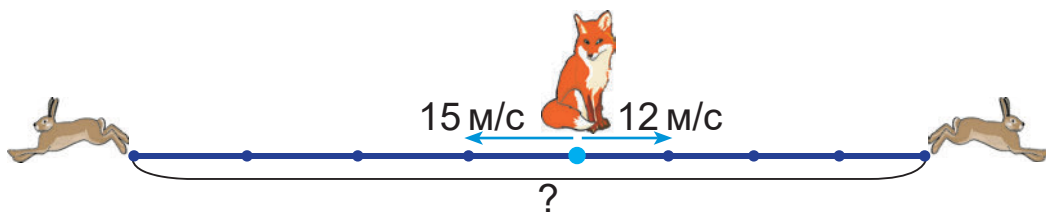
6. Трыццаць тры волаты з'ядаюць на снеданне 59 кг кашы. Колькі кілаграмаў кашы трэба зварыць для дзевяноста дзевяці волатаў, калі кожны волат з'ядае на снеданне аднолькавую колькасць кашы?

7. Дапоўні ўмову задачы данымі табліцы. Рашы задачу. Мама купіла ? пакеты мандарынаў па цане ? р. ? к. і ? пакеты апельсынаў па цане ? р. ? к. Знайдзі кошт усёй пакупкі.

	Цана	Колькасць пакетаў	Кошт
Мандарыны	4 р. 20 к.	2 шт.	? } (?)
Апельсыны	3 р. 10 к.	3 шт.	? }

8. Складзі і рашы задачу.

9. Плошча, якую займае горад Рэчыца, прыблізна роўная 2700 га. Гэта ў 3 разы больш за плошчу, якую займае горад Ашмяны. На колькі гектараў плошча Рэчыцы большая за плошчу Ашмян?

- ? Выберы правільны запіс.
 $12 \text{ г } 37 \text{ мін} + 8 \text{ г } 13 \text{ мін} = 20 \text{ г } 40 \text{ мін}$
 $12 \text{ г } 37 \text{ мін} - 8 \text{ г } 13 \text{ мін} = 4 \text{ г } 24 \text{ мін}$

1. Вылічы.

$$27 \text{ г } 19 \text{ мін} + 3 \text{ г } 26 \text{ мін}$$

$$14 \text{ мін } 56 \text{ с} - 5 \text{ мін } 29 \text{ с}$$

2. Вылічы перыметр прамавугольніка, даўжыня якога — 1200 мм, а шырыня — у 2 разы меншая.

Урок 59

Разгледзь вылічэнні. Раствлумач.

• $34 \text{ г } 27 \text{ мін} + 13 \text{ г } 45 \text{ мін} = 48 \text{ г } 12 \text{ мін}$

$$\begin{array}{r} 34 \text{ г } 27 \text{ мін} \\ + 13 \text{ г } 45 \text{ мін} \\ \hline 48 \text{ г } 12 \text{ мін} \end{array}$$

1. Запісваю значэнні часу ў слупок.

2. Складваю мінуцы, атрымліваю 72 мін. Гэта 1 г і 12 мін. Запісваю 12 мін пад мінуцамі, а 1 г запамінаю, каб потым дадаць да гадзін.

3. Складваю гадзіны, атрымліваю 47 г. Дадаю 1 г, якая атрымалася пры складанні мінуц. Атрымліваю 48 г.

4. Чытаю адказ — 48 г 12 мін.

• $34 \text{ г } 27 \text{ мін} - 13 \text{ г } 45 \text{ мін} = 20 \text{ г } 42 \text{ мін}$

$$\begin{array}{r} 34 \text{ г } 27 \text{ мін} \\ - 13 \text{ г } 45 \text{ мін} \\ \hline 20 \text{ г } 42 \text{ мін} \end{array}$$

1. Запісваю значэнні часу ў слупок.

2. Аднімаю мінуцы. Ад 27 мін нельга адняць 45 мін. Займаю 1 г ад 34 г. Атрымліваю 1 г 27 мін, або 87 мін. Ад 87 мін аднімаю 45 мін. Атрымліваю 42 мін і запісваю пад мінуцамі.

3. Аднімаю гадзіны. Ад 33 г аднімаю 13 г. Атрымліваю 20 г і запісваю пад гадзінамі.

4. Чытаю адказ — 20 г 42 мін.

1. Вылічы.

$21 \text{ г } 36 \text{ мін} + 9 \text{ г } 28 \text{ мін}$

$42 \text{ г } 12 \text{ мін} + 8 \text{ г } 54 \text{ мін}$

$16 \text{ г } 7 \text{ мін} - 9 \text{ г } 36 \text{ мін}$

$17 \text{ мін } 7 \text{ с} + 19 \text{ мін } 53 \text{ с}$

$25 \text{ мін } 25 \text{ с} - 14 \text{ мін } 46 \text{ с}$

$37 \text{ г } 15 \text{ мін} - 18 \text{ г } 51 \text{ мін}$

2. Дапоўні да гадзіны.

59 мін

21 мін

12 мін

1 мін

29 мін

3. Знайдзі значэнні выразаў.
- $$450\ 000 : 15 \qquad 280\ 000 : 14 + 141 \cdot 2$$
- $$850\ 000 : 17 \qquad 38\ 000 : 19 + 4200 : 3$$
4. Састаў ураўненні і рашы іх.
- Невядомы лік паменшылі на 25 137 і атрымалі 8969.
  - Невядомы лік павялічылі на 426 302 і атрымалі 841 291.
5. Трэцюю частку высакоснага года група з 25 геолагаў правяла ў экспедыцыі. Палову часу, праведзенага ў экспедыцыі, геолагі працавалі ў тайзе. Колькі сутак геолагі працавалі ў тайзе?
6. Ад горада A да горада B цяплаход ідзе па рацэ 8 г са скорасцю 35 км/г. Колькі часу спатрэбіцца, каб прыехаць з горада A ў горад B на цягніку, калі шлях на цягніку на 70 км карацейшы, а скорасць цягніка ў 2 разы большая за скорасць цяплахода?
- ? Растлумач, як выканаць складанне і адніманне значэнняў часу.

8 г 36 мін і 2 г 48 мін

1. Вылічы.
- $$9\ \text{г}\ 19\ \text{мін} + 7\ \text{г}\ 51\ \text{мін} \qquad 3\ \text{г}\ 24\ \text{мін} - 2\ \text{г}\ 37\ \text{мін}$$
2. Два самазвалы перавезлі грузу пароўну. Адзін самазвал перавозіў па 3 т грузу за рэйс і зрабіў усяго 14 рэйсаў. Другі самазвал за рэйс перавозіў 2 т грузу. Колькі рэйсаў зрабіў другі самазвал?

Урок 60

Прачытай задачу. Раствлумач рашэнне.

Электрычка адышла ад станцыі ў 10 г 45 мін, а прыбыла на наступную станцыю праз 32 мін. А якой гадзіне электрычка прыбыла на наступную станцыю?

$$\begin{array}{r}
 + 10 \text{ г } 45 \text{ мін} \\
 \quad \quad 32 \text{ мін} \\
 \hline
 11 \text{ г } 17 \text{ мін}
 \end{array}$$

1. Іна і Агата зайшлі ў інтэрнэт-кафэ ў 16 г 52 мін, а выйшлі з яго праз 27 мін. А якой гадзіне Іна і Агата выйшлі з інтэрнэт-кафэ?

2. Вылічы.

$$\begin{array}{l}
 37 \text{ мін } 26 \text{ с} - 17 \text{ мін } 48 \text{ с} \\
 12 \text{ г } 41 \text{ мін} + 14 \text{ г } 19 \text{ мін}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 5 \text{ мін } 45 \text{ с} + 8 \text{ мін } 45 \text{ с} \\
 48 \text{ г } 15 \text{ мін} - 29 \text{ г } 35 \text{ мін}
 \end{array}$$

3. Вылічы па ўзоры. Раствлумач.

$\begin{array}{r} 7 \text{ г} - 1 \text{ г } 28 \text{ мін} = 5 \text{ г } 32 \text{ мін} \\ \hline 7 \text{ г} = 7 \text{ г } 00 \text{ мін} \end{array}$	$\begin{array}{r} \underline{7 \text{ г } 00 \text{ мін}} \\ - 1 \text{ г } 28 \text{ мін} \\ \hline 5 \text{ г } 32 \text{ мін} \end{array}$
--	---

$$4 \text{ г} - 1 \text{ г } 40 \text{ мін}$$

$$9 \text{ мін} - 3 \text{ мін } 16 \text{ с}$$

$$16 \text{ г} - 3 \text{ г } 7 \text{ мін}$$

$$19 \text{ мін} - 12 \text{ мін } 8 \text{ с}$$

$$36 \text{ мін} - 4 \text{ мін } 25 \text{ с}$$

$$53 \text{ мін} - 27 \text{ мін } 59 \text{ с}$$

4. Першая чыгунка ў Беларусі была пракладзена ад Гродна да Парэчча ў 1862 г. Яе даўжыня была 32 км. У якім стагоддзі была пракладзена гэтая чыгунка? Колькі гадоў прайшло з гэтай падзеі да сёлетняга года?

5. Знайдзі значэнні выказаў, калі a роўна 1; 2; 4; 8.
 $61\ 000 - a \cdot 300$ $24\ 000 : a + 2415$

6. Чатыры снегаўборачныя машыны, працуючы разам, могуць за 2 г расчысціць 48 км дарогі. Ці змогуць гэтыя машыны расчысціць за 6 г участак такой дарогі даўжынёй 144 км?

7. Адкажыце на пытанне задачы 6, калі тыя ж машыны будуць расчысчаць дарогу, шырыня якой у 2 разы большая.

Яна кажа:

А я думаю, што на такую расчыстку трэба ў 2 разы менш часу.

Алесь кажа:

Я думаю, што на расчыстку ў 2 разы шырэйшай дарогі трэба ў 2 разы больш часу.

Чыя праўда?

Якая гадзіна будзе праз паўгадзіны?

9 г 51 мін

9 г 43 мін

9 г 30 мін

1. Вылічы.

$9\text{ г }25\text{ мін} + 6\text{ г }35\text{ мін}$

$2\text{ г }47\text{ мін} + 5\text{ г }33\text{ мін}$

$20\text{ г} - 20\text{ мін}$

$13\text{ г} - 3\text{ г }45\text{ мін}$

2. Бабуля пачала гатаваць дранікі ў 7 г 34 мін, а закончыла іх гатаваць праз 45 мін. А якой гадзіне бабуля закончыла гатаваць дранікі?

Урок 61

Прачытай задачы. Раствлумач рашэнні.

1. Мультфільм закончыўся ў 12 г 10 мін, а пачаўся 25 мін таму назад. А якой гадзіне пачаўся мультфільм?

$$\begin{array}{r} 12 \text{ г } 10 \text{ мін} \\ - \quad \quad 25 \text{ мін} \\ \hline 11 \text{ г } 45 \text{ мін} \end{array}$$

2. Мультфільм пачаўся ў 11 г 45 мін, а закончыўся ў 12 г 10 мін. Колькі часу доўжыўся мультфільм?

$$\begin{array}{r} 12 \text{ г } 10 \text{ мін} \\ - 11 \text{ г } 45 \text{ мін} \\ \hline 25 \text{ мін} \end{array}$$

1. Параўнай і рашы задачы.

- Цімур закончыў развучваць на гітары п'есу кампазітара Яўгена Грыдзюшкі ў 10 г 53 мін. На гэта яму спатрэбілася 45 мін. А якой гадзіне Цімур пачаў развучваць п'есу?
- Артур закончыў развучваць на акардэоне паланэз кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага ў 16 г 12 мін, а пачаў — у 15 г 27 мін. Колькі часу Артур развучваў паланэз?

2. Вылічы.

1 сут. 15 г – 20 г

9 г 24 мін + 13 г 52 мін

2 сут. 8 г – 16 г

17 г 13 мін + 6 г 47 мін

3 сут. 18 г – 23 г

24 мін 3 с – 12 мін 33 с

3. Дапоўні да сутак.

2 г 12 мін

21 г 45 мін

23 г 5 мін

4. Рашы ўраўненні.

$$4 = 892 : x \qquad 594 = a + 269 \qquad 7 = m : 121$$

$$471 = 3 \cdot y \qquad 469 = b - 472 \qquad 273 = n : 2$$

5. Складзі і рашы задачу.

Цана, р.	Колькасць, шт.	Кошт, р.
аднолькавая	5	450
	4	?

6. За 5 г машына праехала 473 км. Колькі кіламетраў праедзе машына за 10 г, рухаючыся з той жа скорасцю?

7. У трох каробках 3900 цвікоў. Колькі цвікоў у першай каробцы, калі ў ёй на 100 цвікоў больш, чым у трэцяй, а ў другой на 100 цвікоў больш, чым у першай?

8. Начарці прамавугольнік $ABCD$ з даўжынямі старон 4 см і 2 см. Начарці квадрат $KLMN$ з такім жа перыметрам.

? Колькі мінут прайшло?

Было:
15 г 12 мін

Стала:
16 г 30 мін

1. Вылічы.

$$15 \text{ г } 27 \text{ мін} + 32 \text{ г } 51 \text{ мін}$$

$$26 \text{ сут. } 11 \text{ г} - 6 \text{ сут. } 16 \text{ г}$$

2. Цягнік прыбыў у Мінск у 18 г 12 мін, а быў у дарозе 3 г 25 мін. А якой гадзіне цягнік адправіўся ў Мінск?

Урок 62

Разгледзь два спосабы вылічэнняў.

$$37 \text{ р. } 56 \text{ к.} + 21 \text{ р. } 45 \text{ к.} = 59 \text{ р. } 1 \text{ к.}$$

Спосаб 1

$$37 \text{ р. } 56 \text{ к.} = 3756 \text{ к.}$$

$$21 \text{ р. } 45 \text{ к.} = 2145 \text{ к.}$$

$$\begin{array}{r} 3756 \\ + 2145 \\ \hline 5901 \end{array}$$

$$5901 \text{ к.} = 59 \text{ р. } 1 \text{ к.}$$

Спосаб 2

$$\begin{array}{r} 37 \text{ р. } 56 \text{ к.} \\ + 21 \text{ р. } 45 \text{ к.} \\ \hline 59 \text{ р. } 01 \text{ к.} \end{array}$$

1. Вылічы.

$$3 \text{ р. } 17 \text{ к.} + 8 \text{ р. } 29 \text{ к.}$$

$$25 \text{ р. } 73 \text{ к.} + 14 \text{ р. } 27 \text{ к.}$$

$$67 \text{ р. } 8 \text{ к.} + 13 \text{ р. } 95 \text{ к.}$$

$$12 \text{ р. } 53 \text{ к.} - 4 \text{ р. } 26 \text{ к.}$$

$$52 \text{ р. } 27 \text{ к.} - 34 \text{ р. } 19 \text{ к.}$$

$$75 \text{ р. } 14 \text{ к.} - 27 \text{ р. } 43 \text{ к.}$$

2. Вылічы двума спосабамі па ўзоры. Раствлумач.

$$6 \text{ р.} - 29 \text{ к.} = 5 \text{ р. } 71 \text{ к.}$$

Спосаб 1

$$6 \text{ р.} = 600 \text{ к.}$$

$$\begin{array}{r} 600 \\ - 29 \\ \hline 571 \end{array}$$

$$571 \text{ к.} = 5 \text{ р. } 71 \text{ к.}$$

Спосаб 2

$$6 \text{ р.} = 6 \text{ р. } 00 \text{ к.}$$

$$\begin{array}{r} 6 \text{ р. } 00 \text{ к.} \\ - 29 \text{ к.} \\ \hline 5 \text{ р. } 71 \text{ к.} \end{array}$$

$$9 \text{ р.} - 53 \text{ к.}$$

$$49 \text{ р.} - 64 \text{ к.}$$

$$15 \text{ р.} - 1 \text{ р. } 18 \text{ к.}$$

$$82 \text{ р.} - 12 \text{ р. } 97 \text{ к.}$$

3. На трох гектарах высечкі леснікі пасадзілі 5000 сасновых саджанцаў. Колькі саджанцаў спатрэбіцца для 12 га высечкі пры той жа шчыльнасці пасадкі?

4. Дапоўні ўмову задачы данымі табліцы. Рашы задачу. Цягнік выйшаў з Магілёва і прыбыў у Брэст, зрабіўшы адзін прыпынак у Мінску. Потым цягнік адправіўся назад тым жа маршрутам. Колькі кіламетраў прайшоў цягнік?

Горад	Прыблізная адлегласць ад Мінска
Брэст	350 км
Віцебск	290 км
Гомель	320 км
Гродна	280 км
Магілёў	200 км

5. У мамы ў кашальку ёсць пяць купюр па 20 р., адна купюра 50 р., дзве манеты па 50 к. і чатыры манеты па 10 к. Мама заплаціла за камунальныя паслугі 76 р. 30 к. і за электрычнасць — 17 р. 88 к. Ці хопіць ёй рэшты грошай, каб купіць 2 білеты ў тэатр па цане 22 р.?

Як вылічыць рознымі спосабамі?

13 р. 46 к. – 5 р. 24 к.

- Вылічы двума спосабамі.
14 р. 37 к. + 27 р. 31 к.   38 р. 46 к. – 12 р. 25 к.
- Карлсан вылецеў з доміка на даху ў 19 г 39 мін, а ўляцеў у пакой Малыша ў 20 г 3 мін. Колькі мінут лётаў Карлсан?

Урокі 63—65

1. Да якога пяцізначнага ліку трэба дадаць адзінку, каб атрымаць шасцізначны лік?
2. Прачытай лікі і запішы іх у выглядзе сумы разрадных складаемых.

6341

240 103

307 005

50 008

101 010

3. Вылічы. Выканай праверку.

$258\ 193 + 537\ 499$

$734\ 101 - 307\ 098$

$318\ 809 + 382\ 076$

$1\ 000\ 000 - 474\ 923$

4. Вылічы.

$122 \cdot 5$

$408 \cdot 2$

$3 \cdot 259$

$8 \cdot 134$

$924 : 6$

$657 : 3$

$741 : 3$

$189 : 9$

5. Знайдзі значэнні выразаў.

$2975 - (5403 - 3728)$

$176 \cdot 5 - (2065 - 1846) : 3$

$6 \cdot (735 : 5) + 999\ 118$

$80\ 000 - (263 \cdot 2 + 71\ 719)$

6. Вылічы.

$4\ \text{сут. } 10\ \text{г} - 12\ \text{г}$

$5\ \text{г } 36\ \text{мін} + 7\ \text{г } 59\ \text{мін}$

$5\ \text{сут. } 20\ \text{г} - 21\ \text{г}$

$9\ \text{мін } 12\ \text{с} - 8\ \text{мін } 56\ \text{с}$

7. Вылічы.

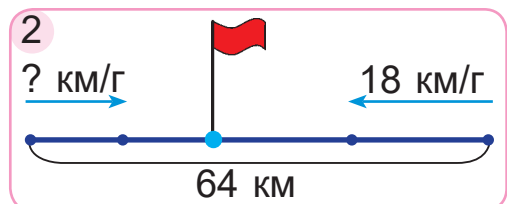
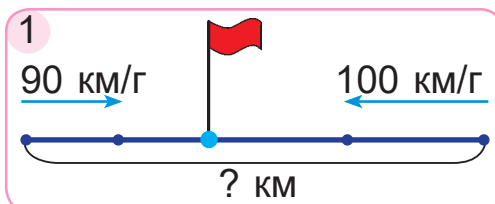
$26\ \text{м } 54\ \text{см} + 33\ \text{м } 46\ \text{см}$

$29\ \text{р. } 87\ \text{к.} - 14\ \text{р. } 98\ \text{к.}$

$42\ \text{км } 425\ \text{м} + 57\ \text{км } 58\ \text{м}$

$35\ \text{кг } 459\ \text{г} - 18\ \text{кг } 765\ \text{г}$

8. Складзі і рашы задачы.

9. Аўтамабіль і матацыкл у 15 г ад'ехалі ад запраўкі ў супрацьлеглых напрамках і спыніліся, калі адлегласць паміж імі стала 760 км. А якой гадзіне яны спыніліся, калі скорасць кожнага была 95 км/г?
10. Кошка Марка парвала газету з праграмай тэлевізійных перадач. Здагадайся, якія значэнні часу прапалі.

Пачатак перадачы	Назва перадачы	Працягласць перадачы
9.00	Навіны	15 мін
	Дакументальны фільм	50 мін
	У свеце жывёл	
	Мультифільмы	30 мін
10.50		

11. Складзі і рашы задачу.

Маса адной скрыні, кг	Колькасць скрынь, шт.	Маса ўсіх скрынь, кг
20	аднолькавая	160
?		240

12. Ад поўначы прайшло чвэрць сутак. Колькі цяпер часу?
13. Перыметр квадрата — 24 дм. Знайдзі даўжыню стараны квадрата. Знайдзі плошчу гэтага квадрата.

Правер сябе

1. Знайдзі ўраўненне, пры рашэнні якога атрымліваецца лік 145.

А $a \cdot 3 = 435$

Б $145 : a = 145$

В $543 - a = 145$

Г $145 + a = 541$

2. Знайдзі, у якім выпадку значэнне даўжыні няправільна выразілі ў сантыметрах.

А $5 \text{ м } 4 \text{ см} = 504 \text{ см}$

Б $5000 \text{ мм} = 50 \text{ см}$

В $40 \text{ дм } 4 \text{ см} = 404 \text{ см}$

Г $11 \text{ м } 11 \text{ см} = 1111 \text{ см}$

3. Знайдзі, у якім выпадку значэнне плошчы правільна выразілі ў гектарах.

А $360\,000 \text{ м}^2 = 36\,000 \text{ га}$

Б $360\,000 \text{ м}^2 = 3600 \text{ га}$

В $360\,000 \text{ м}^2 = 360 \text{ га}$

Г $360\,000 \text{ м}^2 = 36 \text{ га}$

4. Знайдзі правільны адказ задачы.

З аднаго горада адначасова выйшлі ў супрацьлеглых напрамках два цягнікі са скарасцямі 90 км/г і 100 км/г. За які час яны апынуліся на адлегласці 380 км адзін ад аднаго?

А 2 г

Б 3 г

В 4 г

Г 5 г

5. Знайдзі правільны адказ задачы.

Галя дапамагала бабулі здымаць ураджай з яблыні. Пералічыўшы сарваныя яблыкі, Галя падумала, што калі да гэтых яблыкаў дадаць палову іх і яшчэ дзясятак, то ў яе была б сотня яблыкаў. Колькі яблыкаў зняла Галя?

А 90 яблыкаў

Б 60 яблыкаў

В 50 яблыкаў

Г 45 яблыкаў

Заданні і праекты

1. Алесь і Яна рыхтуюць для сваіх сяброў паведамленне пра Мінск — горад, у якім яны жывуць. Паведамленне будзе называцца «Мінск у ліках». Для паведамлення Алесь і Яна хочуць сабраць лікавыя даныя пра свой горад. Паглядзіце, якія лікавыя даныя пра Мінск хочуць сабраць Алесь і Яна, каб потым размясціць іх у табліцы на слайдзе прэзентацыі.

Год першага ўпамінання ў летапісе

Герб горада і год яго з'яўлення

Колькасць раёнаў у горадзе

Плошча горада

Колькасць жыхароў

Колькасць школ

Колькасць музеяў

Колькасць тэатраў

2. Якія яшчэ лікавыя даныя Алесь і Яна могуць сабраць для падрыхтоўкі паведамлення пра Мінск?
3. Якія лікавыя даныя вы сабралі б для падрыхтоўкі паведамлення пра месца, у якім жывяце? Збярыце гэтыя даныя і складзіце табліцу.
4. Падрыхтуйце паведамленне пра месца, у якім жывяце. Выкарыстайце ў ім сабраныя лікавыя даныя.

Урок 66

Множанне і дзяленне

Параўнай і растлумач, як выканана множанне.

$$\begin{array}{r} \times 213 \\ \hline 639 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 213213 \\ \hline 639639 \end{array}$$

1. Каб выканаць множанне мнагазначнага ліку на адназначны, спачатку множу разрадныя адзінкі першага класа (адзінкі, дзясяткі, сотні).
2. Потым множу разрадныя адзінкі другога класа (адзінкі тысяч, дзясяткі тысяч, сотні тысяч).

1. Вылічы.

$2323 \cdot 2$

$33\ 214 \cdot 2$

$313\ 223 \cdot 3 - 899$

$1321 \cdot 3$

$41\ 242 \cdot 2$

$382 + 121\ 212 \cdot 4$

2. Вылічы па ўзоры.

$13\ \text{т}\ 243\ \text{кг} \cdot 2 = 26\ \text{т}\ 486\ \text{кг}$

$13\ \text{т}\ 243\ \text{кг} = 13\ 243\ \text{кг}$

$26\ 486\ \text{кг} = 26\ \text{т}\ 486\ \text{кг}$

$$\begin{array}{r} 13243 \\ \times \quad 2 \\ \hline 26486 \end{array}$$

$44\ \text{т}\ 233\ \text{кг} \cdot 2$

$12\ \text{кг}\ 211\ \text{г} \cdot 4$

$132\ \text{ц}\ 33\ \text{кг} \cdot 3$

$31\ \text{т}\ 123\ \text{кг} \cdot 3$

$43\ \text{кг}\ 234\ \text{г} \cdot 2$

$414\ \text{ц}\ 13\ \text{кг} \cdot 2$

3. Вылічы.

$24\ \text{г} - 12\ \text{г}\ 31\ \text{мін}$

$3\ \text{сут.}\ 17\ \text{г} - 19\ \text{г}$

4. Маса грузу ў адным самазвале роўная 21 т 324 кг, а ў другім — у 2 разы большая. Колькі кілаграмаў грузу перавязуць гэтыя два самазвалы за адзін рэйс?

Як вызначыць без вылічэнняў, на колькі кілаграмаў маса грузу ў адным самазвале большая, чым у другім?

5. Трактарысту трэба ўзараць поле плошчай 15 га. Ён ужо ўзараў участак плошчай 60 400 м². Ці зможа трактарыст узараць гэта поле да канца працоўнага дня, калі яму засталася працаваць 3 г і за кожную гадзіну ён плануе ўзорваць па 3 га?
6. Дапоўні ўмову задачы значэннем часу, якое падыходзіць. Рашы задачу.
Улад пачаў абедаць у 13 г 47 мін, а закончыў праз ?.
А якой гадзіне Улад закончыў абедаць, калі ён прыйшоў са школы ў чвэрць на другую?

25 гадоў

25 секунд

25 стагоддзяў

25 мінут

25 гадзін

7. Рашы задачу. Складзі адваротныя задачы.
Плошча прамавугольніка роўная 720 дм², а даўжыня адной яго стараны роўная 6 дм. Знайдзі даўжыню другой стараны прамавугольніка.

8. Сума трох розных двухзначных лікаў роўная 34. Знайдзіце гэтыя лікі.

Дапоўні сказ.

«Каб выканаць множанне мнагазначнага ліку на адназначны ў слупок, спачатку множу разрадныя адзінкі ... класа, потым множу разрадныя адзінкі ... класа».

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$1\ 000\ 000 - 412\ 214 \cdot 2$$

$$32\ 311 \cdot 3 + 99\ 067$$

2. Купілі два вялікія тарты масай 2 кг 134 г кожны і адзін маленькі торт масай 645 г. Знайдзі масу ўсіх набытых тартоў. На колькі грамаў маленькі торт лягчэйшы за два вялікія тарты?

Урок 67

Параўнай вылічэнні. Растлумач.

$$\begin{array}{r} \times 143 \\ \hline 572 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 122143 \\ \hline 488572 \end{array}$$

1. Вылічы.

$23\ 164 \cdot 2$

$4 \cdot 231\ 162$

$6 \cdot 31\ 214 - 197$

$125\ 125 \cdot 3$

$3 \cdot 27\ 282$

$4 \cdot (21\ 604 + 10)$

2. Вылічы па ўзоры.

$$\underline{22\ \text{км}\ 155\ \text{м} \cdot 3 = 66\ \text{км}\ 465\ \text{м}}$$

$$22\ \text{км}\ 155\ \text{м} = 22\ 155\ \text{м}$$

$$66\ 465\ \text{м} = 66\ \text{км}\ 465\ \text{м}$$

$$\begin{array}{r} 22155 \\ \times \quad 3 \\ \hline 66465 \end{array}$$

$84\ \text{км}\ 316\ \text{м} \cdot 3$

$341\ \text{м}\ 67\ \text{см} \cdot 2$

$185\ \text{км}\ 155\ \text{м} \cdot 4$

$47\ \text{м}\ 66\ \text{см} \cdot 4$

$32\ \text{км}\ 127\ \text{м} \cdot 3$

$28\ \text{м}\ 44\ \text{см} \cdot 6$

3. Выканай і правер дзяленне з астачай.

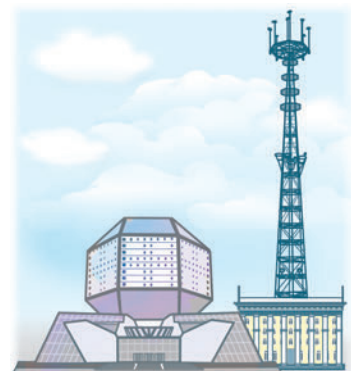
$867 : 4$

$271 : 5$

$447 : 2$

$15 : 20$

4. Вышыня 15-павярховага жылога дома роўная 42 м 50 см, што ў 4 разы менш за вышыню мінскай тэлевежы. Вышыня Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі роўная 73 м 70 см. Які з будынкаў вышэйшы — тэлевежа або Нацыянальная бібліятэка? На колькі метраў і сантыметраў вышэйшы?

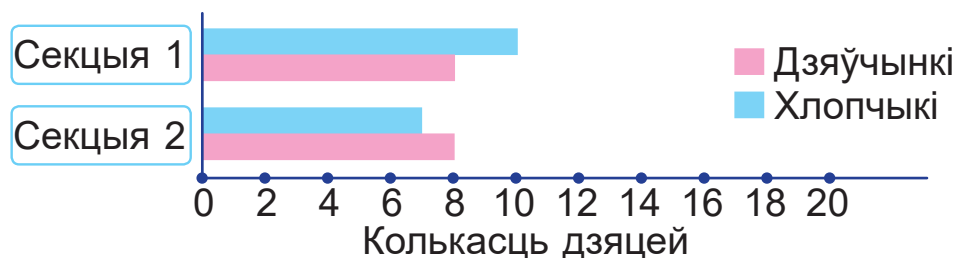
5. Знайдзі перыметр квадрата з даўжынёй стараны 2 м 14 см 8 мм.

6. На банкаўскай картцы было 1800 р. Карткай расплаціліся за камп'ютарны стол і крэсла. Цана стала склапа палову сумы ўсіх грошай на картцы, а крэсла — трэцюю частку ўсіх грошай на картцы. Ці хопіць рэшты грошай на картцы, каб купіць прынтар за 355 р.?

7. Дапоўні ўмову задачы данымі дыяграмы. Рашы задачу.

У першай спартыўнай секцыі ? хлопчыкаў і ? дзяўчынак, а ў другой — ? хлопчыкаў і ? дзяўчынак. Для спаборніцтваў усе дзеці падзяліліся на каманды, па 3 чалавекі ў кожнай. Колькі атрымалася каманд?

? Чаму пры множанні ў слупок мнагазначнага ліку на адназначны лік пачынаюць выконваць выконваць множанне з разраду адзінак першага класа?

1. Знайдзі значэнні выразаў.

$$(75\ 934 + 175\ 329) \cdot 3 \qquad 4 \cdot (265\ 130 - 83\ 519)$$

2. Першы страус прабегае 162 км 254 м за суткі, а другі — 217 км 393 м за суткі. На колькі кіламетраў больш можа прабегаць за тры суткі другі страус, чым першы, калі яны будуць пераадолюваць такую ж адлегласць кожныя суткі?

Урок 68

Параўнай вылічэнні. Растлумач.

$$\begin{array}{r} \times 105 \\ \hline 375 \\ 3750 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 20105 \\ \hline 60315 \\ 201050 \\ \hline \end{array}$$

1. Вылічы.

$20\ 083 \cdot 5$

$106\ 109 \cdot 4$

$4 \cdot 84\ 044 - 297$

$40\ 309 \cdot 7$

$310\ 907 \cdot 3$

$749 + 6 \cdot 25\ 086$

2. Састаў ураўненні і рашы іх.

• Лік 954 меншы за невядомы лік на 769.

• Невядомы лік меншы за лік 1248 у 4 разы.

• Лік 450 000 большы за невядомы лік у 15 разоў.

• Невядомы лік большы за лік 10 101 на 1990.

3. Знайдзі значэнні выразу $684 : a$, калі a роўна 2; 3; 4; 6; 9; 684.

4. Вылічы.

$23\ \text{км}\ 158\ \text{м} \cdot 5$

$15\ \text{т}\ 316\ \text{кг} \cdot 7$

$37\ \text{км}\ 24\ \text{м} \cdot 6$

$43\ \text{ц}\ 79\ \text{кг} \cdot 8$

5. Рашы ўраўненні.

$m - 45\ 657 = 954\ 343$

$3 \cdot a = 3900$

$m - 34\ 546 = 965\ 454$

$4 \cdot a = 5600$

$m - 23\ 435 = 976\ 565$

$5 \cdot a = 7500$

Якім можа быць наступнае ўраўненне ў кожным слупку?

6. Адна дарога даўжэйшая за другую на 49 км. Сума даўжынь гэтых дарог роўная 309 км. Вылічы даўжыню кожнай дарогі.

7. Шахматысты пачалі партыю днём без чвэрці дзве, а завяршылі ў 15 г 29 мін таго ж дня. Колькі часу доўжылася партыя?
8. Складзі і рашы задачу.

Расход фарбы на 1 дм ² , г	Плошча, дм ²	Агульны расход фарбы, г
аднолькавы	20	160
	?	320

9. Бора выйшаў са школы і пайшоў дадому са скорасцю 90 м/мін. Праз 5 мін са школы выйшаў Марк і пайшоў у супрацьлеглым напрамку са скорасцю 100 м/мін. Якая адлегласць будзе паміж хлопчыкамі праз 5 мін пасля выхаду Марка?
10. Калі Ніна едзе ў музычную школу на электробусе, а вяртаецца на метро, то на ўсю дарогу яна траціць 25 мін. Калі ж яна туды і назад едзе на электробусе, то затрачвае 30 мін. Колькі часу затраціць Ніна на дарогу ў школу і назад, калі будзе ехаць на метро?

 Растлумач, як памножыць у слупок лік 1308 на лік 4.

1. Вылічы.
 $123\ 051 \cdot 2 - 46\ 646$ $76\ 867 + 31\ 014 \cdot 4$
2. Даўжыня падлогі ў калідоры — 80 дм, а шырыня — 9 дм. Трэцюю частку гэтага калідора пакрылі пліткай, а астатнюю частку — ламінатам. Знайдзі плошчу часткі падлогі, пакрытай ламінатам.

(Назва ўстановы адукацыі)

Наву- чальны год	Імя і прозвішча вучня	Стан вучэб- нага дапа- можніка пры атрыманні	Адзнака вучню за карыстанне вучэбным дапаможнікам
20 /			
20 /			
20 /			
20 /			

Вучэбнае выданне

Мураўёва Галіна Леанідаўна
Урбан Марыя Анатольеўна

МАТЭМАТЫКА

Вучэбны дапаможнік для 4 класа
ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання

У дзвюх частках

Частка 1

Нач. рэдакцыйна-выдавецкага аддзела *С. П. Маляўка*

Рэдактар *Н. М. Мамчыц*

Мастакі *І. В. Лазерка, Ю. М. Галавейка*

Вокладка мастака *Н. А. Хромавай*

Мастацкі рэдактар *З. П. Болцікава*

Камп'ютарная вёрстка *Я. І. Архіпавай*

Карэктары *Г. М. Мазіна, Н. В. Федарэнка*

Падпісана да друку 09.06.2022. Фармат 70x100/16. Папера афсетная.
Друк афсетны. Ум. друк. арк. 11,05. Ул.-выд. арк. 4,5 + 0,5 форз. Тыраж 13 607 экз. Заказ

Навукова-метадычная ўстанова «Нацыянальны інстытут адукацыі»
Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца,
вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 1/263 ад 02.04.2014. Вул. Караля, 16, 220004, г. Мінск

Адкрытае акцыянернае таварыства «Паліграфкамбінат імя Я. Коласа».

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 2/3 ад 10.09.2018.

Вул. Каржанеўскага, 20, 220024, г. Мінск

Мнагазначныя лікі

Другі клас — клас тысяч			Першы клас — клас адзінак		
Сотні тысяч	Дзясяткі тысяч	Адзінкі тысяч	Сотні	Дзясяткі	Адзінкі
			6	2	5
6	2	5	0	0	0

Адзінкі, дзясяткі і сотні складаюць **першы клас**, або **клас адзінак**.

Адзінкі тысяч, дзясяткі тысяч і сотні тысяч складаюць **другі клас**, або **клас тысяч**.

Сума разрадных складаемых ліку 504 012:

$$504\ 012 = 500\ 000 + 4000 + 10 + 2$$

Разрадны састаў ліку 504 012:

5 соц. тыс. 4 тыс. 1 дзяс. 2 адз.

Параўнанне мнагазначных лікаў

$$634\ 671 > 534\ 671$$

$$534\ 571 < 534\ 671$$

$$544\ 671 > 534\ 671$$

$$534\ 631 < 534\ 671$$

$$535\ 671 > 534\ 671$$

$$534\ 670 < 534\ 671$$

Два лікі з аднолькавай колькасцю разрадаў параўноўваюцца паразрадна, пачынаючы з вышэйшага разраду.

Складанне і адніманне

$$5600 + 2100 = 56\ \text{соц.} + 21\ \text{сот.} = 77\ \text{соц.} = 7700$$

$$5600 - 2100 = 56\ \text{соц.} - 21\ \text{сот.} = 35\ \text{соц.} = 3500$$

$$32\ 000 + 22\ 000 = 32\ \text{тыс.} + 22\ \text{тыс.} = 54\ \text{тыс.} = 54\ 000$$

$$32\ 000 - 22\ 000 = 32\ \text{тыс.} - 22\ \text{тыс.} = 10\ \text{тыс.} = 10\ 000$$

Множанне і дзяленне

$$2400 \cdot 2 = 24\ \text{сот.} \cdot 2 = 48\ \text{соц.} = 4800$$

$$9600 : 3 = 96\ \text{соц.} : 3 = 32\ \text{сот.} = 3200$$

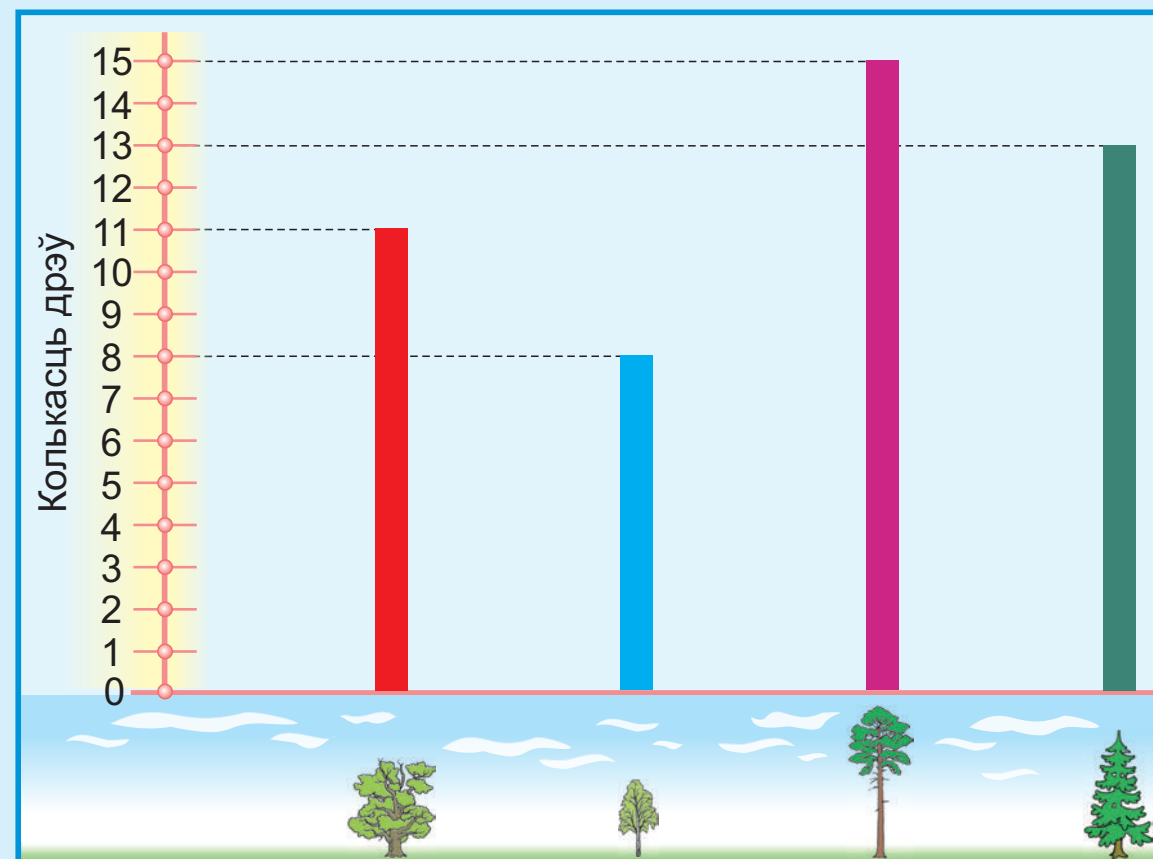
$$32\ 000 \cdot 2 = 32\ \text{тыс.} \cdot 2 = 64\ \text{тыс.} = 64\ 000$$

$$320\ 000 \cdot 2 = 32\ \text{дзяс. тыс.} \cdot 2 = 64\ \text{дзяс. тыс.} = 640\ 000$$

$$220\ 000 : 11 = 22\ \text{дзяс. тыс.} : 11 = 2\ \text{дзяс. тыс.} = 20\ 000$$

$$220\ 000 : 110\ 000 = 22\ \text{дзяс. тыс.} : 11\ \text{дзяс. тыс.} = 2$$

Дыяграмы

Даўжыня. Маса. Плошча

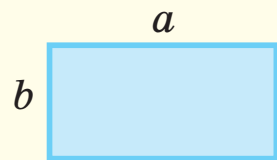
1 км = 1000 м
 1 м = 10 дм = 100 см
 1 дм = 10 см = 100 мм
 1 см = 10 мм

1 т = 10 ц
 1 т = 1000 кг
 1 ц = 100 кг
 1 кг = 1000 г

1 га = 100 а = 10 000 м²
 1 а = 100 м²
 1 м² = 100 дм² = 10 000 см²
 1 дм² = 100 см²

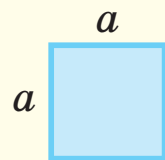
Плошчу фігуры абазначаюць літарай **S**.

Плошча прамавугольніка

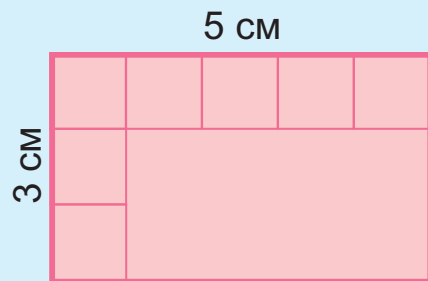

$$S = a \cdot b$$

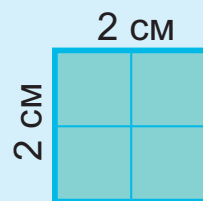
Плошча квадрата

$$S = a \cdot a$$

$$S = 5 \cdot 3 = 15 \text{ (см}^2\text{)}$$

$$S = 2 \cdot 2 = 4 \text{ (см}^2\text{)}$$

Тыдзень

	20 пн	21 аўт	22 ср	23 чц	24 пт	25 сб	26 ндз
14 ⁰⁰							
15 ⁰⁰						Музей	
16 ⁰⁰	Хакей		Хакей		Хакей		
17 ⁰⁰				Кіно			
18 ⁰⁰		Гурток малявання					
19 ⁰⁰	Прагулка з сабакам		Прагулка з сабакам		Прагулка з сабакам		Прагулка з сабакам
20 ⁰⁰							

Месяцы. Год

У годзе 365 або 366 сутак.
 Год, у якім 366 сутак, называюць **высакосным**.
 У высакосным годзе ў лютым 29 сутак.
 Высакосны год выпадае 1 раз на 4 гады.

Стагоддзе

Стагоддзе — адзінка часу.
 Адно стагоддзе роўнае
 ста гадам.
 1 ст. = 100 г.

